

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וחמישים-ושש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ב בכסליו התשנ"ד (6 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

ישיבה מיוחדת

תוכן העניינים

נשיא בולגריה ד"ר ז'ליו ז'לב – אורח הכנסת
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות ותשובות
יחידות דיור באזורי יהודה והשומרון ועזה
הרמה החברתית-הכלכלית של אוכלוסיית ירושלים
תנאי הדיור במרכז קליטה בירושלים
מינוי מבקר פנים במשרד הבינוי והשיכון
סלילת כביש לצפת
קריית-הנוער בקריית-שמונה
נזקי רעש אדמה הצפוי באזור הצפון
עבודת לילה של מע"צ בסלילת כבישי הארץ
כביש דליית-אל-כרמל-עספייא
הקצאות קרקע
מכירת דירות שנבנו לעולים
הכנת תשתיות לקראת החורף
שלטי דרך בשפה הערבית
יישובי הבדואים בנגב
שיבוץ תלמידים עולים בבתי-ספר ממלכתיים
נשירת תלמידים עולים ממערכת החינוך
משמרות הצניעות
אישורי יהדות תמורת תשלום ברוסיה
תעמולה גזענית בבחירות המוניציפליות
שיקום אסירים
רעש מטוסים באזור כפר-סבא
משאבות אוויר בלתי תקינות בתחנות דלק
אוויר צח במטוסים
אופנועי הים
הכאת אברך בידי נהג "דן"
איסור מתן הנחות על כרטיסי טיסה
הרחקת הטרמינל של שדה-דב מאזורי מגורים
גשר להולכי רגל בקריית-ביאליק
איסור על חנייה במזרח-ירושלים בחוזה להשכרת רכב
מאבק "אגד" במפעילי קווי מוניות ללא רשיון
שלטי פרסומת באוטובוסים
הרמה המקצועית של בוחנים במשרד הרישוי
הצעה לסדר-היום

התרסקות המסוק ולקחיה

שאלות ותשובות

קיצוץ בתקציב חגיגות הסהרנה

אולפני רשות השידור בבאר-שבע

תלונה כנגד מנהל מוסך רשות הדואר בתל-אביב

הצעה לסדר-היום

קיצוץ שעות שידור בטלוויזיה הלימודית

הצעה לסדר-היום

פגישה בין שר התיירות הישראלי לעמיתו הירדני

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים),

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים),

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

קיצור שירות החיילות בצה"ל

נשיא בולגריה ד"ר ז'ליו ז'לב – אורח הכנסת

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני נשיא בולגריה ונשיא מדינת ישראל.)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, כ"ב בכסליו התשנ"ד, 6 בדצמבר 1993.

אנחנו מארחים בישיבה זו את כבוד נשיא בולגריה, ד"ר ז'ליו ז'לב, ואת רעייתו, במעמד נשיא מדינת ישראל עזר ויצמן ורעייתו. אנחנו מארחים בכנסת משלחת מכובדת מאוד שהגיעה עם נשיא הרפובליקה הדמוקרטית הבולגרית אלינו – שר החוץ, שרים, חברי פרלמנט, דיפלומטים, שגריר של בולגריה במדינת ישראל, וכמובן את אורחינו החשובים המכובדים – נציגים של כל זרועות השלטון במדינת ישראל, את חברי הכנסת לשעבר, שרים לשעבר ואת הקהילה המפוארת של יוצאי בולגריה בישראל.

ברשותכם, אני מקבל בברכה חמה, בהוקרה ובהערכה את הנשיא ז'לה ז'לב.

העם הבולגרי, עם העם הדני, כבש לו מקום ייחודי בתקופה הרת גורל, בתקופת האופל של מלחמת העולם השנייה, כאשר באומץ נדיר באותם ימים התייצב מול השלטון הנאצי, מול שליחיו של אדולף אייכמן, ולא אפשר את הסגרתה ואת השמדתה של יהדות בולגריה, למרות העובדה שבולגריה היתה אז בעלת-ברית של הנאצים.

הדבר קרה אומנם באיחור מה, מכיוון שיהודי תראקיה ומקדוניה הוסגרו, ושני האזורים האלה היו תחת שלטון צבאי בולגרי. אך כאשר ואחרי שזה קרה, כאשר התחילה יוזמה של חקיקה גזענית נאצית-פאשיסטית אנטי-יהודית, פרץ מרי פרלמנטרי, בראשותו של סגן היושב-ראש פשב, בתמיכה של חלקים בפרלמנט, בתמיכה רחבה של המוני הבולגרים, רוב האינטלקטואלים, ובתמיכה גלויה של הכנסייה הבולגרית.

זאת לדעת וזאת לזכור, שלא מעט צלבים באירופה הכבושה הפכו צלבי קרס, וזאת היתה תקופה של השתיקה הרועמת של ממלא-המקום וגם של מנהיגים של קבוצות נוצריות אחרות, לא רק קתוליות. לכן העמידה המיוחדת של הכנסייה הבולגרית גם היא ראויה לשבח.

בבולגריה התקיימה קהילה יהודית מאות בשנים. יש גם ידיעה היסטורית על כך שאחד מהמלכים שלה נשא אשה יהודייה. אנחנו אוהבים סיפורים אלה בעיקר כאשר יש להם המשך ברור בהתנהגות השוטפת של בני אותו עם, של אהדה, של יחסים טובים.

בולגריה נאבקה על קיומה הייחודי והאוטונומי, על התפר שבין שתי אימפריות, הביזנטית והעות'מאנית, בתפר שבתוך המתיחות הגועשת של ריב דתות ותוך כדי מאבק על עצמאותה, ובעיקר בעת קונגרס ברלין, כאשר נפלו החלטות חשובות מאוד לגבי היחס ליהודים. בולגריה העצמאית אימצה אותן וקיימה אותן.

לנו יש, כמובן, גם עניין ביחסים מדיניים עם בולגריה. באמצע שנות ה-80 התפתחו שוב יחסים טובים עם המדינה הבולגרית, אחרי שנים של שלטון קומוניסטי רודני אשר התנכר גם לישראל, ולא אחת, אפילו בקרב אומה כל-כך לא-אנטישמית, תחת מסווה של אנטי-ציונות, גרם להתפשטות של רעיונות אנטישמיים.

אנחנו שמחנו מאוד כשבולגריה עברה את המהפכה הדמוקרטית. שמחנו על חידוש היחסים ועל הרחבתם. לעניין זה תרמו ממשלות ישראל, ראשי ממשלות, שרי חוץ, מאמצע שנות ה-80. נשיא המדינה, ראשי ממשלה, שרי חוץ ביקרו בבולגריה. היתה לי הזכות לייצג גם אתכם בנאום בפרלמנט הבולגרי במלאות 50 שנה למפעל האנושי של הצלת יהדות בולגריה.

הנשיא ז'לב, יש לו מעמד מיוחד בחוויה הזאת כאחד החשובים שבין הלוחמים לדמוקרטיזציה של השלטון בבולגריה. בספרו האנטי-פאשיסטי המובהק הוא ביקר בעקיפין את הרודנות הקומוניסטית המיוחדת לבולגריה באותה עת.

אני רוצה לומר, שבבולגריה יש גם היום, למרות כל מה שהיה, ייצוג דמוקרטי הולם ונבחר של שמאל וימין. לצד הליברלים יש גם מפלגה סוציאליסטית שעוברת תהליך מאוד דמוקרטי. אנחנו מלווים בהתעניינות ובאהדה את התהליכים האלה.

ולסיום, אני רוצה לומר לנשיא ז'לב, לרעייתו, לאורחים המכובדים שלנו מבולגריה, שאנחנו מתגאים ביהדות הבולגרית, אשר על כ-50,000 בניה ובנותיה עלתה לישראל, השתתפה בבניית עצמאותה ובפיתוחה, משולבת באופן מרנין ומיוחד בכל החברה ובכל הפעילויות של החברה הישראלית: בחקלאות, בתנועות השיתופיות והקיבוציות והמושבות, באמנות, בתיאטרון, במחזאות, במדע הרפואה, במדעים מדויקים, בכל סוגי המדעים, בעריכת-דין, במוסיקה, בספורט. אין תחום שאין בו אותות חיוניים של הקהילה המרנינה והמרתקת הזאת, שזוכה למידה רבה מאוד של אהבה מצד כל חלקי העם. וברוח זו אני מקבל את הפמליה המכובדת בברכת "ברוכים הבאים".

אני מזמין את ראש ממשלת ישראל לשאת דברי ברכה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כבוד נשיא בולגריה והגברת ז'לב, כבוד נשיא מדינת ישראל והגברת ויצמן, פמליית נשיא בולגריה, יושב-ראש הכנסת, כבוד הנשיא לשעבר הרצוג, אשר ערך ביקור רשמי כנשיא המדינה בבולגריה, חברי הכנסת, נציגי הקהילה הישראלית מיוצאי בולגריה, ברוכים הבאים לירושלים, בירתו הנצחית של עם ישראל ולבו של העם היהודי.

ביומיים שאתה ואתם עושים במחיצתנו שמעתם בוודאי פעמים רבות שבחים על בני עמך, בני העם הבולגרי, אשר נחלצו לעזרת העם היהודי בימי האפלה של השואה. אין זה מקרה שאנו חוזרים כה הרבה על כך בדברנו אליך ואליכם. השואה רובצת כענן על חיינו כאן, כצל שאינו עובר, ומדי דברנו בה אנו נזכרים עד כמה העם היהודי, שהלך אל המשרפות, היה בודד, נטוש ועזוב באותן שנים מרות.

אנו, בני העם היהודי, זוכרים ונזכור לעולם את הבודדים שהושיטו יד, את המעטים שנחלצו לעזרה. מקום של כבוד בהיסטוריה היהודית שמור אצלנו לעם הבולגרי ולגיבוריו, בהם גם ששילמו בחייהם, אשר חילצו את מרבית יהודי בולגריה מתוך התופת, אך 13,000 מהם לא זכו לכך ונספו במחנות ההשמדה. על בני העם הבולגרי שעשו במלאכת קודש זו אפשר להחיל את דברי המשורר הבולגרי חריסטו בוטב שאמר: "הנופל בקרב על חופש ודרור, יחיה לעולם מדור לדור".

אדוני הנשיא, אם לא היתה לנו הזדמנות עד כה לומר לך, לומר לבני עמך, הנה הדברים לפניך: בשם בני העם היהודי, בשם אזרחי מדינת ישראל, אנו מוקירים את אומץ לבכם, את נדיבותכם בשעת צרה, ואומרים לכם מעומק הלב: תודה.

אדוני הנשיא, בולגריה וישראל מקיימות קשרים ככל העמים – קשרים דיפלומטיים, תרבותיים, מסחריים. אנו נוסעים אליכם, אתם באים אלינו. אך מעבר לקשרים היומיומיים, מעבר לשגרה, יש משהו ייחודי ביחסים שבין סופיה לירושלים.

מקורו של הייחוד הזה הוא בקהילה הבולגרית הגדולה בישראל, זו שנענתה בראשית שנות ה-50 לקריאתו של דוד בן-גוריון ועלתה, רובה ככולה, לישראל. קהילה יהודית בת 1,300 שנים, שהביאה עמה לביתנו את ההיסטוריה העשירה, את אוצרות התרבות, ובעיקר – את חום הלב, את המתנות, את שמחת החיים, את הסימפטיה.

אני מזמין אותך למסע ברחובות יפו, אני מזמין אותך למסע אל השפה, הריחות, הצבעים. יהיה זה, מבחינתך, מבט אל הבית, וזו אחת הסיבות, אם לא העיקרית, לקרבה המיוחדת שבינינו. אני מזמין אותך לראות איך עשרות אלפי בני בולגריה היהודים השתלבו ונקלטו בישראל בכל מערכות החיים.

דורות של ישראלים, לאו דווקא מבני העדה הבולגרית, גדלו בארץ עם קולותיה הצלולים של מקהלת "צדיקוב" ובעיטות הכדורגל של קבוצת "מכבי יפו".

יוצאי בולגריה הם חלק מאתנו בממשלה, בכנסת, בחיים הפוליטיים, בצבא, בתרבות ובספורט; שלא לדבר על המטבח הבולגרי שהשתלט, בחלקו, על שולחן האוכל בישראל.

היחסים המדיניים בין בולגריה לבין ישראל ידעו מורדות ועליות. היו תקופות של שפל, אך התעוררותו של העם הבולגרי לחיים חדשים, לחיים של דמוקרטיה, פתחה פרק חדש בין סופיה לבין ירושלים. אנו חותמים ונחתום עוד ועוד הסכמים. אנו נלמד מכם, ונשמח לסייע לכם, ככל יכולתנו.

את הימים הבאים, את השנים הבאות, נקדיש להעמקת היחסים בכל תחומי הפעילות והחיים. מצדנו זו הבטחה שיהיה לה כיסוי אמיתי.

רבותי הנשיאים, אורחים, חברי הכנסת, אנו שמחים בביקורך היום בביתנו ומקווים כי בימים הבאים שתהיה כאן עמנו תתרשם מייחודה של מדינת ישראל: מדינה שהגשימה חלום, מדינה שקלטה מיליונים, מדינה שבנתה להם בית, מדינה שנלחמת יום-יום על חייה, ובעצם ימים אלה מושיטה גם יד לשלום, במאמץ כן לשים קץ לאיבה השלטת באזורנו כבר מאה שנים.

במאמץ הזה, בקרב הזה על השלום, אנו זקוקים לתמיכה, לסיוע ולעצה טובה, ונשמח לראות את בולגריה בשורה הראשונה, הידידותית, של אותן מדינות אשר נותנות לנו יד ושואפות כמונו לשלום ולביטחון.

אדוני נשיא בולגריה, בשובר לביתך קח נא אתך את המסר שלנו, מסר של ידידות וקרבה שאנו חשים כלפי העם הבולגרי, ומסר של שלום ותקווה מעם שכה רוצה לראות ראשיתו של עידן חדש בחייו.

תודה לך על ביקורך אצלנו וברוכים הבאים בביתנו.

(מחיאות כפיים)

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לראש הממשלה. אני מזמין בזאת את חבר הכנסת בנימין נתניהו לשאת דברי ברכה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כבוד נשיא בולגריה והגברת ז'לב, כבוד נשיא המדינה והגברת ויצמן, כבוד נשיא המדינה לשעבר מר חיים הרצוג, אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי כנסת נכבדים, אדוני הנשיא, ביקורך בישראל מסמל נקודת מפגש היסטורית בין שני עמינו.

הקשר החיובי, הטבעי, בין העם היהודי ובין העם הבולגרי נקטע באופן שרירותי על-ידי שלטונו החולף של הקומוניזם באירופה.

נפלה בחלקי הזכות, בזמן שהותי כשגריר באו"ם, לחדש את הקשר בין שתי מדינותינו, בפגישה הראשונה שנערכה בין שגרירי ישראל ובולגריה לאחר עשרות שנים.

עכשיו, לאחר כמעט כעשור שנים, השתנה העולם שינוי רב: הקרח של המלחמה הקרה נמס, ובולגריה, כמו מדינות אחרות, חופשייה לחדש את קשריה עמנו. בבואנו לחדש ולטפח קשר זה נסתייע בקהילת עולי בולגריה בישראל, מן העליות המסורות, החמימות והמוכשרות ביותר שהגיעו לארצנו.

אבל נוכל גם להסתייע לא פחות בהתנהגות הנהדרת של העם הבולגרי בהצלת יהודי בולגריה בימי מלחמת העולם השנייה. לקח גדול טמון בהתנהגות זאת. שכן, אי-אפשר להבין את התפשטותה של האנטישמיות לאורך הדורות, ובייחוד בימי הביניים ובתקופה החדשה, בלי להבין את התלות המוחלטת של האנטישמיות במסכת הכזבים חסרי הרסן והגבול שהוטחו נגד עמנו, העם היהודי.

כשרוצים להתיר את דמו של עם, חייבים להציגו תחילה כקיבוץ מאוס, מסוכן או מושחת, שיש להקיא מן החברה האנושית. ללא שיטפון הכזבים שהרעיפו הנאצים על היהודים, ספק אם היתה השואה מתאפשרת. אילולא הצליחו הנאצים לשכנע המוני גרמנים ולא גרמנים, שהיהודים הם גזע נחות ותת-אנושי הרומס בבהמיות את כל זכויות האדם של הגויים, לא היו מצליחים לגייס את שיתוף הפעולה ממאות אלפי אנשים, שבלעדיהם לא היה אפשר להניע את גלגלי ההשמדה.

אנו יודעים שבאותו קומץ מדינות באירופה, שבהן לא התקיים שיתוף פעולה כזה, רוב היהודים אכן ניצלו. המקרה של דנמרק, כמובן, ידוע היטב. שם הכריז המלך, שאם יוכרחו היהודים לשים טלאי צהוב על בגדיהם, גם הוא ישים טלאי כזה על בגדו. העם הדני, שהונהג על-ידי מלך כזה, הבריא בהצלחה את יהודי דנמרק לשבדיה, ועל-ידי כך הציל אותם מהשמדה.

פחות ידוע בעולם – אני אומר בעולם, לא פה בארצנו – אבל לא פחות נעלה, והגיע הזמן שיהיה לא פחות מוכר בעולם, הוא המקרה של בולגריה, שבו האליטה הבולגרית כולה התגייסה כאיש אחד כדי להתנגד למדיניות האנטישמית הרשמית שנכפתה על בולגריה על-ידי גרמניה.

כך, למשל, איגוד עורכי-הדין הבולגרים ואיגוד הסופרים הבולגרים תקפו את החוקים האנטי-יהודיים כ"פגיעה קשה ביותר בחברה הבולגרית". ראש הכנסייה האורתודוקסית הבולגרית תיאר את החקיקה הזאת כ"רעם ביום בהיר" וארגן לה התנגדות חריפה. דין-וחשבון גרמני תיאר את סירובם של הבולגרים למלא את הצווים האנטישמיים כנובע – "מחוסר מעש של המשטרה וחוסר התלהבות מוחלט מצד רוב העם הבולגרי".

אבל חשוב במיוחד הוא ההסבר שנתן השגריר הגרמני בסופיה לממונים עליו בברלין. הוא הסביר להם, ש"הציבור הבולגרי לוקה בחוסר הבנה של הבעיה היהודית במונחים היסטוריים". אבל, לא "חוסר הבנה" היה כאן אלא הבנה עמוקה מצד הבולגרים לגבי הכוונות והמגמות האמיתיות של גרמניה.

סירובה העקשני של הנהגת בולגריה, של המחנכים, הסופרים, הכמרים והפוליטיקאים להפיץ את השקר והדיבה הנאציים נגד היהודים הוא שהביא לתוצאה הידועה: רוב יהודי בולגריה ניצלו, אף-על-

פי שלא היתה בקרבתה של בולגריה מדינה כשבדיה שאפשר היה להבריא את היהודים הנתונים בסכנה אליה. העם הבולגרי עצמו, בכוחותיו שלו ובהפגנה יוצאת מן הכלל של רצונו, מנע את השואה בבולגריה.

אדוני הנשיא, הדוגמה המופלאה של בולגריה צריכה לשמש את העולם כולו גם היום. שכן, ההתקפות על העם היהודי לא פסקו מאז השואה, הן רק לבשו צורה אחרת. במקום "יהודי" אומרים היום "ציוני"; במקום "מרעילי בארות" אומרים היום "כובשים רומסים"; במקום "סוחטי דמם של ילדים נוצרים אומרים היום "רוצחי ילדים".

והעם הזה, שנאבק על פיסת אדמתו הקטנה, שבה התקבצו ניצוליו מאותה שואה נוראה, צריך גם בימינו לא רק להדוף מדי יום גלים של התקפות רצחניות אלא גם להדוף את נחשולי השקר והשטנה הנלווים להתקפות אלו, כשמטרתם אחת: לנשל אותו מאדמתו ולשלול ממנו את זכויות היסוד המוקנות לכל עם בארצו.

בתולדות התקופה החדשה ובתולדות העם בכלל לא היתה התקפה דומה על עמדתו המוסרית של עם כלשהו בארץ אבותיו, כמו מתקפת ההכפשה המתנהלת בימינו נגד העם היהודי ותנועתו הלאומית.

אדוני הנשיא, אתה בא לישראל בימים שההתקפות הללו נמשכות, בשעה שהטרור הפלשתיני גואה, אבל בהבדל חשוב אחד לעומת שנים עברו. טרור זה אינו מסתייע עוד במשטרים הקומוניסטיים של מזרח-אירופה, ובכלל זה המשטר שהיה בבולגריה. כי אותן מדינות שעברו ממשטרי העריצות לשלטון דמוקרטי, חדלו מייד לסייע לארגוני הטרור ולהפיץ את שקריהם. לכן המלחמה בשקרים המופצים נגדנו היא חלק חיוני של מאבקנו, אבל היא גם חיונית להשגת שלום. כי שלום שיושגת על סילופים או על הפנמת אשמות שווא שטופלים עלינו, שלום כזה סופו להתנפץ אל מול סלעי המציאות.

במאבק הקשה הזה שלנו להשגת שלום אמת, שפירושו שלום המבוסס לא על התעלמות מן המציאות אלא על הכרה בה; במאבק הזה נזכור ונוקיר את תרומתה הייחודית של בולגריה לפני חצי מאה שנים, כשהדפה בגאון את השקרים שהוטחו נגדנו והדליקה לפיד של אור וצדק בעולם של רשע ואפלה.

מבולגריה זו נשאב עידוד לא רק למאבקנו אנו אלא גם לאמונתנו, שהחברה האנושית מסוגלת להתעלות למרומי הצדק והטוב, אם רק תרצה בזאת.

(מחיאות כפיים)

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת נתניהו.

מורי ורבותי, יש לי הכבוד להזמין את נשיא בולגריה לשאת נאום בפני חברי הכנסת. בבקשה.

נשיא בולגריה ז'ליו ז'לב: (נושא דברים בשפה הבולגרית; להלן תרגום שהוכן מראש)

לא יכולתי שלא לקבל את ההזמנה האדיבה לדבר בפני הכנסת בביקור רשמי ראשון זה במדינת ישראל. פורום זה מסמל את החוכמה ואת המסורת העתיקה של העם היהודי, ונוסף על כך, בהיותו פרלמנט מודרני הוא מסמל את השאיפות הדמוקרטיות של אזרחי ישראל החופשיים.

לבולגריה היה קשר היסטורי מיוחד עם עם ישראל, שתחילתו בקיסרות הרומית ובזריחת הנצרות, כאשר יהודים רבים מצאו מקלט באדמותינו. אנו זוכרים את הביקורת שנמתחה על-ידי האפיפיור גריגורי השני נגד מלך בולגריה, איוון אסן השני, עוד במאה ה-13, על כך שנתן ליהודים מקלט בארצו.

בשנת 1492 התיישבו יהודי ספרד רבים שגורשו מארצם בערים בולגריות והקימו את קהילותיהם שם. היה זה בעיר ניקופול שעל גדות הדנובה, שהרב יוסף קארו החל בה את עבודתו על ה"שולחן ערוך" המפורסם, יצירת מופת של התיאולוגיה היהודית, עבודה אשר הוא סיימה לאחר מכן בצפת.

בזמן האחרון אנו חשים בצורך הולך וגובר להזכיר דוגמאות מן העבר הרחוק המוכיחות כי לעמים רבים, ובכלל זה ליהודים ולבולגרים, יש חלק בתרבות ובמורשת של אירופה.

בולגריה וישראל הן מדינות בצומת דרכים. שתיהן שימשו כור היתוך למגוון מסורות תרבותיות והיסטוריות, אשר מהן התגבשה מקורות יחידה וכמו-כן יש בהן שאיפה לשיתוף פעולה, לסובלנות ולהעשרה הדדית.

כך כתב אליאס קאנטי, חתן פרס נובל לספרות, בספרו "זיכרונות מרוסה", עיר ילדותו: "לומר סתם כי זה בבולגריה היה נותן לך מושג לא מדויק של המקום המאוכלס גזעים שונים: בולגרים וטורקים, יהודי ספרד ויוונים, אלבנים, ארמנים, צוענים".

ארשה לעצמי ציטוט נוסף, והפעם מדוחות שנשלחו לברלין על-ידי בקרלה, שגריר גרמניה בסופיה, בשנת 1943. הוא מסביר את המאמצים להציל את יהודי בולגריה מהגורל שפקד את אחיהם בשואה במונחי "המנטליות של העם הבולגרי, אשר חסרה את צלילות החזון האידיאולוגי שלנו. לאחר שגדלו עם ארמנים, יוונים וצוענים, הבולגרים אינם מתקשים כלל לחיות עם היהודים במידה שהיתה מצדיקה צעדים כלשהם נגדם".

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נזכר בדברים אלה לא רק מכיוון שהשנה ציין הציבור בבולגריה, בישראל, בארצות-הברית, בממלכה המאוחדת ובמקומות אחרים את שנת היובל להצלת יהודי בולגריה והרכין ראש לזכרם של יהודי מקדוניה והמרחב האיגאי, אשר עברו דרך בולגריה בדרכם להשמדה. הרחמים והרוח הציבורית שהפגינו הבולגרים בשנים האפלות של מלחמת העולם השנייה מהווים דוגמה יקרה, שהיא השראה עבורנו, לדורות הצעירים יותר, הלומדים על אירועים אלה ב"יד ושם", במכון לזכר השואה בושינגטון ובמקומות אחרים.

הסובלנות היא תנאי מוקדם לדמוקרטיה, האנטישמיות מהווה שלילתה. זהו המסר של בולגריה לכל אירופה, ובמיוחד למועצת אירופה, אשר אמורה למנוע כל התחדשות של שנאת זרים ואנטישמיות באירופה.

קשה למצוא אתגר גדול יותר מול הדמוקרטיות של מזרח-אירופה מאשר לאומנות פראית, שוביניזם, משוא פנים והקריאות ל"מדינות נקיות מבחינה אתנית". אומנם, זה רק חלק קטן מהבעיות הכרוכות במעבר לדמוקרטיה ולכלכלת שוק, אך בעיות אלה הן בשורש של סכסוכים חמורים והן עלולות לסבך עמים במלחמות ובמעשי איבה. נראה לי מיותר להרבות בדברים אל אזרחי ישראל על נושאים שכאלה. די לומר, כי אתם קראתם גן בירושלים על שמו של אנדרי סחרוב.

התמוטטות המערכת הקומוניסטית שמה קץ לפילוג המלאכותי בחיים הבין-לאומיים, קץ לחלוקת העולם למחנות ולגושים על רקע אידיאולוגי. עדיין אין אנו בטוחים כי בידנו המנוף הדרוש לביצוע השינוי, אך כיום העולם פתוח הרבה יותר לתקשורת מסוג חדש ומוכן לבחון דרכים חדשות של התפתחות חופשית.

הגל האחרון של חידוש קשרים דיפלומטיים בין ישראל לבין רוב מדינות מזרח-אירופה מהווה דוגמה טובה וביטוי טבעי ליחסים בין-לאומיים חדשים, המשוחררים מכל אילוץ אידיאולוגי. ביום 3 במאי 1990 הסכימו בולגריה וישראל לחדש את הקשרים הרשמיים ביניהן, וכעת אנו יכולים רק לברך על החלטה זו מנקודת הראות הנשגבת של אירוע זה.

היה צורך במבצע "סופת המדבר" כדי לטהר את האווירה במזרח התיכון. כמובן, אנו נתנו את מלוא תמיכתנו והבענו את הערכתנו העמוקה לאומץ הלב ולריסון העצמי שהפגינה ישראל באותם ימים.

היה צורך באומץ רב עוד יותר מצד ממשלת ישראל כדי לעשות צעדים לקראת שלום ויחסי שכנות טובים: להשתתף בוועידת מדריד ובמשא-ומתן הרב צדדי והדו-צדדי שבא בעקבותיה; לחתום ולאשרר את הצהרת העקרונות מיום 13 בספטמבר 1993 עם הנציגים הפלשתינים; להציע דרכים חדשות של משא-ומתן לקראת הבנה עם שכנותיה הערביות. אנו מאמינים, כי גישתכם תמצא אוזן קשבת והדדיות בצד השני, כדי לפתור את סבך הניגודים.

במדיניות הפעילה של דו-שיח עם כל מדינות המזרח התיכון, בולגריה מוכנה לתרום כמיטב יכולתה להצלחת תהליך השלום, שהוא הדרך היחידה לשבירת מבוכ המוסכמות ולהתגברות על האווירה העוינת אשר נוצרה במשך השנים בין המדינות המערבות בסכסוך.

אני מבטיחכם פעם נוספת, כי בולגריה רואה בקיומה ובביטחונה של מדינת ישראל מרכיב חיוני בכל הסדר במזרח התיכון, על סמך החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338.

אנו יודעים מה פירוש הדבר לבנות שלום כולל ומאריך ימים במזרח התיכון. זו משימה קשה ואצילה גם יחד. היא מחייבת גישה עקבית ומתוכננת היטב לקראת פתרון הבעיות הקשות הפוקדות כל עם, ובכלל זה פתרון צודק ומאריך ימים של הבעיה הפלשתינית.

בולגריה מבינה היטב ומצטרפת למדיניות אזורית המכוונת אל שילוב האינטרסים הלאומיים עם השגשוג והיציבות של כל העמים השכנים. הבלקנים והמזרח התיכון רגישים מבחינה מדינית ובהם לא חל הכלל האומר "בחר בשכנך לפני שתבנה את ביתך". אנו מכירים היטב את המראה העצוב של קווי רכבת המנותקים בגבול, כמו בראש-הנקרה, ואנו יודעים כי כל גשר, ויהיה זה על נהר הירדן או על נהר הדנובה, בנוי כדי לגשר בין אנשים, בין שתי הגדות.

מכאן רצונה הכן של בולגריה לתרום הלכה למעשה לבניית השלום, האמון ההדדי והשגשוג הכלכלי של המזרח התיכון, על-ידי השתתפות ישירה של פועלי בניין, מהנדסים ומומחים אחרים. גיאות כלכלית אפשרית רק בתנאי סחר חופשי, קשרים עסקיים וחילופי מידע, אשר פועלים בסופו של דבר נגד כל חרם כלכלי.

מדינת ישראל היא מדינה סלעית, לא רק בגלל טבעה הגיאולוגי, אלא מפני שאבן ירדה מלבו של כל יהודי שהגיע הנה, והארץ הפכה גן פורח. עשיתם פלאים בחקלאות. הבולגרים היו גם הם גננים טובים, במיוחד לאורך נהר הדנובה. גנים פרחו בכל מקום שהתיישבו בו בולגרים. אנו נוכל לעשות רבות אם נתחלק בניסיונו ובמסורותינו בתחום החקלאות.

נוסף על כך, הרפורמה האגררית הסבוכה, שהתחלנו בה בבולגריה, עשויה לתרום רבות לשיתוף פעולה בינינו בעתיד.

דבר נוסף: כאשר ישרור שלום לאורך זמן בין עצי הזית של גת-שמנים, יגדל וילך מספר התיירים והצליינים. כאשר אנו מעיינים ברישומי הדרך ובזיכרונותיהם של צליינים מהעבר, אנו מוצאים לעתים קרובות שבחים על קבלת הפנים במנזרים ובאכסניות-דרך בבולגריה, שאליהם באו צליינים לנוח בדרכם לארץ הקודש. יש בכך יסוד משותף נוסף של מורשתנו ההיסטורית והתרבותית הטובה, עם השלכות על ימינו אנו.

בוריס שץ, אחד המייסדים של האקדמיה לאמנויות של סופיה בסוף המאה ה-19, הקים לימים את האקדמיה "בצלאל". קיימת רשימה ארוכה של סופרים, משוררים, אמנים, אשר ביכולתם לעצב ולקדם את קשרי התרבות בינינו, אם ניתן להם את התנאים לכך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהמשך לשבוע זה, ייפגשו שרי החוץ של מדינות שיתוף הפעולה של הים התיכון בסופיה. אחד הנושאים שיהיה על סדר-היום הוא הענקת מעמד של משקיפה לישראל.

בין שאר המסמכים הדו-צדדיים, יחתמו שרי החוץ של שתי מדינותינו על הסכם להגנה ולעידוד הדדי של השקעות, ואני מקווה שהוא יאושר על-ידי הכנסת ועל-ידי אספת העם הבולגרית.

יתר על כן, כעשירית מחברי הכנסת, ממגוון מפלגות פוליטיות, הקימו קבוצה לידידות עם בולגריה, אשר מתכוונת לקיים קשרים ישירים עם חברי פרלמנט בולגרים.

הישיבות המיוחדות של אספת העם הבולגרית, שנשיא מדינת ישראל ויושב-ראש הכנסת נשאו בהן דברים, היוו אבני דרך חשובות בחיי הפרלמנט הבולגרי. ראוי לציין כי מר שבח וייס הקדיש את דבריו להצלת יהודי בולגריה.

אני תקווה כי ישראל מוכנה להשתתף במלוא כוחה בתהליך המעבר אל דמוקרטיה וכלכלת שוק, הנמצא בעיצומו בכמה מדינות מזרח-אירופה, ובכללן בבולגריה. הניסיון שנרכש על-ידי מדינת ישראל מיום קבלת החלטה 181 ותפקידה בארגונים בין-לאומיים היום מהווים ראיה ניצחת לתמיכה יקרת הערך אשר המערב יכול וצריך להעניק למדינתנו, אשר בחרה בדמוקרטיה וביוזמה חופשית.

אכן, ניתן לתאר תקופה קריטית זאת בהיסטוריה הבולגרית כעת של הכרעות. היום אנשים ועמים חייבים לבחור בערכים הנכונים בדרכי התפתחותם. לאחר שעשינו זאת, נוכל לשלב את מאמצינו על בסיס האינטרסים המשותפים, הידידות והאמון ההדדי השוררים בינינו, כמיטב המסורת המשותפת שלנו והבנתנו את פשר הטוב והרע, כדי לחדש את הגשרים העתיקים בינינו ולהקים גשרים חדשים.

צודקים אתם באומרכם בעברית, כי אדם אינו מגיע סתם לירושלים, אלא עולה אליה. ראיתי זאת בבואי לכנסת, כדי להביא לכם את מיטב האיחולים של עמי.

תודה על ההזדמנות שניתנה לי להיות כאן ועל סבלנותכם.

(מחיאות כפיים)

היו"ר ש' וייס:

רבותי הנשיאים, חברי הכנסת, אורחים חשובים, תם מעגל נשיאותי פרלמנטרי. הנשיא היוצא, חיים הרצוג, הופיע ונאם בפני האספה הפרלמנטרית של הדמוקרטיה הבולגרית, הנשיא ויצמן הזמין את הנשיא ז'לב למדינת ישראל, ובדרך זו זכינו אנחנו לברכתו. עכשיו הורחבו עוד יותר השערים לקשרים טובים ומשגשים בין שתי המדינות והאומות שלנו.

עוד מעט קט אנחנו נצא להפסקה. אודה לחברי הכנסת ולאורחים החשובים שיאפשרו לפמליה המכובדת לצאת, ולאחר מכן אנחנו נצא להפסקה של רבע שעה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(הישיבה נפסקה בשעה 16:47 ונתחדשה בשעה 17:05).

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

רבותי, חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח מחדש את ישיבת הכנסת.

אנחנו מתחילים בהודעה של סגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לדיון מוקדם: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (תקופת כהונה של מועצה ממונה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (הגבלת הזכות להיבחר) (תיקון – הגבלת זכות עובד רשות מקומית להיבחר), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק רמת-הגולן (תיקון – נוקשות החוק), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק הכותל המערבי ורחבתו, התשנ"ד–1993, של חברי הכנסת רן כהן וע' מאור; הצעת חוק לביטול הצנזורה, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב] (תיקון – תקופת כהונתם של רבני עיר), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק הפיצויים לתושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יוסי כץ; הצעת חוק חובות המטפל בחולי מחלת האיידס, התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק זכויות חולה מחלת האיידס, התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק פיצוי מפוני סיני (תיקון מס' 1), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק איסור מודעות תועבה, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק חינוך והסברה לנושא האיידס, התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – רוכשי מניות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יוסי כץ; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון), של חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הוצאות טיפול בילדי עובדת), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת נסים זוילי; הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (חינוך ותרבות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק מקרקעין (תיקון – רכישה וחכירה), התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח אבטלה חבר מושב עובדים), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – תקופת כהונת מועצה ממונה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (מספר בעלי חברה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – פרסום תחום התמחות), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (תיקון), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק האנטומיה והפתולוגיה (תיקון – טופס הסכמה לתרומת איברים), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – קביעת שכר מינימום מעל קו העוני), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק סחר חופשי באילת (פטורים והנחות ממסים) (תיקון – ביטול פטור מע"מ למוצרי טבק), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי קבורה), התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ד–1993, של חברת הכנסת נעמי חזן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק חופש התארגנות פוליטית במוסדות חינוך על-תיכוניים, התשנ"ד–1993,

של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק להבטחת האינטגרציה בחינוך, התשנ"ד-1993, של חברות הכנסת ע' מאור וד' איציק; הצעת חוק בית-קברות לחסרי דת, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק לריכוז מיקומם של שרותי חירום, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – השעיית ראש רשות), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק העונשין (תיקון – תקופת התיישנות בעבירות מין במשפחה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אלכס גולדפרב וקבוצת חברי הכנסת.

עוד אודיעכם, כי יושב-ראש הכנסת והסגנים החליטו בישיבתם היום להסיר מסדר-יומה של הכנסת הצעת חוק תגובת חובה לטרור – הענשה סביבתית, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת יוסף בא-גד, הצעה תתש"ע, משום שהיא כוללת סעיף גזעני במהותו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לסגנית יושב-ראש הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלות בנושאי משרד הבינוי והשיכון. בבקשה.

יחידות דיור באזורי יהודה והשומרון ועזה

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון

ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא המספר הכולל של יחידות דיור (במגזר הכפרי ובמגזר העירוני) הנבנות בכל אזורי יו"ש ועזה בשנת התקציב 1993?

2. כמה משכנתאות ניתנו בשנת התקציב 1993 למשתכנים בכל אזורי יו"ש ועזה (במגזר הכפרי ובמגזר העירוני), כמה מהן נועדו לאפשר בנייה עצמית ומה הוא הסכום הכולל שהושקע בנושא?

3. לכמה יחידות דיור בכל המגזרים בכל אזורי יו"ש ועזה אין ביקוש והן עומדות ריקות, ובעבור כמה יחידות דיור ריקות שילם משרד השיכון לקבלנים?

4. כמה הלוואות מקום ניתנו בתקופה האמורה בכל השטח של יו"ש ועזה ומה הוא הסכום הכולל שהוצא על נושא זה?

5. כמה יחידות בנייה נמצאות עתה בבנייה במעלה-אדומים וכמה מתוכננות לשנת התקציב 1994?

6. מה היה סך כל התקציב שהקצה משרדך לצורכי בנייה ביו"ש ועזה ב-1993, ואיזה תקציב מתוכנן להוצאה בשנת התקציב 1994?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תשובה על שאילתא מס' 1745, של חבר הכנסת דדי צוקר:

1. המספר הכולל של יחידות הדיור הנבנות באזורי יו"ש, ללא קיבוצים, נכון לסוף אוקטובר 1993, הוא 4,629; מתוכן – 3,823 במגזר העירוני ו-806 במגזר הכפרי.

2. בשנת התקציב 1993 מימשו 1,384 משתכנים את זכאותם להלוואה לדיור באזורי יו"ש. מתוכם 864 ביישובי הבנייה העירונית ו-520 בבנייה הכפרית. 114 נועדו לבנייה עצמית. הסכום התקציבי שהושקע – 129.4 מיליוני שקלים.

3. במגזר העירוני ביש"ע – 1,538 דירות ריקות, מתוכן 710 נמכרו למשרד השיכון. במגזר הכפרי – 3,236 דירות ריקות. בעבור כולן שילם משרד השיכון.

4. ב-1993 ניתנו 366 הלוואות מקום ביש"ע; הוצאה תקציבית של 26.2 מיליון שקל.

5. ביישוב מעלה-אדומים נמצאות 260 יחידות דיור בבנייה. 120 יחידות נוספות מפרוגרמות 1992-1990 לא הוחל בבנייתן. בשנת התקציב 1994 מתוכננות לבנייה כ-1,800 יחידות דיור.

הערה: ביישובים העירוניים של יו"ש נכללו גם היישובים מעלה-אדומים, אפרת וביתר.

דוד צוקר (מרצ):

לא ניתנה תשובה על שאלה מס' 6.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת יש?

דוד צוקר (מרצ):

לא.

היו"ר ס' טריף:

אלו התשובות. אם יש לך שאלה נוספת, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מצטער, חבר הכנסת דדי צוקר, אין לי תשובה על שאלה מס' 6. את התשובה תקבל בכתב.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דדי צוקר לגבי שאלה מס' 6.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני סגן השר, אני מבין שעל שאלה מס' 6 תיתן לי תשובה בכתב. זה בסדר. אני רוצה רק לשאול את סגן השר לחוות דעתו. על-פי הנתונים שאתה אמרת פה, האם זה יהיה נכון לבוא ולומר, שהממשלה הנוכחית ממשיכה בתנופת בנייה והתיישבות ביהודה ובשומרון?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת צוקר, הממשלה לא ממשיכה בתנופה. הממשלה ממשיכה את אשר היה. מה שעשינו, הפסקנו את הלוואות המקום לתושבים ביהודה ובשומרון. לצערי, גם בשנת 1994 נמשיך להשקיע כספים ביהודה ושומרון, גם תשתיות וגם סיום, בהמשך להחלטות הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת צוקר, אני מודה לך.

סגן שר הבינוי ישיב על שאלתא מס' 1796, של חברת הכנסת דליה איציק. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ס' טריף:

סליחה, אני לא ראיתי את גברתי. הגעת ממש עכשיו. נתחיל בתשובה לחברת הכנסת דליה איציק.

הרמה החברתית-הכלכלית של אוכלוסיית ירושלים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

אפיון ודירוג הרשויות המקומיות לפי הרמה החברתית-הכלכלית של האוכלוסייה ב-1992 הם עניינה של עבודה שפרסם לאחרונה משרד הבינוי והשיכון (האגף לשיקום שכונות).

ירושלים מדורגת על-פי מדד זה במקום ה-68 מתוך 96 רשויות מקומיות במגזר היהודי.

מדד זה יש בו כדי להשפיע על תקציבים הניתנים לעיר.

דירוגה של ירושלים במקום גבוה יפגע בה מאוד.

ברצוני לשאול:

1. מדוע יש שינוי כה גדול בין המדד שפרסם משרדך לבין זה שפורסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד הפנים? בפרסום "אפיון הרשויות המקומיות לפי הרמה הכלכלית-החברתית של האוכלוסייה" מדורגת ירושלים במקום ה-31.

2. מדוע לא היתה במדד שפורסם התייחסות לירושלים כעיר מעורבת (72% יהודים ו-28% ערבים)?

3. כיצד חושב המדד, כאשר חלק מנתוני האוכלוסייה הערבית לא הובא בחשבון?

4. מדוע לא נבדקו גם תלמידים ערבים הזכאים לתעודת בגרות (כאלה הלומדים במערכת חינוך פרטית) ומדוע לא הושלמו נתוני האבטלה במגזר הערבי בירושלים (כאלה שלא מקבלים דמי אבטלה)?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תשובה על שאלתא מס' 1796 של חברת הכנסת דליה איציק:

1. ההסבר להבדל בין תוצאות מדד הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובין תוצאות המדד שהתפרסם על-ידי משרדנו, מקורו בשתי סיבות: א. נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתבססים על נתוני מפקד 1983, גם אם התפרסמו מאוחר יותר, ואילו הפרסום של משרדנו, בשיתוף משרד הפנים, מתייחס לשנת 1991; ב. קיימים הבדלים בהרכב המשתנים שהיוו בסיס לחישוב שני המדדים.

עם קבלת הנתונים העדכניים מהביטוח הלאומי, בכוונתנו לעדכן את המדד שחושב על-ידינו לשנת 1993.

2-3. הנתונים הדמוגרפיים, החברתיים והכלכליים המתייחסים לירושלים ולערים מעורבות אחרות מתייחסים לכלל האוכלוסייה, יהודית ולא-יהודית כאחת, ונכללו לפיכך בחישוב.

4. מערכת החינוך הפרטית במגזר הערבי במזרח העיר ירושלים אינה מדווחת למשרד החינוך על תוצאות בחינות הבגרות, ולפיכך אין נתונים אלה כלולים בחישוב.

היו"ר ס' טריף:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה.

אני מוכרחה להגיד לך, שנדמה לי שגם אתה תסכים אתי, שאין עיר שההרכב הדמוגרפי שלה הוא כל כך מסובך כמו ירושלים. והקטע הנורא הזה, כל פעם להיווכח מחדש איך בעיר, שהופכת להיות עיר בירה של מדינת ישראל, עלול מאוד להיות מצב שיהיה שם ראש עירייה חרדי; בעיר שבעצם לא קיבלה הכרה על-ידי ציבור גדול מאוד בסמלים שמייצגת עיר בירה.

ההגירה הגדולה מאוד של יהודים ושל צעירים מן העיר הזאת היא בעיקר בגלל מחירי הדירות. האם יש בדעתכם לעשות משהו בעניין הזה, להקל על הצעירים כדי שלא יברחו למקומות אחרים, לעשות משהו דרסטי?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

משרד הבינוי והשיכון ער לבעיה הקשה של השכבות הבינוניות והחלשות גם בירושלים. לצערי, בעבר בנתה הממשלה הקודמת בעיקר בשטחים, בהתנחלויות, מעבר ל"קו הירוק" ובאזורי פיתוח מרוחקים, שבהם יש שכונות שלמות ריקות. בערים כמו ירושלים, תל-אביב, חיפה, חדרה ובת-ים ובאזורים שהמצוקה בהם קשה לא פתרנו בעיות של דיור. כל אתרי הקרוונים הוקמו בעקבות מה שקרה במדינה.

משרד הבינוי והשיכון מתכוון להתחיל בשנת 1994 בבנייה מסיבית של דירות זולות לחיילים משוחררים, לזוגות צעירים וותיקים ולעולים חדשים. ומדובר גם בירושלים, גם בתל-אביב ובכל מישור החוף ובמקומות שכואב. לא נבנה בתים במקומות שאין מי שיגור בהם, אלא במקומות שיש בהם צורך בבתים כאלה. ואני מתכוון גם לירושלים. אינני יכול לתת לך פרטים מדויקים על איזה מגרש, אבל הכוונה היא להקים הרבה מאוד יחידות דיור, כדי להביא גם לחיסול אתרי הקרוונים, כפי שהבטיח השר לפני הרבה מאוד זמן. חבר הכנסת דוד מגן כבר העיר לי על כך, מדוע אתרי הקרוונים לא מחוסלים. גם שם אנחנו עובדים, אבל בעיקר בקרב העולים החדשים.

בשנה זו אנחנו מתכוונים לבנות כ-12,000 יחידות דיור לזוגות צעירים ולזכאים אחרים, עולים חדשים, כדי להוריד את הלחץ וכדי להשאיר את הירושלמים בירושלים, כי האינטרס של כולנו, גם של הממשלה, לדאוג לכך שבני ירושלים ימשיכו לגור בירושלים ולא יצטרכו לנהור למקומות אחרים, או לרדת למקומות אחרים.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר – – –

היו"ר ס' טריף:

לא, אין שאלות נוספות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני דיברתי על שנת 1994, ואנחנו כבר ב-1994.

היו"ר ס' טריף:

סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא מס' 1783, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

תנאי הדיור במרכז קליטה בירושלים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

במרכז הקליטה בשכונת גילה בירושלים מתגוררות משפחות עולים ומחוסרי דיור בתנאים קשים. סכום של מאות אלפי שקלים הוקצב על-ידי "עמידר", כדי לאטום את הדירות כנגד רטיבות. אם העבודה לא תתבצע בקרוב, ייגרם סבל רב לאנשים רבים, בהם קשישים, תינוקות וחולים.

ברצוני לשאול:

1. מתי תתבצע עבודת האיטום?
2. האם נכון הדבר שדעת מומחים היא שאתר מרכז הקליטה אינו ראוי כלל לשמש כאתר דיור קבע?
3. אילו צעדים נוקט משרדך להתמודדות עם מכלול הבעיות הקשורות למרכז הקליטה בגילה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, תשובה על שאלתא מס' 1783, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

1. חברת "עמידר" תבצע את עבודות האיטום בחודש אפריל 1994. לשם כך הוקצו המשאבים התקציביים. לצערנו, לא ניתן לבצע עבודות אלו במשך החורף.

למרות התשובה המשונה הזאת, לדעתי כסגן שר הבינוי והשיכון, פניתי שוב ושאלתי: מה התשובה הזו? מה יקרה עם האנשים בחורף הקרוב? הובטח לי על-ידי אנשי המקצוע והמהנדסים, שבמקרים דחופים הדירות ישופצו כבר עכשיו שיפוץ מהיר, לא סופי, כי הבעיה היא – וחבל שלא עומד כאן מהנדס – שהיסודות רעועים והקירות זזו זה מזה, וצריך להשקיע הרבה מאוד עבודה, עבודת הנדסה. התקציב אושר, ובאפריל 1994 יחלו, אבל המשרד גם ידאג לכך, שבמקרים דחופים הנושא יטופל מייד כבר בחורף זה.

2. לדעתנו, כל הליקויים במבנה נתונים לתיקון.

3. המשרד קיבל לאחרונה את ההחלטות הבאות: א. לבצע עבודות איטום בתפרים של המבנה ולקרות את המרפסות במטרה למנוע רטיבות; ב. לאכלס שש-שבע דירות במקום בחברי הקיבוץ העירוני של התק"ם, שיבצעו עבודה קהילתית במקום; ג. לבצע סקר בין תושבי המקום לבדיקת נכונות לרכישת הדירות, כפי שאנו עושים גם במקומות אחרים; ד. להוריד את רמת שכר הדירה בהתאם למחירי השוק, כי שכר הדירה המשולם הוא גבוה מאוד, ואנחנו בודקים ומחפשים את הדרך להוזילו כדי שהאנשים הגרים שם יוכלו להתמודד עם שיעור שכר הדירה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לגבי תשובתך בקשר לשכר הדירה, שיש נכונות להוריד את רמת שכר הדירה, הייתי רוצה לדעת: מתי יזכו התושבים עצמם שזה יתממש? כי לעת עתה הם משלמים שכר דירה גבוה מאוד יחסית. ואני הייתי רוצה שהתשובה תהיה יותר קונקרטית – מתי? איך הם יכולים לפנות? וכן הלאה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חברת הכנסת בלומנטל, הבעיה דומה לבעיה של דיירי אתרי הקרוונים בכל הארץ. גם שם קבעו את גובה שכר הדירה בהתאם למקום האתר. כלומר, אם אתה נמצא בתל-אביב, דרשו 650 שקל לחודש – חבר הכנסת דוד מגן, זה עוד מהשלטון הקודם, אני לא מדבר על השלטון הזה – כאשר בבאר-שבע דרשו רק 100 שקל או 150 שקל.

אני טענתי במשרד השיכון, כאשר נכנסתי לתפקיד, שעניי שגר בקריית-שלום דומה לעניי שגר בבאר-שבע, אין לו אפשרות לשלם. עשינו הסדר מיוחד לגבי כל דיירי הקרוונים, הוותיקים וגם העולים, כדי להקל עליהם וכדי שכל אדם שגר יהיה גם זכאי.

לצערי, בגלל מה שקורה במרכז הקליטה בירושלים, הוא לא נכלל בהסדר הכללי. אני שאלתי מדוע אי-אפשר להכניס אותם להסדר הכללי, הכוונה היא גם למצב שבו אנשים יוכלו להתמודד עם שכר

הדירה. אני לא יכול היום להגיד לך במדויק כמה, אבל אני מבטיח לך שאעשה הכול כדי שהם לא ישלמו יותר מאחרים, כי אני יודע מי אלה שחיים בקרוונים.

1795, 1810. מכירת דירות ביישובי צפון השומרון

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

נודע לי כי הורית להפסיק למכור דירות ביישובי צפון השומרון.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. אם כן – האם הפסקת מכירה זו היא חלק ממדיניות כוללת?

3. האם מדיניות זו מעידה על תוכניות לווייתור על יישובים בצפון השומרון?

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בימים האחרונים קיבלתי פניות מספר מתושבי צפון השומרון האומרים, כי קיימת בשטח הוראה של משרדך, או אפילו שלך אישית, להפסיק למכור דירות ביישובי צפון השומרון.

ההוראה אומרת עוד, כי מכירת הדירות תוכל להתבצע רק לתושבי המקום לצורך שיפור מגוריהם.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן ניתנה הוראה שכזו ומכירת הדירות אכן הופסקה?

2. האם ההוראה תקפה רק לגבי יישובי צפון השומרון או שהיא תקפה לגבי יישובי יש"ע כולם?

3. האם החלטת הממשלה על השארת ההתיישבות, גם בהסכם העקרונות, איננה מחייבת אכלוס הדירות שבנייתן הסתיימה זה עתה ביישובי יש"ע וחיזוקה של ההתיישבות שמדובר בה?

4. האם אינך מצדד בגיבוי ובעידוד של משרדך כלפי כל הקשור בהעמקת הבנייה ביישובי יש"ע כדי להבטיח את המשך קיומם, רווחתם וביטחונם לפי החלטות הממשלה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

המידע אינו נכון. לא ניתנה כל הוראה להפסיק מכירות בצפון השומרון.

להלן הדירות הנמצאות במכירה בחברת "שיכון ופיתוח": ביישוב גנים – 30 דירות; ביישוב כדים – 52 דירות; ביישוב שקד – 20 דירות; ביישוב חנינית – 15 דירות. כל הדירות עומדות למכירה זה תקופה ארוכה.

שר הבינוי והשיכון הנחה את עובדי משרדו לפעול לאלתר לשמירת ביטחונם ורווחתם של התושבים ביש"ע.

מינוי מבקר פנים במשרד הבינוי והשיכון

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

לדברי העיתון "הארץ" (28 באוקטובר 1993), גם בחלוף שנה ורבע מיום מינויך לתפקיד שר הבינוי והשיכון עדיין לא מונה מבקר פנים במשרד, כמתחייב מן החוק.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא אוישה משרה חשובה זאת?

2. מי הגיש את דוחות ביקורת הפנים במקום מבקר הפנים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. מר ישעיהו צור, שהיה מבקר פנים במשרד הבינוי והשיכון, מונה במינוי בפועל ב-1 באוגוסט 1991 כסמנכ"ל בכיר לאמרכלות, וזאת עד ל-31 במאי 1992.

בתאריך 7 בנובמבר 1992 פורסם מכרז פנימי לסמנכ"ל, ובתאריך 22 בינואר 1992 – אני מאמין שזה 22 בינואר 1993, ראיתי משהו משונה פה בתאריך – התקיימה ועדה שבה זכה מר ישעיהו צור

במכרז הפנימי. לאחר תקופת ניסיון, שבה עמד בהצלחה, שובץ מר ישעיהו צור בתאריך 1 ביוני 1992 במשרד כסמנכ"ל בכיר.

בתאריך 1 בספטמבר פורסם מכרז פנימי למשרת מנהל האגף לביקורת פנים. בתאריך 22 בדצמבר 1992 התקיימה ועדת מכרזים בנציבות שירות המדינה. בפני הוועדה הופיעו מועמדים מספר, ולא נבחר אף אחד מתוכם.

גם אני מתבלבל מכל התאריכים האלה – אחורה וקדימה, אחורה וקדימה, אבל אלה שני נושאים. אני מגיע תיכף לתשובות – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, כדי שלא להכשיל אותך, מדובר בינואר 1992 ולא בינואר 1993, לפי מיטב ידיעתי. אני חושב שהתאריך הוא כפי שהודפס. זה הולך בסדר כרונולוגי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא יכול להיות. אם ב-7 בנובמבר 1992 פורסם מכרז פנימי לסמנכ"ל וישיבת הוועדה התקיימה – זה לא יכול להיות 11 חודשים לפני זה, אלא רק אחרי. זה בסדר. אני מצטער שכאן זה מופיע 1992, זו טעות של המשרד, טעות שלנו, אני מתקן זאת פה מעל הבמה.

אני ממשיך. תהליך המכרז החיצוני עוכב בגין החלפת מנכ"לים, תחילה מר יוסי גינוסר ואחר-כך מר אריה מזרחי.

עם כניסתו לתפקיד של המנכ"ל מר אריה מזרחי, בחודש אפריל 1993 סיכם מר מזרחי עם מר צור על סיום עבודתו של מר צור כסמנכ"ל ושובו לתפקיד מנהל האגף לביקורת.

מסיבות טכניות בוצע הסיכום בתאריך 1 בנובמבר 1993, כאשר מר ישעיהו צור מונה למנהל אגף ביקורת פנים והחל בעבודתו בתפקיד.

2. פירוט עבודות אגף הביקורת מאז נכנס שר הבינוי והשיכון לתפקידו: א. דוחות ביקורת הפנים במשרד הבינוי והשיכון בוצעו באגף הביקורת בניהול מר א' גביש, סגן מנהל האגף; ב. תוכנית העבודה של אגף הביקורת כללה, מלבד ביקורת פנים, גם טיפול בדוחות מבקר המדינה משנים עברו, אשר חייבו שעות עבודה רבות וגזלו למעלה מ-70% של תפקוד האגף. וזאת על מנת לתת הסברים מלאים לביקורת על פעולות הממשלה הקודמת; ג. מעבר לזאת טיפל אגף הביקורת במתן תשובות והסברים לוועדה לביקורת המדינה ולמשרד הכלכלה, הממונה על יישום המלצות דוח מבקר המדינה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן; בבקשה.

לפני כן אני רוצה לציין שכל התשובות שלא נקראו כאן יועברו לפרוטוקול.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני חוזר על שתי השאלות. אתה ציטטת מהומות ומחולות בתוך משרד הבינוי והשיכון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מחולות?

דוד מגן (הליכוד):

כך אני רואה את הדברים. מכרזים שלא נענו להם. השאלות שלי מאוד פשוטות:

1. מדוע לא אוישה משרה חשובה זאת? מדוע לא היה מאז נכנס השר בן-אליעזר לתפקידו ועד לפני שלושה שבועות מבקר פנים למשרד הבינוי והשיכון, כמבוקש וככתוב בחוק?

2. לא שאלתי מה עשה אגף הביקורת הפנימית, אלא – מי הגיש דוחות ביקורת הפנים במקום מבקר הפנים? הרי חוק מבקר הפנים מדבר על הגשת הדוח של מבקר הפנים, לא מי התייצב מול מבקר המדינה ולא מי הופיע בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה. מדובר על דוחות שצריכים להתפרסם, שעל-פיהם המשרד צריך לעבד לקחים ולתקן את השגיאות שכל משרד עושה אותן.

אלה שתי שאלות פשוטות. עם כל הכבוד, אדוני סגן השר, מסרת לי תיאור של הרבה מאוד נושאים. לא קיבלתי תשובה על שתי שאלות פשוטות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת דוד מגן, אני חוזר על התשובה. אתה דיברת על מה שקרה במשרד השיכון בלי מבקר פנים. בתשובה הראשונה אמרתי לך, שמר ישעיהו צור מונה ב-1 באוגוסט 1991, אני מדבר על שנת 1991, כמעט שנה לפני שמפלגת העבודה עלתה לשלטון, ואתה יודע על מה אני מדבר, אל תיתמם.

הוא מונה אז על-ידי שר השיכון הקודם, שהיה לפני השר בנימין בן-אליעזר. מאז, נוסף על כל מה שאמרתי, המכרזים שהיו, מי שמילא את מקומו הוא מר גביש, שהוא ממלא-מקומו באופן טבעי. גם כששר איננו – אני משיב היום במקום שר הבינוי והשיכון כי אני סגן שר הבינוי והשיכון. מי שמילא את הדוחות – אם יש פה בעיה של מי שהגיש אותם; אני לא יודע על מה אתה מדבר, אולי ידידי השר שחל יוכל לעזור לי, אני לא מכיר בדיוק את הגדרת החוק – מי צריך להגיש. כפי שאמרתי ועניתי לך בתשובה – – –

דוד מגן (הליכוד):

השר שחל, אני מדבר על חוק המבקרים הפנימיים ומשרד הבינוי והשיכון לא מינה מבקר פנים שנתיים-וחצי – – –

היו"ר ס' טריף:

הנושא הובהר, חבר הכנסת מגן, התשובה ניתנה. אם אין תשובה מספקת, אדוני סגן השר – – –

שר המשטרה, האנרגיה והתשתית מ' שחל:

שר הבינוי והשיכון מחפש מועמד הולם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת מגן, אני אמרתי בתשובה שמונה מבקר פנים.

דוד מגן (הליכוד):

מתי?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

עם כניסתו לתפקיד של המנכ"ל מר אריה מזרחי, בחודש אפריל 1993, סיכם מר מזרחי עם מר צור על סיום עבודתו של מר צור כסמנכ"ל ושובו לתפקיד מנהל האגף לביקורת פנים. מסיבות טכניות בוצע הסיכום בתאריך 1 בנובמבר 1993. כלומר, בתחילת חודש נובמבר 1993 הוא חזר, והוא כבר משמש כמבקר פנים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי שלא לפתח ויכוח בין סגן השר לביני, אני חושב שהטעו אותו בתשובה. תרשה לו ולי לברר את הדברים לגופם.

היו"ר ס' טריף:

ייתכן. כשיבוא השר בוודאי אפשר יהיה לברר זאת הרבה יותר טוב.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

במקרה נפגשתי היום עם שייקה צור, ואני מכיר אותו – הוא חזר בתחילת חודש נובמבר לתפקידו כמבקר פנים.

דוד מגן (הליכוד):

איזה נובמבר?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

נובמבר שנה זו.

דוד מגן (הליכוד):

אני אומר שעד נובמבר לא היה מבקר פנים.

היו"ר ס' טריף:

אדוני סגן השר, חבר הכנסת מגן, זו התשובה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש להעביר את כל השאלות שלא נקראו מהדוכן לפרוטוקול. אדוני סגן השר, אני רוצה להודות לך מאוד על תשובתיך. סיימת בזה הרגע.

סלילת כביש לצפת

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בביקורי בעיר צפת ובבית-החולים "זיו" השתכנעתי, שיש חשיבות עליונה להשלמת הכביש, שבנייתו הופסקה, בין צומת נחל-עמוד לבין דרומה של העיר צפת.

דרכי גישה נגישות לצפת, מהעיר כרמיאל בפרט ומכל אזור הגליל בכלל, יאפשרו הן את ביסוסו המקצועי והכלכלי של בית-החולים "זיו" והן שירות טוב יותר וקרוב יותר לכל אוכלוסיית האזור.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לחיוניות הנושא?

2. האם יש בדעת משרדך להשלים או לאמץ תוכנית תחבורתית חלופית של כביש קיצור בין צפת לבין כביש עכו-צפת, ומתי?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מע"צ מודעת לחיוניות סלילת הכביש. מע"צ דוחפת ומטפלת זה כעשר שנים לקבלת אישור הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה לתוואי המוצע על-ידה.

עקב התנגדות הגופים "הירוקים" למיניהם נגרר העניין עד היום. אנו מעריכים שבתוך חודשים מספר יושלמו הליכי האישור, ואז נוכל להתחיל בטיפול מעשי בכביש.

קריית-הנוער בקריית-שמונה

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

לפני כ-20 שנה שכרה הנהלת קריית-הנוער בקריית-שמונה כמה מבנים ישנים, בני 50 שנה, במטרה להכשירם כמוסד ציבורי חינוכי המטפל בנוער במצוקה.

על-פי החלטת דירקטוריון "עמידר" ומשרד השיכון, נדרשה הנהלת הקריה לשלם שכר דירה סמלי, וזאת מהנימוק החברתי של טיפול בנוער במצוקה ונוכח מצבם הקשה של המבנים.

בחודש מרס 1993 התקבלה בהנהלה דרישה מטעם חברת "עמידר" לפנות את המבנים, או, לחלופין, להמשיך בהחזקתם בתנאי שכר דירה הגבוהים בהרבה משכר הדירה הנוכחי.

ברצוני לשאול:

1. האם תומך משרדך בדרישה לפנות את הדירות לצורכי מגורים, כאשר מדובר במבנים ישנים והרוסים אשר אינם ראויים למגורים וממילא יהיה צורך להורסם?

2. מדוע אינכם תומכים בהמשך תשלום שכר הדירה הנוכחי לנוכח מצוקתו הכלכלית של המוסד, אשר עלולה לגרום לסגירתו ולזריקת הנוער לרחובות?

3. האם ימצא פתרון מהיר והולם למצוקה שאליה נקלעה קריית-הנוער?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבינוי והשיכון עורך בימים אלה בדיקה מקפת של כל בקשות החברה לקידום הנוער בע"מ בקריית-שמונה. הודענו זאת למר סמי מלול, מנהל החברה, במכתב שנשלח אליו על-ידי יועץ השר, איתן כבל, בתאריך 14 בנובמבר 1993.

עם סיום הבדיקה נודיע את התשובה.

נזקי רעש אדמה הצפוי באזור הצפון

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

ביום 6 באוקטובר 1993 פורסמה בעיתון "קול חיפה" כתבה שהעתקה מצ"ב.

מן הכתבה עולה, כי מחקר שנערך על-ידי המכון הגיאולוגי קובע, כי נזקים כבדים ביותר עלולים להיגרם מרעש אדמה גדול באזור שסביב מפרץ חיפה, הכינרת ועמק יזרעאל. המחקר גם קובע, כי על משרד הבינוי והשיכון והרשויות המקומיות לחזק מבנים קיימים ולהקפיד על יישום תקני בנייה בשלבי התכנון, על-מנת להקטין את הנזק העלול להיגרם.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על המחקר?

2. האם ידוע למשרדך על מחקרים נוספים אשר מחזקים את מסקנות המחקר מושא השאילתא?

3. האם נוקט משרדך פעולות למניעת נזקי רעידות אדמה? אם כן – מה הן?

4. האם יאומצו המלצות המחקר מושא השאילתא?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידוע למשרדנו על המחקר (בהסתייגות מסוימת מהמסקנות). אגב, המחקר אינו מתייחס לעמידות מבנים קיימים לרעידות אדמה אלא דן בנתונים הגיאולוגיים המשפיעים על עוצמת הרעידות.

2. ידוע לנו על מחקרים נוספים, אשר מחזקים את המחקר.

3-4. המשרד מודע לחלוטין לנושא ויוזם מחקרים, ספרי הדרכה ובדיקות שונות.

בעקבות מסמכים שונים של המכון הגיאולוגי, תוקן עוד בשנת 1989 תקן ישראל 413, הדן בתכנון מבנים לעמידה ברעידות אדמה. המשרד מיישם את הנחיות התקן הנ"ל בכל הבנייה היזומה על-ידי המשרד. חיזוק מבנים קיימים לעמידה ברעידת אדמה צפויה מוטל על בעלי המבנים.

נוסף על כך יוזם המשרד פעולות רבות ומגוונות בנושא זה, ובכוונתו ליישם בהקדם את ממצאי העבודות השונות.

עבודת לילה של מע"צ בסלילת כבישי הארץ

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מדי פעם הצהיר שר הבינוי והשיכון, כי הוא הנחה את מע"צ לעבוד בסלילת הכבישים ביום ובלילה, על מנת לזרז את העבודה המתבצעת ולהקל על הציבור הנע בכבישי המדינה.

מבדיקות שקיימתי התברר לי, כי אין הדבר כך ולא מתבצעת עבודה בשעות הלילה. במקומות שמצאתי בהם פעילות לילית – הרי שהיא מצומצמת מאוד ובהחלט לא משמעותית, לדעתי.

ברצוני לשאול:

1. מה הם אתרי העבודה העיקריים בכבישי הארץ שמע"צ מבצעת בהם בחודשים אלו סלילת כבישים, הרחבת כבישים, צמתים וכדומה?

2. בכמה מאותם האתרים מתבצעת עבודה לילית?

3. אם אכן קיימת עבודה בלילה, בכמה כסף גדלה ההוצאה בגין כל אתר?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רשימה מייצגת של עבודות מופיעה במאמר – "מע"צ חזק בשטח", בעיתון מע"צ – "בשטח", מספטמבר 1993.

2. להלן רשימה חלקית של עבודות לילה שבוצעו בשבועות האחרונים: כביש 65 – כביש הסרגל – מגידו-עפולה – הפיכת שיפוע; הכפר הירוק – קירות סלרי; רעננה-דרום – ניצבי גשר; אלוף שדה – קרצוף אספלט; כביש 5720, מכביש 4 לכפר-ויתקין – ריבוד; רעננה-מורשה – אספלט; סגולה-גנים – חפירת מעברי מים; כביש 41 – גדרה-אשדוד – קרצוף וריבוד; פולג-נתניה – פיזור אמברט; כביש 41 – בית-רבן-אשדוד – קרצוף והטלאות; אלוף-שדה-מסובים – ריבוד; צומת אשדוד – קרצוף; אתר שפיר – ניצבי גשר; כביש 4 – פלמחים-אשדוד – קרצוף וריבוד; כביש 4313 – באר-יעקב-שער-ירושלים – ריבוד; כביש 40 – צומת אל על – צבע; מחלף לוד – צבע; צומת בני-דרום – קרצוף; כביש 40 – צומת בדק-סירקין – ריבוד; כביש 42 – צומת פלמחים – צבע; כביש 4 – גשר-איילון וגנות – תיקוני אספלט; כביש 4 – מחלף יבנה-גן-רווה – קרצוף וריבוד; כביש 40 – גדרה-ביל"ו – עבודות

אספלט; כביש 4, בין מסובים לשבעה – תיקוני אספלט; כביש 444 – צומת קסם – צבע; רעננה דרום – חפירות וזיון; כביש 40 – צומת ירקון – צבע; צומת סביון – צבע; כביש 461 – מסובים – צבע.

3. מחודש יוני שנה זו, כל חוזה שנחתם עם קבלן מדבר על אפשרות של עבודות לילה, לפי קביעה אד הוק, ולכן אין משמעות לתוספת, לעלות הכלכלית.

כביש דליית-אל-כרמל-עספייא

חבר הכנסת נ' זוילי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

לאחרונה הגיעו אלי פניות מתושבי הצפון, הקובלים כי קטע הכביש הקיים דליית-אל-כרמל-עספייא הינו מסוכן ביותר, בשל היותו בעל נתיב נסיעה ברוחב של מכונית אחת וללא שוליים. יתר על כן, נמצאים בו בניינים שנבנו עוד לפני הקמת המדינה.

ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו ידועים למשרדך?

2. מדוע טרם שיפץ/תיקן משרדך את הכביש, הידוע זה שנים באיכותו הגרועה?

3. האם קיימות במשרדך תוכניות לפתרון בעיה זו?

4. האם יסלול משרדך כביש עוקף מדליית-אל-כרמל, העוקף את עספייא ומתחבר עם צומת בית-אורן עד חיפה?

5. האם כביש עוקף עספייא הינו פתרון הולם של הבעיה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדובר בכביש מס' 672 העובר את הכפרים הדרוזיים, דליית-אל-כרמל ועספייא, ועובר בשטח שברובו מבונה ובטופוגרפיה קשה.

2. מע"צ מתחזקת את הכביש כל העת, כולל מיסעה, שוליים, ניקוז ומתקני דרך.

א. בקטע החוצה את דליית-אל-כרמל הסתיימו בימים אלה עבודות השיפוץ, שנעשו על-ידי המועצה המקומית, באמצעות "החברה הכלכלית" (אגב, 85% במימון של מע"צ). בקטע החוצה את עספייא, עבודה מקבילה מצוייה בעיצומה (שוב, 85% במימון של מע"צ).

ב. אכן, בקטע העובר את עספייא יש בתים בקרבה מיידית לכביש והם מהווים מכשול לעבודות הרחבה במקום.

3-4. קיימת תוכנית לכביש עוקף. יש לציין כי על גבי התוואי המאושר נבנו בשנים האחרונות בתים, וכתוצאה מכך מנסים להתוות תוואי חדש, על אף הטופוגרפיה הקשה. התוכנית תוגש לוועדה המחוזית לתכנון ובנייה, ולאחר אישור ניתן יהיה לגשת לביצוע.

5. הכביש העוקף הינו פתרון הולם של הבעיה.

הקצאות קרקע

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. כמה דונמים הוציא מינהל מקרקעי ישראל למכירה לצורכי בנייה למגורים, למסחר, לתעשייה, למלאכה זעירה ולצורכי משרדים בשנות הכספים 1992 ו-1993?

2. מה היו הסכומים שקיבל המינהל עבור אותה קרקע שהוצאה למכירה כנזכר לעיל?

3. מה היתה יתרת ההכנסה למינהל על הוצאות המינהל באותן שנים?

4. מה נעשה בסכומים הנותרים, ולמי הם הועברו?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1992 הוציא מינהל מקרקעי ישראל לצורכי בנייה, למגורים – 9,376 דונם; למסחר – 452 דונם; לתעשייה – 3,217.

בשנת 1993 (עד 18 בנובמבר 1993), הוציא מינהל מקרקעי ישראל לצורכי בנייה, למגורים – 6,092 דונם; למסחר – 654 דונם; לתעשייה – 2,181 דונם.

2. הסכומים לתשלום, באלפי שקלים, בשנת 1992 היו כלהלן: למגורים – 362,378; למסחר – 69,707; לתעשייה – 73,101.

בשנת 1993 (עד 18 בנובמבר 1993) היו הסכומים לתשלום, באלפי שקלים, כלהלן: למגורים – 962,870; למסחר – 243,357; לתעשייה – 118,247.

3-4. יתרת הכנסה בשנת 1992 – 641,797 מיליון ש"ח. לאוצר הועבר 462,820 מיליון ש"ח. לקק"ל הועברו 178 מיליון ש"ח.

יתרת הכנסה בשנת 1993, 31 באוקטובר 1993 – 941,163 מיליון ש"ח. לאוצר הועברו 788,430 מיליון ש"ח. לקק"ל הועברו 152,733 מיליון ש"ח.

מכירת דירות שנבנו לעולים

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מן הפרסומים מתברר, כי משרד הבינוי והשיכון הפסיק את מבצע המכירות המוזלות של דירות שנבנו ברחבי המדינה עבור עולים בשנים 1990, 1991 ו-1992.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים הנ"ל אכן נכונים?

2. אם כן – מה היתה עלות המבצע שהסתיים לתקציב המדינה, כלומר כמה שילמה המדינה לקבלנים שנכנסו להסדר עם משרד השיכון לבניית הדירות, לרבות המענק שניתן בגין הקדמת סיום הבנייה, וכמה קיבלה המדינה עבור הדירות שרכשה ומכרה?

3. מאותן הדירות שנרכשו במבצע המכירות, כמה מהן נרכשו על-ידי עולים חדשים, כמה על-ידי תושבים באותם יישובים שבהם נבנו הדירות וכמה על-ידי רוכשים אחרים?

4. כמה מאותן דירות עדיין מצויות בידי הממשלה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הפרסומים אינם נכונים. מבצע המכירות של דירות מרכוש המשרד לא הסתיים.

3. בסך הכול נמכרו עד היום כ-19,000 דירות, מהן 53% לעולים, 17% לזוגות צעירים ו-30% לאחרים.

4. נכון להיום נותרו בידי הממשלה ליעדי מכירה כ-4,000 דירות ביישובים העירוניים, כ-4,000 דירות באזורי יש"ע וכ-2,000 דירות ביישובים כפריים.

הכנת תשתיות לקראת החורף

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בחורף הקודם היינו עדים למחזות קשים ברחבי הארץ, עקב תשתית לקויה ובעיות ניקוז. אנשים רבים איבדו רכוש, והיו אף אבדות בנפש.

ברצוני לשאול:

1. מה נעשה בנדון על-מנת שלא לחזור על התופעות מהשנה שעברה?

2. האם בעקבות מה שנעשה נפתרו כל הבעיות שהיו בשנה שעברה?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התשובה מתייחסת אך ורק לכבישים בין-עירוניים באחריות מע"צ.

1. במע"צ לא המתינו שירדו גשמי היורה, ובמהלך כל הקיץ עסקו בהכנות לחורף.

אגף האחזקה ערך סקרים במחוזות ברחבי הארץ, על-מנת לאתר את מקומות התורפה לשיטפונות. גם נזקי החורף הקודם, שהיה קשה במיוחד, אפשרו לאתר את המוקדים לפורענות, ובהתאם לכך להיערך לעבודות אחזקה מונעת בהיקף נרחב.

במסגרת העבודה טופלו 7,000 ק"מ תעלות הניקוז שבתחומי כבישי מע"צ, נוקו תאי הקליטה, חודשו שוליים בהיקפים נרחבים, חודשו פסי הצבע (באחזקת מע"צ כ-12,000 ק"מ פסי צבע) שוקמו ורובדו עשרות רבות של קילומטרים וכך חלק גדול מהמהמורות שניקזו אליהם מי גשם חוסלו. בנוסף, עבודת הסלילה רבת ההיקף המתבצעת ברחבי הארץ, גם היא תורמת להעלאת רמת הכבישים ולשיפור מצבם בעת גשמים. נקודת תורפה חשובה שזכתה לתשומת לב מרבית היא הטיפול בגשרונים ובמעברי מים גדולים שטופלו, שוקמו ובחלק מהמקרים אף נבנו מחדש, כמו נחל גמליאל בדרך לרחובות מדרום, וזאת בעלות של כ-70 מיליון ש"ח.

2. אנו מקווים כי כל הבעיות שהיו בשנה שעברה בכבישים הבין-עירוניים נפתרו. נקווה כי לא יהיו נזקים באתרי העבודה הרבים שלנו – אנו עושים מאמץ רב למניעתם למרות שינויי הטופוגרפיה (הזמניים) באותם אתרים.

שלטי דרך בשפה הערבית

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

סימן 82 לדבר המלך במועצה 1922, קובע, כי "כל הפקודות, המודעות הרשמיות והטפסים הרשמיים של הממשלה יפורסמו בעברית ובערבית".

נשיא בית-המשפט העליון, כשכיהן כיועץ המשפטי לממשלה, חיווה דעתו כי חובה לפרסם חוקים, מודעות רשמיות ושלטים בעברית וערבית כאחת.

השפה הערבית היא שפה מוכרת במדינת ישראל לצד השפה הערבית. המיעוט הערבי הגדול החי בישראל זכאי לכך שיעשה שימוש בשפה הערבית, מה עוד שבעתיד, בגין עידן השלום והאפשרות שיגיעו לישראל תיירים ממדינות ערב, חשוב שיוכלו גם הם להיעזר בשילוט בשפה הערבית.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד הבינוי והשיכון מודע למצב החוקי בנדון ולחוות דעת היועץ המשפטי לשעבר, כיום נשיא בית-המשפט העליון, בנושא זה?

2. האם תינתן למע"צ הוראה לפעול כפי שמחייב החוק?

3. אם נמצא כי יקשה לכלול בבת-אחת כיתוב בשפה הערבית בשילוט ברחבי המדינה, האם נשקלת הוראה שבכל שלט חדש ונוסף שיוצב יכלול כיתוב בשפה הערבית וכל שלט שיתוקן וישופץ ייעשה בו השינוי המתחייב?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מע"צ מודעת לחוות הדעת של מר אהרן ברק, היועץ המשפטי לממשלה לשעבר וכיום נשיא בית-המשפט העליון, כי חובה לפרסם חוקים, מודעות רשמיות ושלטים בעברית ובערבית כאחת.

2. מע"צ פועלת בהתאם לכך בכבישים הבין-עירוניים ועושה כל מאמץ על-מנת שגם השפה הערבית תופיע על גבי תמרורי ההדרכה. יש ואילוסי הנדסת תנועה מגבילים את מספר המלים בכל שלט ומונעים את השימוש בשפה הערבית, וגם אז יופיע תמיד על גב התמרור כיתוב באותיות לטיניות, נוסף על העברית, ואותיות אלה מכיר כל אזרח ישראלי או זר.

נערך כיום ניסוי של הפרדת השפות, כאשר השלטים יחולקו לשלוש קבוצות, ובכל קבוצה תופיע רק שפה אחת – עברית, ערבית ולטינית. בכך אומנם יתרבו השלטים, אך המסר יהיה ברור יותר.

3. כיום יש הקפדת יתר של השימוש בערבית באזורים בעלי ריכוז אוכלוסין גבוה של דוברי ערבית.

יישובי הבדואים בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

לאחר שחלפו יותר מ-20 שנה מאז נתקבלה ההחלטה בנוגע ליישוב הבדואים בשבעה יישובים, ומאחר שרק כ-40% עברו להתגורר במסגרת היישובים הקיימים – ברצוני לשאול:

1. מדוע לא יוחלט על הקמת יישובים נוספים?

2. מדוע לא יוגדלו תוכניות המתאר של היישוב כסייפה על-מנת לכלול תושבים המצויים על גבולות היישוב?

3. מדוע לא יתוכננו יישובי לוויין ליישובים הקיימים?

4. מדוע לא יתוכננו שכונות חקלאיות בפועל?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקמת יישובים נוספים – אוכלוסיית הבדואים בנגב מונה כיום כ-80,000 נפש. על-פי תחזית פריסת האוכלוסייה הבדואית במחוז הדרום, עד שנת 2010 היה תמנה 145,000 נפש. המגרשים המתוכננים בשבע העיירות עונים על תחזית זו.

2. הרחבת תוכניות המתאר של היישוב כסייפה – בעיירה כסייפה מתוכננים 2,036 מגרשים, מתוכם נמכרו 679 ובנו 257 בתים. על כן אין כל הצדקה לעשות סיפוחים והרחבות נוספות.

3. ראה תשובה מס' 1 לעיל.

4. שכונות חקלאיות – על-פי ניסיון שנעשה בשנות ה-80 בעיירה ערוער לפתח ענף חקלאי, ניסיון שנכשל לחלוטין, נעשה היום ניסיון חדשני לגידול בתי-צמיחה, חממות, ליד העיירה חורה. לאור הניסיון שיצטבר, יוחלט על המשך התכנון.

בתקופה הקרובה יזמן שר הבינוי והשיכון דיון בנושא זה, על-מנת לבחון אפשרויות של התיישבות חקלאית שתתאים לאורח החיים של הבדואים בדרום.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לסגן שר הבינוי והשיכון. אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על שתי שאלות; בבקשה.

שיבוץ תלמידים עולים בבתי-ספר ממלכתיים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

העיתון "יום השישי" מדווח (רצ"ב הידיעה), כי עולים מועברים לבתי-ספר ממלכתיים, הגם שביקשו ללמוד בבתי-ספר דתיים. תגובת משרד החינוך – בהגיעם שינו דעתם.

ברצוני לשאול:

1. בכמה ילדים מדובר?

2. מדוע מאשר משרדך שינוי מבית-ספר דתי לבית-ספר ממלכתי ולהיפך לא?

3. האם ייבדק מדוע שינוי הילדים את בקשותיהם?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

2-1. התלמידים העולים מארצות חבר-העמים בוחרים באופן עצמאי את מסגרת הלימוד, בין חינוך ממלכתי-דתי לחינוך ממלכתי. משרד החינוך אינו מתערב בבחירה.

אם חבר הכנסת בניזרי מתכוון לתלמידים המגיעים במסגרת פרויקט נעל"ה – נוער עולה ללא הורים – הרי מדובר ב-955 תלמידים שהגיעו עד כה, מהם 615 לומדים בבתי-ספר ממלכתיים ו-340 בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים. תלמידים אלה משתבצים במוסדות החינוך בהתאם לבחירתם עוד בחבר-העמים. אם בהגיעם ארצה, לאחר שיבוצם בהתאם לבקשתם, הם מעוניינים לעבור מבית-ספר ממלכתי לבית-ספר ממלכתי-דתי או להיפך – הדבר נעשה באישור ההורים ובחתימתם.

3. מאחר שהשינוי נעשה לפי רצון הילדים והוריהם, אין מקום לבדיקת הנושא.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בניזרי. איננו. תודה רבה לך.

נשירת תלמידים עולים ממערכת החינוך

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

מן הנתונים האחרונים מן המטה לקליטת העלייה במשרד החינוך עולה, כי על-פי מרשם האוכלוסין נמצא שכ-23,000 ילדי עולים בני 7-18 אינם נמצאים במסגרות החינוך השונות של משרד החינוך. כמו כן נמסר, כי מספר זה כולל כ-4,900 תלמידים בני 14-17 שנשרו מן המערכת.

ברצוני לשאול:

1. מה הן הסיבות הגורמות לאותה תופעה של עשרות אלפי ילדי עולים מנותקים?
2. מה הם הצעדים שנוקט משרדך למנוע את התופעה שלעיל?
3. האם יש נהלים ברורים בחוזר מנכ"ל המבהירים את חומרת התופעה ומטילים על המורים אחריות רבה יותר למניעת ההידרדרות והנשירה של אותם ילדי עולים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אקדים ואומר, כי לאחר בדיקה מעמיקה ויסודית ועיבוד נתונים, מדובר בכ-4,000 בני נוער עולים מנותקים, גילאי 14-17. אם אני מוסיף גם את אלה שהגיעו מחבר המדינות שסיימו י"א כיתות, אנחנו יכולים להגיע עוד לכ-4,000, ומגיעים לכ-8,000. אבל אנחנו פה, חברי הבית, ומי כמוך יודע, שבחבר המדינות מסיימים תיכון בכיתה י"א, הנוער מגיע בגיל 17 לארץ, ועד גיוסו לצבא הוא מחוץ למערכת החינוך. במידה שהם רוצים להשתלב בתוכניות כאלה או אחרות, כאולפנים בעברית, אנחנו משלבים אותם באולפני א', באולפני ב' ובאולפנים מתקדמים, אבל הם לא נמצאים במערכת פורמלית. לכן יש שיבוש בנתונים.

אני רוצה לדחות ולומר מעל הבמה הזאת: אין 23,000 תלמידים במסגרת נוער עולה מנותק, מחוץ למערכת החינוך – – –

אפרים גור (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

גם אלה שנקלטו במערכת החינוך, אין 23,000. הנתונים שנמצאים בידינו הם: כ-4,000, ואני זהיר מאוד, משום שיש אי-תיאום בין הרישום של משרד החינוך והתרבות לבין משרד הפנים במרשם התושבים, כתוצאה מכך שיש איחור במרשם התושבים. מאחר שיש ניידות מאתרי קרוונים ליישובי קבע, יש ניידות של בין 1,500 ל-2,000, כך שהמספרים שנמצאים בידינו, אני אומר: 4,000, זה נתון בדוק. יש עוד 2,000 שנמצאים במצב נייד, כך שאנחנו יכולים לדבר על כ-6,000 בני נוער עולים מנותקים מחוץ למערכת החינוך.

אני כבר יכול להגיד לך, שמשרד החינוך והתרבות, כתוצאה מהבעייתיות והמצב הקשה – גם 6,000 זה מספר גדול מאוד, שנמצאים מחוץ למערכת החינוך – אנחנו הפעלנו כמה תוכניות במסגרת משרד החינוך והתרבות, וכבר היום אנחנו פועלים ב-11 יישובים – כרמיאל, נצרת-עילית, קריית-ים, קריית-ביאליק, נתניה, כפר-סבא, הרצלייה, רמלה, ראשון-לציון, אופקים ובאר-שבע – ובימים אלה אנחנו מתחילים לפעול עוד בכמה יישובים – עפולה, ערד וחדרה – ובראשית שנת התקציב הכוונה לפעול גם ביישובים לוד, קריית-שמונה, קריית-גת, אשקלון, בת-ים ונתיבות.

אנחנו גם מפעילים תוכנית נוספת: הכשרנו – – –

אפרים גור (הליכוד):

מה עושים באותם יישובים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אנחנו מפעילים בתוכנית הזאת, בשיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות ובשיתוף פעולה עם משטרת ישראל – ואני ביקשתי אישור משר המשטרה לפני ימים מספר; ביום חמישי אנחנו עומדים לבקר בשוק-הכרמל בתל-אביב, כדי לבחון את המצב מקרוב. הגיעו אלינו ידיעות, שיש שם נערים עולים שעובדים בשוק והם נמצאים מחוץ למערכת החינוך. אנחנו עושים ביקור בתיאום עם משטרת ישראל, עם עיריית תל-אביב, עם משרד הקליטה, עם משרד העבודה והרווחה, עם מרכז השלטון המקומי, עם כל הגורמים. נופיע ונרצה לראות מקרוב את מה שנעשה בשווקים ובכל אותם מקומות, בשעות הבוקר, בזמן הלימודים, כדי שנוכל להתמודד.

נוסף על כך, בימים אלה מסיימות 30 מד"ניות – מדריכות נוער – קורס מיוחד להכשרה, והן תעבודנה בנושא קליטת עלייה ותשתלבנה בפעילות של אחר-הצהריים ושעות הבוקר, כדי לסייע לקב"סים – קציני ביקור סדיר – ולרשויות המקומיות יחד אתנו. לקראת חודש פברואר מסיימות עוד 80 מד"ניות, כך שכ-110 בנות תעסוקנה בנושאים האלה, נוסף על אנשי משרד החינוך והתרבות והרשויות מקומיות, וגורמים נוספים שפועלים בכל מה שקשור לנוער מנותק.

נושא הנוער המנותק קיבל מקום גבוה מאוד בסדר העדיפויות של מערכת החינוך, כדי שנוכל להתמודד עם הבעיה הכאובה והקשה הזאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אפרים גור (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלה נוספת.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד סגן השר, אחת הבעיות הקשות שגורמות לנשירת התלמידים היא המצב הסוציאלי והכלכלי הקשה של משפחות העולים, שנאלצות להיעזר בילדים כדי שגם הם יהוו מקור פרנסה, ובשל כך שולחים אותם לכל מיני עבודות דחק כדי שיעזרו למשפחות.

עם זאת, קיימת בעיה קשה שמשרד החינוך והתרבות יכול, בהחלט, לפתור אותה. מעבר ל-7,000 או 23,000, יש אלפי תלמידים נוספים שפוקדים את מערכת החינוך ומתקשים בלימודיהם. משרד החינוך והתרבות מעניק שעת עזר שבועית אחת רק לשישית מכלל התלמידים שלומדים בחטיבות הביניים. שעת עזר שבועית אחת איננה מספיקה לעולה חדש, לתלמיד, כדי ללמוד גם את השפה העברית, גם תנ"ך, גם ספרות וגם היסטוריה, גם לשון וגם מקצועות אחרים.

אני סבור שמעבר לבעייתיות הקשה של איתור נוער משוטט ומנותק – ולכך צריך, בהחלט, אמצעים, גם עובדים סוציאליים וגם מדריכי חבורות רחוב – משרד החינוך והתרבות כן יכול לעזור להרבה מאוד תלמידים עולים להדביק את הפיגור ואת הפערים בלימודים, אם רק היה מקציב תקציבים נוספים והיה עוזר לתלמידים – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גור – – –

אפרים גור (הליכוד):

— — בצורה של שעות עזר, כדי להתגבר על הפערים האלה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גור.

אפרים גור (הליכוד):

תודה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

על השאלה הנוספת של חבר הכנסת אפרים גור אני אענה את התשובה שכבר עניתי מעל הבמה הזאת, שעשינו כמה דברים כדי לאפשר לתלמידים להיקלט בצורה הטובה ביותר ולהשתלב במערכת החינוך. הוספנו, בשנת הלימודים הקודמת, כ-15,000 שעות לאותם תלמידים שניגשים לפחות לשלוש בחינות בגרות, מעבר לשעה שהם מקבלים. הוספנו את זה באמצע ינואר 1993. השנה, עם תחילת שנת הלימודים, העמדנו את השעות האלה. נוסף על כך אנחנו מאפשרים, בתקופת הקיץ, חודש לימודים נוסף, אנחנו מאפשרים להם להשתלב במחנות, אנחנו מקיימים קורסים מיוחדים כהכנה לצה"ל, כדי לאפשר להם יותר ויותר להיות בסביבה שבה מדברים עברית, כדי להקל עליהם את הקליטה בתוך מערכת החינוך, ודאי כאלה שבעתיד יהפכו להיות אזרחי מדינת ישראל. לכן אנחנו עושים מאמצים גדולים — — —

אפרים גור (הליכוד):

אתה מרוצה מהמצב?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מה זה מרוצה? אם אני משווה — — —

אפרים גור (הליכוד):

— — —

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת גור – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גור, אני מצטערת, זו לא הצעה לסדר-היום, זאת שאילתא.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת גור, אם אני משווה את המצב למה שהיה לפני כשנה וחצי, כשהגענו למשרד החינוך והתרבות וראינו שיש בעיה אמיתית – הוספנו מייד 15,000 שעות, שזה 30 מיליון שקל; עשינו פעולות מספר בהיקפים של עוד 24 מיליון שקלים.

אם תשאל אותי היום אם אני מרוצה, אם זה הדבר האופטימלי שאני רוצה בו ואני שואף להגיע אליו על-פי הנתונים הקיימים והאמצעים שעומדים לרשותנו? – אני אומר שצריך יותר, ואנחנו ממשיכים לעשות יותר. בתקציב 1994, שיתחיל ב-1 בינואר, יהיה לזה ביטוי בשלב מעשי נוסף. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

אני מזמינה את שר המשטרה משה שחל להשיב. נתחיל בשאילתא מס' 1866 של חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

משמרות הצניעות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

בחודש אוקטובר הוכה ורוסס נער חרדי בחומר כימי חריף על-יד משמרות צניעות בבני-ברק. הנער, שהובהל לבית-החולים, סבל מקשיי נשימה ומחבלות בכל חלקי גופו.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על המקרה?

2. אם כן – מה ידוע למשטרה על היקף התופעה של משמרות הצניעות?

3. כיצד פועלת המשטרה בנוגע לסוג זה של התארגנות?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התשובה חיובית. הוגשה תלונה במשטרת מרחב דן והחקירה בתיק נמשכת.

2. ארגון בשם "משמרות הצניעות" אינו מוכר למשטרה, לא בהיבט המודיעיני ולא בהיבט החקירתי.

3. המשטרה תטפל בכל תלונה בגין חשד לעבירה על החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מופתע מאוד מהתשובות השנייה והשלישית, כי הארגון הזה מפרסם לעתים קרובות, יש כמה עיתונים של העולם החרדי, הוא פעיל, הוא פועל, ואני מופתע שמשטרת ישראל לא יודעת על קיומו.

האם אני יכול לסייע למשטרה לגלות את הארגון הזה?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני חבר הכנסת עמנואל זיסמן – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני יודע שהוא פעיל בירושלים, הוא מטריד, הוא מציק, והוא מניף את הדגל של הצניעות. אני מתפלא על תשובותיך.

שר המשטרה מ' שחל:

אשמח מאוד אם חבר הכנסת זיסמן, בהיותו ירושלמי המכיר את כל ירושלים, יסייע בידי המשטרה. אין לנו כל התנגדות שיהיה לנו בעניין הזה סיוע. המלה "ארגון" יש לה משמעות. לא ידוע לנו על ארגון כזה, אנחנו חוקרים, וחקירת המשטרה מתמקדת בעקבות התלונה שהוגשה, ויש להניח שיהיו לה גם תוצאות.

אישורי יהדות תמורת תשלום ברוסיה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשטרה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

העיתון "יום השישי" חושף תעשיית זיופי תעודות המעידות כביכול על יהדות, הקיימת ברוסיה. בעיתונות הרוסית מתפרסמות מודעות המציעות אישורי יהדות תמורת תשלום לכל דיכפין. רצ"ב הצילום הרלבנטי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה תופעה זו למשטרה?

2. האם תיחקר תופעה זו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת שלמה בניזרי.

1. התשובה חיובית.

2. בכל מקרה שבו יתגבש חומר המצדיק חקירה, תפתח המשטרה בחקירה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

השאלה היתה: האם ידוע לנו על זיוף תעודות ברוסיה, המעידות על יהדות כביכול? התופעה ידועה, כפי שיש תופעה, למשל, של זיוף רשיונות נהיגה. בכל מקרה שמתגבש חומר שמצדיק לפתוח בחקירה, פותחים בחקירה – אם יש תלונה, אם יש מקרה קונקרטי, אם ידוע לנו במי מדובר. סתם לחקור באוויר – לא.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בניזרי, שאלה נוספת?

שלמה בניזרי (ש"ס):

האם אתה יכול לחזור על התשובה על שאלה מס' 2?

שר המשטרה מ' שחל:

ברצון רב. בכל מקרה שבו יתגבש חומר המצדיק חקירה, תפתח המשטרה בחקירה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

אין חומר כללי, החקירה הכללית לא מופיעה כשלעצמה. אם יש מקרה שידוע לנו שמישהו זייף תעודה כדי להודיע כביכול על יהדות, נפתח במקרה הקונקרטי בחקירה. לא תיפתח חקירה כללית, על כך שיש ברוסיה מישהו שמזייף תעודות בעניין היהדות. אם הסוכנות תפנה, גורם אחר יפנה, המשטרה תוכל להתייחס, אבל המשטרה איננה חוקרת חקירות תיאורטיות.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בניזרי, חזקה עליך, שאם אתה חושב שנעברת עבירה, תעביר חומר ונטפל בו. אני בא ואומר: בכל מקרה שיש לנו חומר המצדיק לפתוח חקירה, אנחנו פותחים בה.

היו"ר ע' מאור:

אני מודה מאוד לשר המשטרה. שאר השאלות – התשובות לפרוטוקול.

תעמולה גזענית בבחירות המוניציפליות

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשטרה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בתעמולת הבחירות לרשויות המוניציפליות השתמשו רשימות מספר בתעמולה כתובה ובעל-פה בהסתה גזענית נגד האזרחים והתושבים הערבים בערים וביישובים שונים בארץ. בין הרשימות היתה גם רשימתו של ראש העירייה הנבחר של ירושלים, אשר הפיצה כרוז ברוסית ובו פגיעה קשה בתושבים הערבים של העיר. הכרוז המצ"ב מייחס לערבים תכונות שליליות ביותר, כגון גנבים, מפיצי סמים, אונסים ומפחידים. בכך ביקשו מחברי הכרוז להפחיד את התושבים היהודים, כדי לרכוש סימפתיה למפלגות הימין.

דבר זה מנוגד לחוק, בהיותו הסתה לגזענות.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתנות לרשימות המתמודדות לרשויות המקומיות הנחיות אשר אוסרות פרסום חומר אשר מסית לגזענות ול אלימות?

2. מה תעשה המשטרה בנדון, והאם יוגשו כתבי אישום נגד רשימות אשר עברו על החוק בפרסום כרוזים אשר פוגעים באזרחים הערבים?

3. מה תעשה הממשלה כדי למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד?

4. איזה פיקוח יש על פרסומיהן של רשימות לרשויות המקומיות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסתה לגזענות והמרדה הינן עבירות הקבועות בחוק העונשין, התשל"ז-1977.

1. משטרת ישראל אינה הרשות הממונה על מתן ההנחיות.

2-3. כל תלונה שמוגשת למשטרה מטופלת על-פי החוק. במקרה המצוין בשאלתא פתחה משטרת ישראל בחקירה.

4. הנושא מצוי בגדר סמכות משרד הפנים וועדת הבחירות המרכזית וגם בידי היועץ המשפטי לממשלה.

שיקום אסירים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בעקבות כתבה ב"ידיעות אחרונות" על כלא באר-שבע, עולה שאלת שיקומם של האסירים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם נקבע לאסיר מסלול שיקום?

2. מה הוא התקציב המוקצה לשיקום כל אסיר ואסיר?

3. מה היא עלות אחזקת אסיר בכלא לחודש?

4. האם נשקל להפנות יותר משאבים לשיקום האסיר, כדי שלא יוחזר לכלא?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקריטריונים קבועים בפקודות נציבות בתי-הסוהר, ועיקרם: א. האסיר אינו מהווה סכנה לשלום הציבור ולביטחון המדינה; ב. הוא מסווג בקטגוריה המאפשרת יציאתו לחופשות; ג. מצב בריאותו מאפשר את השתתפותו; ד. תפקודו בבית-הסוהר תקין; ה. אינו מעורב בפעילות סמים בבית-הסוהר; ו. יתרת מאסרו אינה עולה על 24 חודש (עד לשני-שלישים או לתום התקופה).

2. סך כל התקציב הישיר המוקצה לטיפול ולשיקום אסיר הינו כ-3,700 שקל.

3. כ-3,000 שקל.

4. במהלך שנת 1993 תקצב משרד המשטרה את הנושא בתוספת של 600 שקל. כמו כן, היקף כוח-האדם בתחום חינוך, טיפול ושיקום יגדל בשנת 1994 ב-14.5 משרות. נוסף על כך תוגברה התוכנית למלחמה בסמים במסגרת בתי-הכלא.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר התחבורה ישראל קיסר להשיב על שאלות.

רעש מטוסים באזור כפר-סבא

חבר הכנסת י' ל'ס שאל את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

טיסות של מטוסים קלים בגובה נמוך מעל כפר-סבא, בית-ברל וקיבוץ ניר-אליהו ללא הרף ובמשך כל ימות השבוע טורדות תדיר את תושבי האזור.

למרות פניות מצד ראש עיריית כפר-סבא, אגודת הסטודנטים בבית-ברל ומזכיר קיבוץ ניר-אליהו למינהל התעופה האזרחית, עדיין לא טופל העניין.

ברצוני לשאול:

1. האם במסגרת התקנות הקיימות מתאפשרות טיסות פרטיות בגובה נמוך מעל אזורי מגורים? אם כן – מה נעשה לאכיפת התקנות? אם לא – האם ישנה המשרד את התקנות?

2. מה יעשה המשרד לתת פתרון מידי לתושבי אזור כפר-סבא?

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

מחליפת מכתבים ופרסומים שהעתקיהם מצויים בידי (וחלקם רצ"ב) עולה, כי קיים ויכוח בין מינהל התעופה האזרחית לבין תושבי כפר-סבא ותלמידי מכללת בית-ברל באשר למפגע ומטרד של טיסות מטוסים קלים בגובה נמוך מדי יום, לרבות שבתות וחגים. לדברי תושבי כפר-סבא מדובר, בניגוד לדעת משרד התחבורה, לא רק במטוסי חיל האוויר אלא גם במטוסי ריסוס, ובעיקר בתלמידי בית-ספר לטיסה.

ברצוני לשאול:

1. האם פנו אליכם תושבים מכפר-סבא בעניין מטרד זה, והאם נערכה בדיקה בעקבות הפניות?

2. אם כן – מי בדק ומה העלתה הבדיקה?

3. חובת מי לבדוק אם נעשות טיסות בניגוד לחוק ולנהלים, ומדוע ביקשו מתושבי העיר שהתלוננו לעקוב אחר זיהוי המטוסים?

4. מה הם הנהלים לגבי טיסות בגובה נמוך ולגבי טיסות בשבתות ובחגים?

5. האם ייבדקו הטענות על מקרה זה?

6. מה יפעל משרדך?

חבר הכנסת א' אור שאל את שר התחבורה ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

הגיעו אלי פניותיהם של אזרחי האזור הסובלים מטיסות של מטוסים פרטיים מעל התוואי הבא: משיכון עלייה לבית-ברל, ומשם לשכונות קפלן ויוסטפל של כפר-סבא. הטיסות מתקיימות בכל ימות השבוע, משעות מוקדמות בבוקר ועד לשעות מאוחרות. הטיסות גורמות למפגעי רעש ולפגיעה באיכות חייהם של התושבים.

ברצוני לשאול:

1. מהתכתבות בעניין עם ראש מחלקת מבצעי אוויר הבנתי כי הגובה המותר לטיסה מעל אזור מאוכלס הוא כ-1,000 רגל. האם תיאור לערוך בדיקה יסודית של הגבהים שבהם טסים בפועל המטוסים באזור זה?

2. האם אכן רשויות התעופה מחפשות, כפי שפורסם, מקום חלופי לשדה התעופה של הרצליה, המהווה שדה תעופה מרכזי ללימודי טיס אזרחי בישראל?

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר התחבורה ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

תושבי כפר-סבא והסביבה וכן 5,000 הסטודנטים שלומדים במכללת בית-ברל סובלים מרעש שגורמים מטוסים קלים שטסים בשמי האזור במשך כל ימות השבוע. מדובר בטיסות פרטיות ולא בטיסות של חיל האוויר או בטיסות ריסוס.

ברצוני לשאול:

1. מה הן ההגבלות הקיימות על טיסות במטוסים קלים פרטיים בטיסה באזור כפר-סבא (גובה הטיסה, שעות הטיסה וכדומה)?

2. מה עושה המשרד על-מנת לאכוף את ההגבלות?

3. מה הם הקריטריונים המנחים בקביעת תוואי טיסה של טיסות פרטיות באזורים מאוכלסים?

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

רבים מתושבי כפר-סבא מתלוננים על רעש ומטרד שגורמים מטוסים פרטיים קלים החגים מעל העיר כל יום במשך שעות ארוכות, וגם בשבתות ובחגים.

למרות מחאות רבות של ראש העיר וגופים נוספים באזור כפר-סבא, טענתם היא כי משרד התחבורה לא מוכן להגביל ולפקח על גובה הטיסות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. כיצד יפעל משרדך לפתרון בעיה זו ודומות לה?

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר התחבורה ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

מתלונות של תושבי כפר-סבא שהגיעו אלי עולה, כי מטוסים קלים אזרחיים מבצעים טיסות אימונים מעל העיר כפר-סבא בגובה נמוך בכל שעות היום, ובכלל זה בימי שבתות וחגים. מטוסים אלה גורמים לרעש ולמטרד לתושבי העיר ומסכנים את שלומם וביטחונם, כיוון שהם מבצעים תמרוני טיסה מסוכנים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התחבורה על כך?

2. מה הוא גובה הטיסה המזערי המותר למטוסים אזרחיים שיטוסו בו מעל העיר כפר-סבא?

3. האם קיים מעל העיר כפר-סבא אזור טיסה שאיננו פרוזדור אווירי, המשמש לאימוני המטוסים?

4. אם כן – האם יותחם האזור כך שמעל לעיר ייאסרו האימונים כליל, או לחלופין יועלה הגובה המזערי המותר לטיסה?

5. אם יתברר שהמטוסים עוברים על הוראות תקנות הטיס, כיצד ייאכפו התקנות?

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

בעקבות תלונות של אנשים שהגיעו אלי בעניין מטרד המטוסים הקלים הפרטיים החגים מעל כפר-סבא, ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים הקיימים במשרדך לגבי נתיבי האוויר המורשים למטוסים הפרטיים? האם השימוש בנתיבי האוויר הנ"ל מותר במהלך כל שעות היום? והאם מתקיים פיקוח מטעם המשרד שאכן בתי-הספר לטיסה נוהגים כך?

2. מה הוא מספר בתי-הספר לטיסה בארץ ומה הוא מיקומם ביחס לאזור מיושב? האם נשקלת האפשרות להזיז את בתי-הספר לטיסה הנמצא בסמוך לעיר כפר-סבא, עקב המטרד שהוא מהווה לאוכלוסייה, או מה הוא הפתרון המוצע ומתי יבוצע?

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

תושבי כפר-סבא מתלוננים על מטרד של מטוסים קלים, הטורדים את מנוחתם ואת שלוותם. לטענתם, המטוסים חגים מעל ראשם לעתים תכופות, גם בשבתות ובחגים, ומפריעים לתפילות המאמינים ולמנוחת התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התחבורה על מטרד זה?

2. האם יפעל המשרד להפסקת מטרד זה?

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, נדמה לי שיש פה שמונה שאלות באותו נושא, לכן חיברו אותן יחד.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול להשיב על כולן במקובץ, להשיב לאחד, ולומר לשני ולשלישי: ראה תשובתי וכו'.

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומר: התשובה היא לחברי הכנסת לס', בורג, בניזרי, אור, מירום, שטרית, אדרי ואביטל, כולם שואלים בנושא רעש מטוסים מעל כפר-סבא. כנראה היה איזה קמפיין שגייסו בו את חברי הכנסת, ואני רוצה לענות על השאלות הזאת.

מינהל התעופה האזרחית משקיע מאמץ רב והוא הקדיש הרבה שעות פיקוח ועבודה, לרבות פגישות ושיחות, גם עם מנהל מכללת בית-ברל ותושבים באזור, בבדיקת תלונות על מטרד רעש מטוסים באזור, ואלה הממצאים שלו: רמת הרעש הנגרמת ממטוסים באזור נמוכה יחסית מרמת הרעש הנגרמת כתוצאה ממעבר כלי תחבורה יבשתיים, כגון משאיות ואוטובוסים. חלק ניכר מהרעש של הטיסות המוקדמות בבוקר מקורו במטוסים צבאיים ובמטוסי ריסוס ואינו נגרם על-ידי מטוסים אזרחיים רגילים. את הטיסות הצבאיות אין ביכולת משרד התחבורה למנוע, ואין לדעתנו מקום להפסיק את טיסות מטוסי הריסוס באזור, שצריכות להיות, כידוע, בשעות הבוקר המוקדמות.

מאיר שטרית (הליכוד):

שר התחבורה י' קיסר:

אני אגמור, אדוני.

לא נצפו מטוסים אזרחיים שמבצעים צלילות או טיסות פראיות ומסוכנות, כפי שמציינים במכתבי התלונה. לא נמצאו חריגות או עבירות על חוק הטיס ו־10 על תקנות הטיס, ובראיונות עם עשרות תושבים ושני מנהלי בתי-ספר לא היו תלונות על מטרד רעש מטוסים חריג.

למרות זאת פנה מינהל התעופה האזרחית במהלך חודש אפריל 1993 לד"ר גלברט, המומחה לרעש במשרד לאיכות הסביבה, והנ"ל העביר את הנושא לבדיקת מומחה רעש באיגוד ערים רעננה וכפר-סבא. לאחר מעקב של שישה חודשים, עד אוקטובר 1993, נמסרו לנו מסקנות בעל-פה – עדיין לא בכתב – כי מממצאי הבדיקה עולה: אין כל עילה לתלונות הנדונות. תהיינה מסקנות בכתב – ואני אמציא אותן לכל חברי הכנסת ששאלו – מטעם המומחה במשרד לאיכות הסביבה על רמת הרעש שם. מינהל התעופה האזרחית השקיע מאמצים רבים בבדיקת תלונות מטרד הרעש והגיע למסקנה שהנושא איננו מהווה בעיה המצריכה, מבחינתנו, נקיטת צעדים נוספים כלשהם.

היה לי רעיון – אני אומר את זה על דעתי – לבקש העברת חלק מהמטוסים לעטרות. לצערי, עד עכשיו הדבר לא הסתייע, מטעמים שונים. לא ויתרתי על הרעיון הזה, כיוון שאזור המרכז צפוף מאוד. שדה התעופה הרצלייה צפוף בשל ריבוי מטוסים קלים, אבל זה חלק מרמת החיים, בעוונותינו הרבים, שיש היום עומס של מטוסים ואין לנו מקום שיעשו את התרגילים ולחנייה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר. אם כן, זאת היתה תשובה על שמונה שאלות. חבר הכנסת לס, חבר הכנסת בניזרי וחבר הכנסת שטרית, לכל אחד יש שאלה נוספת. חבר הכנסת לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לשר התחבורה על התשובה המפורטת ומבקש לשאול בקשר למטרד רעש שלגביו אין מחלוקת – בשדה-דב בצפון תל-אביב. האם כבוד השר מוכן להתחייב, מעל במת הכנסת, לתאריך שבו יוזז הטרמינל של "ארקיע" ממקומו באופן שהתושבים לא יאלצו לסבול ממטרד רעש מוכח של מטוסים כבדים ובינוניים באותו אזור?

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת בניזרי רוצה שאלה נוספת? חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, עם כל הכבוד לתשובה, אני חושב שזה בוודאי לא ישריע את רצונם של תושבי כפר-סבא – –

שר התחבורה י' קיסר:

אני מניח.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – שמתלוננים על כך שיש רעש. מה זה שייך לריסוס – בשבתות ובחגים? לא מרססים בשבתות ובחגים. מדובר על מטוסי אימונים, מטוסים קלים של אולטרה-לייט, שטסים מעל הבתים בקרבה גדולה מאוד – בשבתות, בשעות הבוקר המוקדמות – ומציקים לאנשים. צריך לאסור טיסות של מטוסים מעל השטח הבנוי, אלא בגובה מזערי מסוים. אם קיים דבר כזה, תגיד לאנשים שמתלוננים להסתכל במשקפת, לראות את מספר המטוס ולהגיש תלונה קונקרטית נגד מי שמפר את תקנות התעופה באותו אזור, ואז המשרד יכול לנקוט נגדו פעולה ממש. אני לא יודע אם היום יש הגבלה של טיסה בגובה נמוך.

שנית, אנשים טסים טיסות אימונים גם בשבתות, גם בחגים וגם בשעות הבוקר המוקדמות. ודאי שאם טסים מעל הבתים, זה לא גורם תענוג לאלה שגרים באותם בתים. אבל החבר'ה האלה, שטסים, רוצים להראות לשכנים ולילדים, וגם לחבר'ה האחרים, שהם טסים מעל הבית. שלא יטוסו מעל הבתים. שיטוסו מעל הפרדסים, ואז, תאמין לי, שום תפוז לא יתעורר ולא יתלונן.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

על השאלה של חבר הכנסת מאיר שטרית, אני לא יכול לענות – – –

דן תיכון (הליכוד):

המטוס פופולרי בגלל חמיצר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת.

שר התחבורה י' קיסר:

לחבר הכנסת מאיר שטרית, המשרד לא יכול לנקוט אמצעים כשאיין עבירה. לא מצאו עבירה. אני לא יכול להמציא עבירה. לנו יש בהחלט יכולת לנקוט אמצעים כנגד מפירים, בתנאי שיש הפרה. תלונות האזרחים על הטרדה – זה הגיע גם אלי, בדיוק כמו שזה הגיע לחברי הכנסת.

אמרתי מה שעשינו. ביקשתי לבחון ולברר את זה היטב. בכל מקום שאפשר לא להטריד אזרחים ולא לגרום סבל מיותר לאזרחים – בהחלט, זה תפקידנו.

כשאני אקבל בכתב את המסקנות של המומחה, שעקב אחרי הנושא במשך שישה חודשים, ומסקנותיו צריכות להגיע לידינו בימים אלה, אני אעביר אותן לחברי הכנסת, ואז תהיה לכם תשובה לענות לפונים, וגם לנו.

אם יש מקום שאנחנו יכולים לעשות משהו – אני אשמח. אני מבין את האזרחים, ותפקידנו להשתדל ולמנוע עד כמה שאפשר הטרדה מיותרת של אזרחים.

אשר לשאלה של חבר הכנסת לס, יש שאילתא בנושא שדה-דב. אם חבר הכנסת השואל לא יהיה באולם כשהיושבת-ראש תקרא בשמו, אני אעשה – – –

היו"ר ע' מאור:

מי זה אותו חבר כנסת?

שר התחבורה י' קיסר:

ראש עיריית תל-אביב, חבר הכנסת רוני מילוא.

היו"ר ע' מאור:

הוא איננו. אתה יכול להשיב בקצרה על השאלה הנוספת של חבר הכנסת לס.

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי שדה התעופה, הטרמינל בשדה-דב. לשמחתנו, התקדמנו והגענו לאיזה סיכום עם משרד הביטחון.

אני רוצה להזכיר לחברים, ששדה-דב הוא באחריות משרד הביטחון, אם כי נכון שמטוסים אזרחיים נוחתים בו וממריאים ממנו. עד היום, זה הרבה שנים לא הצליחו להגיע להסכמה עם משרד הביטחון. כבר הגענו לשלב שיש איזו טיוטה להסכם בינינו לבין משרד הביטחון על העתקת הטרמינל, מסוף הנוסעים, לצפון-מערב, רחוק מהאזרחים, אם אכן נגיע אתם להסכם.

אני קיבלתי החלטת ביניים: אני מוכן, עם חברת "ארקיע", להקים טרמינל זמני, מבנה טרומי, עד שנבנה את הטרמינל הקבוע, כי ייקח כמה שנים לבנות טרמינל ראוי לשמו.

זה מה שיש לנו כרגע, בשלב זה. אני לא יכול להתחייב, כי זה לא תלוי רק בי, וכל עוד משרד הביטחון לא ייתן לנו הרשאה לזוז מהמקום הנוכחי למקום החדש.

לידיעתך, בהזדמנות חגיגית זאת משרד הביטחון תבע מאתנו ומחיל האוויר תביעות קשות מאוד, שקיבלתי אותן, בין השאר לבנות לו על חשבוננו טרמינל לחיילים – אני קיבלתי את זה, ובלבד שנזיז את הטרמינל – ולסלול את המשך רחוב איינשטיין עד למקום החדש. הקצבנו כסף לסלילת הכביש. אני חושב שעם קבלת האישור וחתימת החוזה נוכל להתחיל להזיז את הטרמינל. אני הסכמתי עם חברת "ארקיע" שהיא תבנה לנו מבנה טרומי, ואנחנו נביא את זה בחשבון בדמי השימוש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שר התחבורה ישיב על שאילתא מס' 1275, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני מבקש שהשר יתייחס לשאלה מס' 4 בשאילתא שלי: מה הם הנהלים לגבי טיסות בגובה נמוך ולגבי טיסות בשבתות ובחגים?

שר התחבורה י' קיסר:

באיזה נושא?

היו"ר ע' מאור:

בנושא הקודם.

שר התחבורה י' קיסר:

של כפר-סבא?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

שר התחבורה י' קיסר:

הלוא ענית.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני מתייחס לשאלה מס' 4 בשאילתא שלי: מה הם הנהלים לגבי טיסות בגובה נמוך ולגבי טיסות בשבתות ובחגים?

שר התחבורה י' קיסר:

נאמר שאין גוזרים גזירה שהציבור לא יכול לעמוד בה. אני לא יכול להגיד לאנשים שלא יטוסו בשבת.

אולי אני לא שומע את השאלה.

היו"ר ע' מאור:

בפעם הבאה, חבר הכנסת בניזרי, אני מבקשת שתשאל את השאלה בעוד מועד.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני לא שאלתי לגבי גזירות שהציבור אינו יכול לעמוד בהן. שאלתי מה הם הנהלים לגבי טיסות בגובה נמוך, לגבי טיסות בשבת.

שר התחבורה י' קיסר:

שאלת גובה הטיסה לא שייכת ליום בשבוע, היא שייכת לבטיחות הטיסה. מי שעובר עבירה – נוקטים נגדו אמצעים. כפי שאמרתי ועניתי בפרוטרוט, אני יכול להגיד – לשמחתי, מישהו יכול להגיד – לצערי, לא נמצאו סיבות ועילה לנקוט אמצעים נגד מישהו או מישהם שמפירים את חוקי הטיס ואת תקנות הטיס. אם יהיה דבר קונקרטי, בהחלט ננקוט אמצעים; מה לי ביום שישי, שבת, מה לי בשאר ימי השבוע.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לשאילתא של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, מס' 1275. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

בנושא הזה של משאבות אוויר בלתי תקינות בתחנות דלק יש עוד חבר כנסת ששאל, אם הוא במקרה באולם – – –

היו"ר ע' מאור:

מי זה?

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת הרב יוסף עזרן. אם הוא איננו, אני אענה על השאילתא של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

משאבות אוויר בלתי תקינות בתחנות דלק

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

על-פי תחקיר שביצע העיתון "ידיעות אחרונות" – ופורסם ביום שישי, 21 במאי 1993 – בשיתוף עם מעבדה המתמחה בתחום המדידה, עולה בבדיקה מדגמית כי ביותר מ-60% מתחנות הדלק שנבדקו נמצאו משאבות לחץ אוויר בלתי תקינות, כשהסטייה מהתקן המותר בחוק מגיעה לכ-30% במוצא.

מומחים בתחום זה מתריעים כי לחץ אוויר לא נכון עלול לגרום לאיבוד שליטה במכונית וכתוצאה מכך – לגרימת תאונה.

משטרת ישראל מקבלת מדי שנה למעלה מ-100 צמיגים החשודים כי גרמו לתאונות. מעל 80% מאותן תאונות – חלקן קטלניות – נגרמו מלחצי ניפוח לא נכונים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד התחבורה מודע לידיעות הנ"ל?

2. מה יעשה משרדך להביא לתיקון המצב הקיים, על-מנת למנוע תאונות נוספות?

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

כפי שהתפרסם במוסף "ממון" של העיתון "ידיעות אחרונות" מיום 21 במאי 1993, בוצעו בדיקות של משאבות אוויר והתגלה שמתוך 61 תחנות שנבדקו, נמצאו ליקויים בשני-שלישים מהן; ועוד: היו סטיות של לחץ עד 40%.

ברצוני לשאול:

1. האם תוכן הכתבה נכון?

2. מי הגורם האחראי למשאבות האוויר בתחנות הדלק?

3. האם קיימת סטטיסטיקה של תאונות דרכים שאירעו כתוצאה מלחץ אוויר לא תקין בגלגלים?

4. האם הורית על בדיקה מקפת של הנושא? אילו צעדים אחרים נקטת?

5. האם ימצא המשרד את הדרך להזהיר את בעלי הרכב ולייעץ להם איך להימנע מלהסתכן?

שר התחבורה י' קיסר:

אין ספק כי לתקינות הצמיגים ולשמירת לחץ אוויר נכון ומדויק יש חשיבות בתחום בטיחות הרכב.

מבדיקה סטטיסטית של תאונות הדרכים עולה כי אחוז התאונות הנגרם על-ידי ליקויים בצמיגים הינו זעום ביותר.

מדובר במכשור עדין יחסית, העומד לרשות הקהל הרחב בשירות עצמי, כאשר לא תמיד ניתנת על-ידי הציבור תשומת הלב הראויה לשלמות הציוד והטיפול הנאות בו בשעה שהוא משתמש בו. לא אחת רואים נהגים אשר זורקים את הצינור ומכים בחוזקה על המשאבה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה מדבר מניסיון אישי.

שר התחבורה י' קיסר:

כן. גם אני הייתי נהג. כולנו היינו נהגים. אני לא נהגתי כך. אני אזרח ממושמע.

אנחנו העברנו את הנושא לסמכותה של יחידת האכיפה והניידות של המשרד. אני הקמתי ניידות מיוחדות שמתרוצצות בכבישים ונותנות רפורטים בגלל כלי רכב או אביזרים לא תקינים.

רכשנו מכשירי בקרה רבים לציוד היחידה, כאשר על כל עובדי היחידה הארצית הוטל לבקר את נושא משאבות האוויר בתחנות הדלק בהיקף ארצי, במסגרת עבודתם ברחבי הארץ. כפי שאמרתי, אלה ניידות שמסתובבות בכבישים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הן בודקות גם את הרכב וגם את תחנות הדלק?

שר התחבורה י' קיסר:

יש לנו ניידות רכב שמצוידות בכל האביזרים, מסתובבות ועוצרות כלי רכב.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא ברור.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת בלומנטל, תהיה לך רשות לשאלה נוספת, או שאת כבר ממצה את זכותך זו.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

פה לא ברור משהו.

שר התחבורה י' קיסר:

לניידות האלה יש תפקידי פיקוח. הן גם פוקדות את תחנות הדלק כדי לבדוק את תקינותן ואם יש גם מפגעים אחרים, לאו דווקא המשאבות. אלה ניידות פיקוח מיוחדות. יש לנו שלוש כאלה.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא תהיינה חברות הדלק אחראיות לתקינות?

שר התחבורה י' קיסר:

עדיין לא גמרתי את התשובה על השאלתך. אתה שואל בכיוון הנכון. אבל התשובה מופיעה בהמשך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הוא תמיד מדבר בכיוון הנכון.

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו הזמנו ליום עיון את האחראים לשירות של חברות הדלק, גם כדי להעמיד אותם על חומרת הנושא הזה של הצידוד, של המשאבות.

פה צריך לציין, להערתך, כי האחריות הישירה לקיום משאבות אוויר וציוד מכשירי המדידה מוטלת, על-פי הפעלת תנאי הרשיון, על תחנת הדלק ועל בעל התחנה, כאשר צוותי הביקורת של משרד התחבורה בודקים זאת בביקורות יזומות, או מצדם או מצד אחרים. אבל, האחריות על-פי תנאי הרשיון – כי איננו יכולים לפקח על מאות תחנות דלק, אלא על-פי תנאי הרשיון – זו מוטלת על מנהל התחנה או על בעל התחנה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מוכרחה להעיר את תשומת לבך, כבוד השר, שעדיין לא קיבלתי תשובה על שאלות 1 ו-2.

דן תיכון (הליכוד):

משרדי יבדוק וישלח לך תשובה על שאלות 1 ו-2.

שר התחבורה י' קיסר:

אינני יכול לענות לך לגבי האחוזים שמצוינים במכתבך. אני מניח שזה נכון שיש ליקויים, אבל אם אלה המספרים, אינני יכול לאשר. את הכתוב כאן, 40%, אני לא יכול לאשר, כי אנחנו יודעים שמספר התאונות כתוצאה מצמיגים או ממצב לחץ האוויר בצמיגים הוא זעום ביותר, ויש לנו נתונים על כך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבל הייתי רוצה לבקש בכל זאת לקבל תשובה על שאלה 1. בסדר?

שר התחבורה י' קיסר:

אני אבדוק ואשלח לך בכתב. הרי אני עונה בכתב לכל אחד על השאילתא שלו, נוסף על התשובה בכנסת, כך שאשמח לענות לך גם בכתב לגבי שאלה 1.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ולגבי שאלה 2, מי הגורם האחראי למשאבות אוויר.

שר התחבורה י' קיסר:

הודענו שמנהל התחנה ובעל התחנה, ולא משרד התחבורה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא חברות הדלק?

שר התחבורה י' קיסר:

לא.

דן תיכון (הליכוד):

גם חברות הדלק.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, בזה מתמצה תפקידה של השאילתא.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני רק דיברתי על שאלות 1 ו-2, שעליהן לא קיבלתי תשובה.

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי שלגבי הנתונים אני מוכן להעביר לך, אם אכן אוכל למצוא את הנתונים שאת מבקשת. אני אשתדל. אני מניח שהכתב עשה הערכה, אבל אני לא יכול להניח שזה 40%.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רציתי לציין, שלחץ האוויר בגלגלים הוא אלמנט חשוב ביותר מבחינה בטיחותית.

שר התחבורה י' קיסר:

זה נכון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני לא יודעת על איזה סקר או מחקר אתה מתבסס, אבל סקרים שנערכו בחוץ-לארץ מצביעים על כך שזו כן אחת הסיבות העיקריות לתאונות דרכים, ולכן אני מתפלאת על הממצא שאומר, שההשפעה של לחץ האוויר היא זעומה. אני מתפלאת קצת, אולי כדאי לבדוק את זה שנית.

אני רק רוצה לציין, שחשבתי שלפחות יש לכם הרבה אוויר בממשלה שלכם. אני יודעת שאין הרבה אורך-רוח, אבל אוויר אולי יש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

איזו הצגה יפה, איזו הצגה יפה.

שר התחבורה י' קיסר:

הברקה יפה. אבל אני חוזר ואומר, שרמת התאונות בארץ כתוצאה מליקויי רכב בכלל ומצב לחץ האוויר בצמיגים בפרט, לשמחתנו, היא ברמה נמוכה מהמקובל בעולם. יש לנו בעיות אחרות. תקינותו של הרכב אצלנו היא לא ברמה נמוכה מאוד.

את רואה שלממשלה יש אוויר מספיק להמשיך לענות.

אוויר צח במטוסים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

מתחקיר שערך העיתון "ניו-יורק טיימס" עולה, כי חברות תעופה מספקות פחות אוויר צח לנוסעים במטוסיהן כדי לחסוך דלק וכסף. במקום להזרים אוויר צח וטהור מדי כמה דקות, כפי שהיה נהוג במטוסים הישנים יחסית, מזרימים עתה תערובת של מחצית אוויר צח ומחצית אוויר ממוחזר בזמן הכפול מהזמן הקודם. תוצאת החיסכון הזה היא כאבי ראש בקרב הדיילים והנוסעים כאחד.

ברצוני לשאול:

1. האם יש אמת בדיעה כי בשירות חברת התעופה "אל על" מצויים מטוסים רבים מסוג זה?

2. אם כן – מה יעשה כדי לתקן ולהחזיר את האוויר הצח ל"אל על"?

שר התחבורה י' קיסר:

2-1. איכות האוויר במטוסים נקבעת לפני תחילת ייצור המטוס, במסגרת תקינה של שלטונות התעופה במקום ייצור המטוס, במקרה שלנו ארצות-הברית.

מטוסי חברת "בואינג", המופעלים בשירות חברת "אל על", קיבלו את הרישוי משלטונות התעופה הפדרליים האמריקניים, לאחר שעמדו בדרישות התקנים שנקבעו על-ידם.

ממשלת ישראל, כידוע, מאמצת את התקנות הללו, כלשונן.

לאור האמור לעיל, כל דגמי המטוסים המופעלים בשירות "אל על" עומדים בתקנים שנקבעו על-ידי מינהל התעופה האמריקני ואומצו על-ידי מינהל התעופה האזרחי הישראלי.

מצב זה תואם את כל דגמי המטוסים של כל היצרנים בארצות-הברית ובאירופה, המופעלים בשירות כל חברות התעופה.

חברת "אל על" מצוידת כיום במטוסים חדשים, חסכוניים יותר ומודרניים יותר על-פי ההתפלגות הבאה – וחבר הכנסת זיסמן מכיר את המטוסים: מטוסי 747 – שמונה מטוסים; 757 – ארבעה מטוסים; 767 – ארבעה מטוסים; 737 – שני מטוסים.

במשך שנת 1994 יירכשו עוד שני מטוסים על-ידינו, כולם ברמה איכותית ובטיחותית, מבחינת רעש ואוויר, ברמה גבוהה יותר ממטוסי 707, שכמעט כולם יצאו מהשירות.

כאמור, בחודש אפריל 1994 אמורה החברה לקלוט שני מטוסי 747 דגם 400, הדגם החדש ביותר של מטוסים אלו.

דן תיכון (הליכוד):

באיזה חודש?

שר התחבורה י' קיסר:

בחודש אפריל יבוא מטוס אחד וביוני – המטוס השני.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני השר, תשובה כל כך מפורטת ויפה, למה אחרי חמישה חודשים וחצי?

היו"ר ס' טריף:

שאלה טובה. למה אחרי חמישה חודשים וחצי באה תשובה כל כך טובה ומנומקת?

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני, חבר הכנסת זיסמן, אני מקבל את הסדר ממזכירות הכנסת. אתה רואה שאני עומד ועונה. מה גם שהנהגתי נוהג לענות בכתובים לחברי הכנסת גם-כן, בטרם אנחנו עונים מעל דוכן הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להפריע במשך שנייה אחת?

היו"ר ס' טריף:

לא, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

לא, מכיוון שכבוד השר הזכיר את מזכירות הכנסת. על-פי התקנון, חייב השר להשיב אחרי 21 יום, ולחלופין הוא יכול לבקש ארכה נוספת. כאן אני שומע שהוא קיבל את זה באיחור-מה ממזכירות הכנסת. זה מצב חמור מאוד.

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא מאשים את מזכירות הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

אני מאשים.

היו"ר ס' טריף:

אל תגיד את זה מפי השר לפחות.

שר התחבורה י' קיסר:

אם יש לך טענות למזכירות הכנסת – – –

אופנועי הים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

נוכח הידיעות על מחיר הדמים אשר גובה הרכיבה על אופנועי הים, תוך סיכון חייהם של המתרחצים בים, ברצוני לשאול:

1. מי זכאי לרשיון נהיגה באופנוע ים ומה הם המבחנים שעליו לעבור?
2. האם חלה חובת ביטוח כתנאי לקבלת הרשיון?
3. האם קיים רישום או רישוי מזהה של אופנועי הים?
4. האם קיים תיאום בין משרדך למשרדי הפנים והמשטרה בדבר הכללים שעל-פיהם יוכלו להשתמש הנהגים באופנועיהם, בלי לסכן את חיי המתרחצים בכינרת ובים התיכון?
5. מה ייעשה להפחתת הסיכון בשימוש באופנועי ים?

שר התחבורה י' קיסר:

5-1. כבר היתה לי הזדמנות לענות מעל בימה זו על שאילתא כזאת ועל הצעות לסדר-היום, אבל אני רוצה לענות.

ספורט זה של אופנועי ים הפך לספורט רחב היקף, כתוצאה מעלייה ברמת החיים, התפתחות תרבות הפנאי וההתפתחות הטכנולוגית.

אנחנו מעודדים ספורט בכל התחומים של רכב – אופנועים, מכוניות – לרבות ספורט ימי, כחלק מחינוך לאנשי ים.

קיימת בהחלט בעיה בטיחותית, כמו שקיימת בעיה לנוסע ברכב על הכביש או באופנוע.

כיום יש שלושה חוקים שעוסקים באופנועי ים: תקנות הנמלים – מניעת התנגשויות בים – משנת 1977; תקנות הנמלים – בטיחות השיט – משנת 1982; תקנות הספנות – ימאים וכלי שיט קטנים – משנת 1984.

התקנות הללו מסדירות וקובעות את הצורך באזורי הפרדה בחופי הרחצה למתרחצים מזה ולעוסקים בספורט הימי מזה, אשר פורסמו בתיאום עם משרד הפנים, לרבות סימון חופי הרחצה והנחיות מיוחדות לאופנועי הים.

כמו-כן פועל משרד התחבורה במשותף עם היחידה לשיטור ימי להבטחת קיומן של התקנות והבטיחות בימים.

הזכאים לרשיון נהיגה באופנוע ים הם בני 16 ומעלה, וזאת לאחר שעמדו בהצלחה במבחן עיוני ומעשי ובידיהם רשיון משיט לסירה.

חובת הביטוח היא לרשיון השיט ולכלי השיט ולא למשיט. כלומר, הוא יכול לקחת כלי בהשכרה.

קיים רישום מזהה של אופנועי הים.

עם זאת, אני רוצה להביא לתשומת לבך, כי הוקם על-ידי צוות משותף במשרד התחבורה, שיבחן מחדש את כל הנושא בשל התרחבות ענף ספורט זה, והוא אמור להגיש לי את המלצותיו עד סוף חודש דצמבר שנה זו. אשמח להעביר את המסקנות של הוועדה, או את הפעולות שאני אנקוט כתוצאה ממסקנות הוועדה, לידיעת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כפי שצפוי, אדוני השר, השאלה נשאלה בקיץ, כאשר מספר המתרחצים היה גדול והסכנה היתה גדולה.

אני רוצה לציין בהמשך לנושא הזה, שאין סימון בחופי הים, ואנשים שאינם משתכשכים במים אלא שוחים בים הם באיום מתמיד מצד הרוכבים על האופנועים. פנייה למצילים נתקלת בהרמת כתף – מה אתם רוצים מאתנו, זה עניין של משמר החופים שירוך ויחפש את רוכבי האופנועים האלה. לדעתי, אין שום פיקוח. כנראה גם אין ענישה מרתיעה. אין סימון בחופי הרחצה.

לכן אני חושבת שבתיאום עם משרד הפנים שאחראי לחופים, בתיאום עם הרשויות המקומיות, עם שירותי ההצלה, צריך למצוא פתרון לשאלה המציקה הזאת.

שר התחבורה י' קיסר:

אני יכול להסכים אתך לגבי נושא האכיפה. יש לנו בעיה כמעט בכל תחום בנושא האכיפה. האכיפה היא בדרך על-ידי המשטרה. אנחנו משתדלים לפעול אתה.

כפי שאמרתי, יש סימונים. יכול להיות שלא מקפידים עליהם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בחוף הים אין סימונים.

שר התחבורה י' קיסר:

לאור דברייך, אני אבחן מחדש את הדבר שאמרתי, כי אם אין סימונים זו אפילו הטעיה, ואני מניח שאיש לא היה מטעה אותי, לפחות להגיד שיש סימונים כשאין סימונים.

היו"ר ס' טריף:

בכל זאת, יש זמן עד הקיץ לבחון מחדש ולנסות לתקן ולסמן סימונים; תסכימי אתי, חברת הכנסת גוז'נסקי.

הכאת אברך בידי נהג "דן"

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

העיתון "יתד נאמן" (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח על נהג קואופרטיב "דן" שהכה אברך תושב רחוב קהילות-יעקב בבני-ברק, שתלש פרסום שהיה בו כדי פגיעה ברגשות התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם יבדוק משרד התחבורה מקרה זה?

2. האם ננקטו צעדים נגד הנהג, ואם כן – אילו?

3. האם יפוצה האזרח המוכה?

שר התחבורה י' קיסר:

שאלתא של חבר הכנסת בניזרי – נהג "דן" הכה אברך ישיבה. רחמנא ליצלן.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במשרד התחבורה לא נתקבלה כל תלונה או פנייה בגין האירוע המתואר בעיתון "יתד נאמן", בעניין תקיפתו של אברך ישיבה על-ידי נהג אוטובוס.

בכל מקרה של תקיפה ובמיוחד באוטובוס ציבורי, הטיפול נמצא בידי משטרת ישראל, רק אם הוגשה תלונה על כך על-ידי אחד הצדדים. משהו צריך להתלונן.

למשרד התחבורה לא ידוע, עד להגשת השאלתא, אם הוגשה איזו תלונה על תקיפה למשטרת ישראל על-ידי האברך המוכה.

בקשר לזה, כיוון שאין לנו ידע על תלונה, ודאי שאין לנו ידע על הפיצויים. בקשר לפיצוי האזרח, קביעת פיצוי, כידוע לך, חבר הכנסת בניזרי, היא בסמכותו של בית-המשפט בדרך כלל. בית-המשפט צריך לקבוע את גובה הנזיקין אם ייקבע שאכן הנהג פגע באברך, הכהו, גרם לו נזק והוא זכאי לפיצויים.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מה עושה משרדך על-מנת לאכוף את החוק של מניעת פרסומי תועבה לגבי אוטובוסים ציבוריים?

שר התחבורה י' קיסר:

יש שאלתא כזאת. חבר הכנסת שפירא שאל. אני אענה לך, כיוון שהוא איננו פה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אעביר לו את התשובה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, על-פי התקנון אינך חייב להשיב, כמובן אם זה לא יוצא מאותה שאלתא.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל כיוון שהוא שאל אני אענה. גם אנחנו לא מעוניינים בפרסומי תועבה, אבל משרד התחבורה איננו ממונה על הכשרות. ההסכמים לגבי הפרסומים הם בין חברת התחבורה "אגד", או "דן", או כל חברה אחרת, לבין המפרסמים. זה הסכם ביניהם לגבי מכירת שטח לפרסום כמקור הכנסה. לנו אין שום סמכות בשום צורה שהיא לקבוע לגבי תוכן הפרסומים. אם יש, זה בוודאי מכוח חוקים אחרים שמצויים במשרדים אחרים – אולי במשרד החינוך או במשרד הפנים. אין במשרד התחבורה שום סמכות למנוע. לפי מה שאמרו לי חברי ב"אגד" וב"דן", גם הם לא מעוניינים בפרסומי תועבה, כיוון שזה מונע נוסעים פוטנציאליים מלהשתמש בשירותיהם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי בהזדמנות הזאת, שהממשלה מתקנת את חוק-יסוד: חופש העיסוק, יתקנו גם את זה ויאסרו עליהם לפרסם פרסומי תועבה.

שר התחבורה י' קיסר:

אם נתקן את חופש העיסוק יש בעיה של עיסוק אחר בכלל.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר על התשובות. אני מציין כאן שכל השאלות שלא נקראו מעל הדוכן, אדוני השר, יועברו לפרוטוקול. אני מודה לך, אדוני.

איסור מתן הנחות על כרטיסי טיסה

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התחבורה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

תקנות רישוי שירותי התעופה (הצעה ומכירה של מסמך תובלה בטיסות סדירות), התשמ"ו-1986, אשר הותקנו על-ידי שר התחבורה לשעבר מר חיים קורפו, אוסרות על סוכנויות נסיעות לתת הנחות על כרטיסי טיסה לצרכנים, מעבר לתעריפים שאושרו על-ידי ראש מינהל התעופה.

על-פי התקנות הנ"ל, סוכנות נסיעות המעוניינת לתת הנחה על כרטיסי הטיסה ומוכנה לספוג את ההפרש בין התעריף שאושר על-ידי המינהל לבין המחיר שהיא מציעה לצרכן, מנועה מלעשות זאת ואף צפויה לסנקציה פלילית.

ברצוני לשאול:

1. האם אין לאפשר תחרות חופשית בין סוכנויות הנסיעות השונות?

2. האם אין מדיניות משרדך, בתחום זה, כפי שבאה לביטוי בתקנות הנ"ל, פוגעת בצרכנים וברמת השירות הניתן להם?

3. האם נשקל לבטל את התקנות הנ"ל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. יש לאפשר תחרות בין סוכנויות הנסיעות במסגרת מסודרת.

על כן אימצתי המלצות מספר מדוח ועדת-שרון, וביניהן שלוש המלצות הנוגעות לשאילתא, והן: א. ביטול ניקיון השוק; ב. קביעת מחירים בין מינימום ומקסימום; ג. ביטול מעלת איירתור.

הרחקת הטרמינל של שדה-דב מאזורי מגורים

חבר הכנסת ר' מילוא שאל את שר התחבורה ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

ברצוני לשאול:

מתי מתכנן משרד התחבורה להעתיק את הטרמינל בשדה-דב ולהרחיקו מאזור המגורים שיוכן ל", ומה יעשה משרד התחבורה בקשר למסלולי ההמראה והנחיתה בשדה-דב כדי למנוע סבל מתושבי האזור?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נמל התעופה "דב הוז" משמש לפעילות צבאית ואזרחית, במספר תנועות מטוסים כמעט שווה. הרעש לתושבי שיכון ל' נובע מפעילות צבאית ואזרחית ברחבת המטוסים שבקרבת הטרמינל.

משרד התחבורה פועל להקלת הרעש מהמקור האזרחי בטווח הקצר ובטווח הארוך.

בטווח הקצר הוטלו מגבלות לשם הפחתת הרעש על-ידי מינהל התעופה האזרחית, הנוגעות לשעות ולמקום הרצת מנועים, וכן להתנעת מנועי מטוסים ברחבת המטוסים. המגבלות מתייחסות לשעות המנוחה בצהריים, בלילה, בסופי שבוע ובחגים.

בטווח הארוך הפתרון מצוי בהעתקת הפעילות האזרחית מהטרמינל הקיים ומרחבת המטוסים הנוכחית, שתביא להקלה משמעותית במצוקת האזרחים בשיכון ל'.

העתקת הטרמינל והפעילות ברחבה כרוכות בתיאום עם גורמים רבים, ובעיקר משרד הביטחון.

רשות שדות התעופה מצויה בימים אלו במשא-ומתן מתקדם עם משרד הביטחון בכל הקשור להעתקת הפעילות לרחבה הצפונית.

הטרמינל החדש ייבנה ממערב לרחוב איינשטיין, בצמוד לרחבת מטוסים קיימת.

משרד הביטחון וחיל האוויר מכירים בחשיבות הנושא ובדחיפותו. אנו מאמינים שבזמן הקרוב יוכל להיחתם הסכם, שיאפשר תכנון וביצוע הטרמינל החדש בהקדם.

העתקת המסלולים היא פרויקט כבד משקל מבחינה כספית, והוא כרוך בהעתקת השדה לים. הנושא נמצא בבדיקה, ובכל מקרה הפתרון הינו עניין לטווח הארוך.

גשר להולכי רגל בקריית-ביאליק

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בסיוון התשנ"ג (15 ביוני 1993):

בימים אלה נמצאות בעיצומן עבודות התשתית של מע"צ בקריית-ביאליק לסלילת נתיב שלישי בשדרות ההסתדרות, בקטע שבין צומת קריית-אתא לצומת קריית-ים.

את הכביש הנ"ל חוצים מדי בוקר מאות תלמידי החטיבה העליונה של קריית החינוך "אורט" בקריית-ביאליק, וכן מאות תושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם סוכם על-ידי משרדך כי ייבנה גשר להולכי רגל באזור חציית התלמידים את הכביש?
2. האם מתקיימות בפועל עבודות בשטח לבניית הגשר?
3. האם נשקל לעכב את פתיחת הנתיב השלישי לתנועה כל עוד לא הוסדר נושא הגשר להולכי רגל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 3-1. הגשר להולכי הרגל מבוצע בימים אלה על-ידי חברת "נתיבי כרמל".
הגשר יושלם עם השלמת הנתיב השלישי, ולכן אין צורך לעכב את פתיחת הנתיב לתנועה.
זמן משוער לעבודה – כארבעה חודשים.

איסור על חנייה במזרח-ירושלים בחוזה להשכרת רכב

- חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):
- הגיע לידי העתק מחוזה סטנדרטי להשכרת רכב של חברת EUROPCAR מתאריך 4 במאי 1993. תחת סעיף ההערות נכתב: "אין לחנות במזרח-ירושלים ובגדה המערבית".

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך, המשרד המעניק את רישיונות ההפעלה למשרדי השכרת רכב, על הסעיף הנ"ל?
2. האם הוציא משרדך הנחיה זו?

3. האם איסור זה הינו חוקי?

4. אם לא תוסר הגבלה זו מחוזה ההשכרה של EUROPCAR, כיצד ינהג משרדך?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרדנו לא ידוע על הסעיף הנ"ל.

2. משרד התחבורה מעולם לא הוציא הוראה כזו, והוא מתנגד לה.

3. לדעתנו, איסור זה אינו חוקי, וכלפי החברות המגבילות יינקטו אמצעים, לרבות ביטול הרשיון.

4. משרד התחבורה יפעל להסרת כל הגבלה בלתי חוקית בחוזה השכרה של חברה כלשהי להשכרת רכב.

מאבק "אגד" במפעילי קווי מוניות ללא רשיון

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

לאחרונה פורסם, כי במסגרת המאבק בין "אגד" לבין המוניות שולח "אגד" צוותי מעקב מיוחדים העוסקים בצילום המוניות המעלות נוסעים בתחנות האוטובוסים, על-מנת להכין נגדן תיקי תביעה. הידיעה בעיתונות מצורפת בזה.

ברצוני לשאול:

1. האם מסכים משרד התחבורה כי "אגד" יפעל באופן עצמאי נגד מי שלדעתו עובר על החוק ויחליף בכך את משרד התחבורה ומשטרת ישראל?

2. אם לא – האם נאסר על "אגד" לבצע פעולות שיטור עצמאיות?

3. על-פי הידיעה בעיתונות – המצורפת בזה – "אגד" פועל כך כי התאכזב מפעילות משרד התחבורה בנושא. מה האמת בנושא, והאם אכן משרד התחבורה אינו מטפל בתלונות האמורות?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התחבורה פועל במקרים רבים כנגד נהגי מוניות המפעילים קווי שירות ללא רשיון, והאחריות לאכיפה היא על המשטרה.
 2. "אגד", כמו כל גורם אחר, רשאי להתלונן במשרדנו על עבירות כאלה, אולם אינו רשאי לנהוג אחרת מכל אזרח במדינה.
 3. שביעות רצונו של אדם מסוים אינה אמת מידה לפעילות המשרד. המשרד טיפל בתלונות רבות בנושא והובאו לדין עבריינים רבים, אולם השמירה על החוק ואכיפתו מוטלות על המשטרה.
- בנושא הנדון גם מונה על-ידי צוות בראשות המנהל הכללי של המשרד, על-מנת לבחון מקרוב את הנושא על כל היבטיו ולתת לו פתרון מתאים.

שלטי פרסומת באוטובוסים

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התחבורה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

לאחרונה התרבו מקרים של פרסומים פוגעים באוטובוסים של הקואופרטיבים לתחבורה ציבורית. הדבר גרם להפגנות, למחאות ולוויכוחים בין נהגים לבין נוסעים דתיים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרד התחבורה בנושא זה?
2. כיצד יפעל משרד התחבורה בעניין פרסומים באוטובוסים של הקואופרטיבים לתחבורה ציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין הפרסום על גבי האוטובוסים באחריות המשרד, אלא בהתקשרות ישירה בין הקואופרטיבים לתחבורה לבין משרד הפרסום והחברה הרוצה בפרסום.

הפרסום על גבי אוטובוסים הוא מנוף כלכלי חשוב למימון התחבורה הציבורית בעבור הקואופרטיבים לתחבורה.

עם זאת, הקואופרטיבים לתחבורה הודיעו, כי אין להם עניין בפרסומת אשר עשויה לפגוע ברגשות הציבור החרדי.

נראה לנו, כי לאור עמדתם זו אין צורך בהתערבות של משרדנו.

הרמה המקצועית של בוחנים במשרד הרישוי

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התחבורה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

לאחרונה חשף העיתון "כל העיר" נתונים על רמתם המקצועית של הבוחנים במשרד הרישוי ("כל העיר", 21 במאי 1993). על-פי התחקיר, בוחנים רבים אינם עומדים בדרישות המינימליות שמציב משרד התחבורה ורמתם המקצועית בהכרת חוקי התנועה נמוכה. עוד מגלה התחקיר, כי קיימת במשרד הרישוי נורמה של קבלת בוחנים לעבודה בזכות קשרי משפחה וחברות עם גורמים במשרד.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובתו של משרד התחבורה על הנתונים הנ"ל?

2. האם שוקלים להחמיר את הקריטריונים להעסקתם של הבוחנים במשרד הרישוי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התחבורה קבע נהלים ואמות מידה לקבלת בוחנים מקצועיים, וזאת בשיתוף עם נציבות שירות המדינה.

עד 1989 היתה רמת הדרישות לתפקידים אלו שונה מזו המקובלת היום, וחלק מהבוחנים שהתקבלו לפני תאריך זה עומדים לסיים את עבודתם במערכת בשנה זו (דצמבר 1993).

החל מ-1989 נקבעו אמות מידה שונות וחמורות יותר לקבלת בוחנים מקצועיים, ואנו נוהגים לפיהן אחת לאחת.

ההחמרה בנושא קבלת הבוחנים היא החלטת המשרד בשיתוף עם נציבות שירות המדינה, והיא מקבלת ביטוי גם בכל מקצועות התחבורה בכל תחום מקביל.

הקריטריונים לקבלת הבוחנים הם מן המחמירים בתחום מקצועי ברמה זו, ואנו אף מבצעים שינויים תקופתיים לפי הניסיון הנצבר.

נוסף על כך, כל שנה מבוצעות השתלמויות מקצועיות בדיני תעבורה והוראת הבחינה לכל הבוחנים בכל רחבי הארץ.

2. לאחרונה סוכם עם נציבות שירות המדינה לבצע מבחני התאמה מקצועית על-פי הנחיותינו המקצועיות במכון להכשרה. עד כה בוצעו מבחנים פסיכוטכניים ורפואיים לכל המבקשים להיות בוחנים, באמצעות המכון הרפואי לבטיחות בדרכים.

שיפור נוסף שהוכנס בשנה האחרונה הוא קורס בוחנים בן 400 שעות הוראה, שנבדק ונבחן על-ידי רשות הרישוי ומבוצע מטעמה במכון הארצי להכשרה במקצועות התחבורה.

הצעה לסדר-היום

התרסקות המסוק ולקחיה

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום; הצעה לסדר-היום מס' 2650 בנושא: התרסקות המסוק ולקחיה – של חבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת מנע, בבקשה. ישיב, כבוד שר התחבורה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום רביעי, 24 בנובמבר 1993, התרסק מסוק אזרחי שהטיס אורחים מסין ועמו שלושה ישראלים. מכאן שלוחים, כמובן, תנחומינו למשפחות.

אני רוצה לציין, ששני האורחים מסין היו אזרחי עיריית רמת-גן, העיר שממנה באתי, והם חתמו על ברית ערים תאומות עם רמת-גן. יום לפני ההתרסקות הם היו אזרחי בכנסת, וסיירו במשכן. ראש

עיריית שן-יאנג, שזו העיר הרביעית בגודלה בסין, ופרופסור ז'אנג-לי היו אורחים שלנו כאן וברמת-גן, וחתמו ברית ערים תאומות עם רמת-גן. הם נהרגו בתאונת המסוק. עמם נהרגו המדריך אברהם גד, הטייס יואב פלג והקבלן אילן אלתר, זיכרונם לברכה.

והנה, לא הספקתי להגיש הצעה דחופה לסדר-היום בנושא, ועוד מסוק התרסק שלשום ליד אשדוד, ליד בתי מגורים, וזה רק חלק מהתרסקויות של מטוסים בשמי הארץ חדשות לבקרים, וספק אם הביקורות לגבי אותם מטוסים נעשות כפי שנעשית הביקורת לגבי מטוסי החברה הלאומית "אל על", או הבדיקות והנהלים בחיל האוויר, לגבי מטוסים. שהרי מטוסים דינם אחד, ועל כולם צריכים לחול אותם נהלים ואותן החמרות.

עשרות חברות תעופה אזרחיות קטנות קיימות במדינה, ולהן עשרות סוגים של כלי טיס. השאלה הנשאלת היא, האם רמת התחזוקה בכל אחת מהחברות הללו דומה לרמת התחזוקה כפי שנהוגה בחיל האוויר או בחברת "אל על"? האם הם עומדים בכל התקנים? האם הם עומדים בכל הביקורות? האם מטוס שיוצא לטיסה, הטייס והאיש הטכני עוברים על כל הדברים הטכניים כפי שעוברים בכל מטוס אזרחי וחותמים אחר כך בספר הטיסה שכול תקין?

שני המסוקים שהתרסקו – מסוק "גאזל" ומסוק "בל" – הם מסוקים המיועדים בדרך כלל למשימות מיוחדות, כגון ריסוס, הובלת נוסעים או צילום אווירי. חלק מהם אנחנו מוצאים לעתים מעל צמתים, מרססים או מנקים קווי מתח גבוה. מדי פעם אנחנו רואים מטוסי אולטרה-לייט, הלהיט החדש, הלהיט התורן, טסים בכל מיני מקומות, ללא נתיבי טיסה, טסים בכל מקום, בכל עיר. ספק אם יש פיקוח. וכשנפול מטוס אולטרה-לייט או נופל מסוק – אז נפל. אבל איש לא יודע מה עובר על המשפחות, איש לא יודע אילו טרגדיות קורות. הדברים האלה טסים היום באופן חופשי, ללא נהלים מספיקים, כפי שדרוש, לדעתי.

ועדת החקירה שהוקמה על-ידי שר התחבורה טרם סיימה את חקירתה, והנה יש עוד תאונת מסוק ושוב ועדת חקירה. נשאלת השאלה, מה בודקים, איך בודקים, והאם בעבר יישמנו את כל המסקנות של כל אותן ועדות חקירה. אני תוהה, משום שנאמר על הטייס שהיה טייס מנוסה, בעל ניסיון של 20 שנה בטיסה בטייסת המסוקים של חיל האוויר, בחברה עצמה נחשב טייס מצטיין, צבר שעות טיסה רבות, ובכל אופן המסוק שלו נפל. מהן הסיבות לכך? מובן שיש ועדת חקירה שתבדוק את הדברים האלה, החל מקשיים טכניים, בעיות במנוע, בלהבים, ניתוק של מכשירים שונים במסוק, תקלה במנוע, שרפה וכיוצא באלה. אני סומך על ועדת החקירה שתבדוק ותסיק מסקנות, אבל, האם אנחנו מיישמים את כל המסקנות של כל אותן ועדות חקירה שקמו אחרי כל תאונה של מסוק או מטוס אזרחי? והיו תאונות רבות בשנים האחרונות.

אני לא רק מציע הצעה דחופה לסדר-היום אלא אני גם מביא שורה של הצעות, משום שאני חושב שחייבים ליישם חלק מהדברים האלה, בלי שום קשר לתוצאות העבודה של ועדות החקירה.

אני מוחה על כך שבמטוסים קלים ובמסוקים מסוג זה אין קופסה שחורה. אדוני היושב-ראש, במשאיות שנוסעות לאילת יש קופסה שחורה. לא ייתכן שבמשאיות לאילת יתקינו קופסה שחורה, ובמטוסים קלים ובמסוקים לא יתקינו קופסה מסוג זה. יש לשנות מייד את הנוהל ולהתקין קופסה שחורה בכל המסוקים והמטוסים הקלים ברחבי המדינה, אף שאין חובה להתקין אותה. במטוסים שמטיסים עד 30 נוסעים אין חובה להתקין קופסה שחורה. אני מציע להתקין קופסה שחורה בכל מטוס קל ובכל מסוק, כדי שבעתיד נוכל לקבל נתונים.

נאמר בעיתונות, ששר התחבורה שוקל עתה להחמיר את הנהלים המחייבים את בעלי המטוסים הקלים האזרחיים בישראל. להחמיר – בהחלט. אבל למה עכשיו? למה לא החמרנו? עכשיו מגלים שצריך להחמיר?

אני חושב שאנחנו צריכים לחדול מלהרשות טיסת מסוקים אזרחיים באזורי מגורים. יש נתיבי טיסה, נתיבי טיסה בין-לאומיים ונתיבי טיסה בתוך מדינת ישראל, והמטוסים הקלים והמסוקים חייבים לטוס באותם נתיבים ולא מעל שטחי מגורים, לרבות מרדפים אחרי טרקטורונים או רכבים גנובים וכדומה. לא מעל יישובים אזרחיים. בנס ניצלו תושבי שכונה י"א באשדוד, עת התרסק מסוק 20 מטר מבתייהם.

אני מציע לעצור ליום אחד את כל הטיסות האזרחיות במטוסים הקלים בישראל, כדי לבדוק ולרענן נהלים, כפי שעושים בצבא אחרי תאונות אימונים. לעצור יום אחד, לרענן את הנהלים, לבדוק את כל הדברים, לרבות תקינות כלי הטיס.

יש לקיים בדיקות תקופתיות באופן תכוף ומפתיע בכל שדות התעופה האזרחיים הקטנים בארץ, בדיקות פתע של כלי טיס לפני טיסה. עושים זאת היום בכבישים לגבי מכוניות, למה לא יעשו זאת לגבי מסוקים ומטוסים קלים שממריאים מהרצלייה, משדה-דב, משדות תעופה פנימיים במושבם או במקומות חקלאיים?

דבר נוסף. צריך לעבור על כל המסקנות של ועדות החקירה שהיו בעבר לגבי תאונות טיס, לבדוק מה מהן יישמנו ומה לא יישמנו. ומה שלא יישמנו, צריך ליישם, משום שעל-ידי כך נמנע טרגדיות מהסוג הזה בעתיד.

לכל משימה מיוחדת יש לקבוע נהלים מיוחדים. למטוס ריסוס צריך לקבוע נהלים מיוחדים, למסוק ששוטף קווי מתח גבוה בצמתים צריך לקבוע נתיבי טיסה ונהלים מיוחדים. לכל דבר – נהלים, כדי שלא יקרו תקלות ותאונות.

ידידי חברי הכנסת, תאונות מסוג זה גורמות לקורבנות ולאובדן בנפש. לפעמים ניצלים בנס, לפעמים מוכים. יש טרגדיות רבות בעקבות כל תאונה ותאונה, החל במטוסים הקטנים וכלה במסוקים שמסיעים ארבעה, שישה נוסעים. התנועה האווירית האזרחית של מטוסים קטנים ברחבי מדינת ישראל גוברת בחודשים האחרונים, יש עשרות כלי טיס. צריך לרענן את הנהלים, שהיו מתאימים אולי לשנות ה-50, לשנות ה-60, או לשנות ה-70, אבל לא מתאימים לתקופה הזאת, כשכל אחד רוכש לו אולטרה-לייט וטס לו, וכל אחד יכול לשכור לו מטוס ולטוס לכל מקום, כי זה זמין. היום, במקום לנסוע לקריית-שמונה, לטבריה או לאילת, אדם יכול לשכור מסוק או מטוס ולטוס. התנועה גוברת, החברות גדלות, כלי הטיס מתרבים – והנהלים שלנו נשארים אותם נהלים מלפני שנים. חייבים לרענן אותם, משום שאנחנו מדברים במקרים טרגיים, בנשמות חיות. כל אחד שנספה זו טרגדיה לו ולמשפחתו.

אני משתתף בצערן של המשפחות. אני קורא למשרד התחבורה לסיים מהר את הבדיקות ולהסיק את המסקנות המתאימות, על מנת למנוע אסונות מסוג זה בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני, כמו חבר הכנסת דוד מנע, מצטער מאוד על כך שהיינו עדים לשתי תאונות של מסוקים, בזו אחר זו. חשבנו שהשנה נשתבח, כי במהלך 11 החודשים שקדמו לתאונה הזאת, לשמחתנו, לא היתה תאונה אווירית אחת. אנחנו חרדים מאוד לבטיחות בכלל, ובטיס בפרט.

אשר לתאונת המסוק, שהוא מסוק די אמין, "בל 206", לא אוכל לומר מלה וחצי מלה, מכיוון שוועדת החקירה טרם סיימה את עבודתה. ועדת החקירה מונתה על-פי החוק. זה לא ששר התחבורה ממנה ועדה כדי להרגיע; על-פי החוק, אחרי כל תאונה יש למנות ועדת חקירה ולעמוד על הנסיבות לתאונה. כל עוד לא הגישה הוועדה את המלצותיה, לא יהיה זה הוגן כלפי הוועדה לדבר בנושא, ואין לי מה להגיד, אני לא יכול להגיד דבר וחצי דבר על הסיבה, כי לא נשאר שום סימן שאפשר ללמוד ממנו כרגע, בלי שתעבוד ועדת חקירה; ועדת החקירה תצטרך לעבוד קשה כדי לנסות להגיע לחקר האמת.

אשר לנושא הקופסה השחורה, אנחנו פועלים בהתאם לחוקים המקובלים בכל העולם המערבי ובארצות-הברית. יכול להיות שמה שהציע חבר הכנסת דוד מנע ראוי לבדיקה. אני לא רוצה לפסול את זה על הסף. כרגע אי-אפשר לחייב מטוסים בדבר שאינו מקובל בעולם המערבי ובארצות-הברית – להתקין קופסה שחורה. כבר אמר חבר הכנסת דוד מנע, ואני לא רוצה לחזור על דבריו, שעל-פי האמנה הבין-לאומית, רק מטוסים שמסיעים כך וכך נוסעים או שעולים לגובה מסוים חייבים בהתקנת קופסה שחורה. אני לא רוצה להיכנס לפרטים. אנחנו עושים בדיקות. אנחנו מחשיבים מאוד את רמת הבטיחות של המטוסים.

כדי שלא להאריך, אני מוכן לקבל את ההצעה של חבר הכנסת דוד מנע, שכל הנושא הזה יידון עם המומחים, לפרטיו, בוועדת הכלכלה של הכנסת, ששם מקומו. אם יש דבר שאנחנו יכולים להוסיף כדי להגביר את בטיחות הטיסה, אני אוכל רק לשמוח.

בדבר אחד אינני יכול להיענות בחיוב להצעתו של חבר הכנסת דוד מנע – שלא יטוסו מעל אזורים מאוכלסים. אין בארץ מקום כזה. אף אחד לא רוצה שהאוטובוסים יעברו בשטחו, אף אחד לא רוצה שבת-קברות יהיו בשטחו, אף אחד לא רוצה שמטוסים יעברו בשטחו, ואנה אנו באים? כל המדינה הזאת היא רצועה קטנה מאוכלסת ברכבות, באוטובוסים, במכוניות, במטוסים. רמת החיים עולה, ועכשיו יש לנו אופנועיים-וטרקטורונים וכל מה שאתה רוצה, כל מרעין בישין באותו חבל ארץ. צריך לנסות לעשות סדר ולמנוע עד למינימום את האסונות.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מנע מסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מעניין לעניין באותו עניין. דובר על הנפילה של שני מסוקים, וזה לא טוב, וחבל שזה קורה לנו. אבל זה קורה בכל העולם וקורה גם לנו.

אני חוזר לאסון אמסטרדם. חלפה שנה ורבע, ואנחנו לא יודעים מה קרה. ועדת חקירה ישראלית סיימה את עבודתה, ועדת חקירה הולנדית סיימה את עבודתה, אבל דוח רשמי לא פורסם. הציבור רוצה לדעת מה קרה באמסטרדם, על מי חלה החובה והאחריות למה שקרה שם, האם האשם מצוי בחברת "בואינג", ומה בכוונתך לעשות כדי שהדוח הזה יגיע לידי הציבור ולא יישאר חסוי תחת הכותרת של החלטת בית-המשפט.

אנחנו מצפים לתשובה מצדך. תודה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מנע, אני מבין שאתה מסכים להצעת השר.

דוד מנע (הליכוד):

כן.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה, מי בעד ומי נגד העברת הנושא לוועדת הכלכלה לדיון?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתנו לסדר-היום של חבר הכנסת מנע תועבר לוועדת הכלכלה לדיון.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, שרת התקשורת תשיב על שאלות. בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

איש מהשואלים אינו נמצא. אני מבקשת לרשום שאני ביקשתי מחבר הכנסת מרידור לדחות את התשובה על השאלתא שלו לשבוע הבא, על דעתנו הסכמנו לדחות, משום שיש פרט אחד שנדמה לי שלא ניתן עליו תשובה מלאה, וגם אני סקרנית לשמוע תשובה בנדון.

אני מבקשת שהשאלתא שלו לא תימחק, אלא התשובה תהיה בשבוע הבא.

היו"ר ס' טריף:

תודה, גברתי. זה יירשם בפרוטוקול.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

מה עושים עם השאלות האחרות?

היו"ר ס' טריף:

להעביר לפרוטוקול.

קיצוץ בתקציב חגיגות הסהרנה

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שרת המדע והטכנולוגיה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

במכתבו של מר חביב שמעוני, מזכ"ל ארגון יהודי כורדיסטן, אל ראש הממשלה, הוא מודיע כי השנה ביטלו את חגיגות הסהרנה, וזאת עקב קיצוצים בתקציבים, שנועדו עד כה לאירוע זה. משרד החינוך הקטין ב-50% את ההקצבה לאירוע, בעוד תקציבי התרבות הוכפלו השנה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה האשמה זו בדבר קיצוץ כה מסיבי?

2. אם כן – מדוע?

3. מה ייעשה לגבי אירועים שהם בעלי משמעות לציבור רחב?

תשובת שרת המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשרד לא קיצץ בהקצבתו לחגיגות הסהרנה ולארגון יוצאי כורדיסטן.

בשנת 1992 היתה הקצבת מינהל התרבות 36,000 ש"ח, מזה 18,000 ש"ח מאגף התרבות ו-18,000 ש"ח מאגף הנוער. בשנת 1993 היתה הקצבת המשרד 45,000 ש"ח, מזה 22,500 ש"ח מאגף התרבות ו-22,500 ש"ח ממינהל חברה ונוער.

בשנים 1992 ו-1991 נכללו בהקצבת משרד החינוך והתרבות לסהרנה עוד 40,000 ש"ח מההקצבות הייחודיות. לאחר קבלת תיקון לחוק ההסדרים במשק, הקצבות אלה לא נכללו השנה בתקציב המשרד.

עם קבלת תוספת תקציב חד-פעמית לתרבות לסיום שנת 1993, אושרה תוספת הקצבה בסך 40,000 ש"ח לסהרנה, על-פי הקריטריונים ועל-פי ההקצבות שניתנו בשנים שעברו.

המשרד רואה חשיבות רבה לאירועי חגים של העדות, וארגון יוצאי כורדיסטן מקבל השנה עבור הסהרנה ממשרד החינוך 85,000 ש"ח מתוך תקציב כולל של 176,000 ש"ח.

אולפני רשות השידור בבאר-שבע

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שרת התקשורת ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

עוד לפני כשנתיים, בזמן כהונתו של חבר הכנסת פנחסי כשר התקשורת, הוחלט להקים אולפני רדיו וטלוויזיה בבירת הנגב, בבאר-שבע. החלטה זו קיבלה את אישורך, ואכן הוקם מבנה ייעודי האמור לשרת את "קול ישראל".

ממידע שהגיע לידי עולה, כי ההחלטה נשקלת מחדש וכי קיים חשש שהמבנה יהפוך ל"פיל לבן".

ברצוני לשאול:

1. מתי, אם בכלל, יופעלו האולפנים בבאר-שבע?
2. מדוע מעוכבת פתיחתם של האולפנים?
3. מה הם המדדים שלפיהם קובע המשרד היכן יוקמו אולפנים והיכן לאו?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אולפני רשות השידור בבאר-שבע יופעלו במתכונת חלקית, דהיינו לשידורי חדשות לרדיו ולטלוויזיה, במחצית השנייה של 1994.

2. לעיכוב בפתיחת האולפנים ארבע סיבות: א. בניית אולפנים בסדר גודל כזה היא מורכבת, בייחוד לאור העובדה שתכנונם נועד ליתן מענה גם לשעת-חירום; ב. חלק מן המערכות, למשל מיזוג אוויר,

מתוכנן לייצור מיוחד שאינו בנמצא "על המדף", ואספקתן אורכת זמן; ג. ויכוחים שנתגלעו, לצערנו, עם היזם-קבלן; ד. הסגר, אשר השבית למשך תקופה ארוכה את העבודה מחוסר פועלים.

3. משרד התקשורת, לא בהווה, ולא בעבר במשרד החינוך והתרבות, בהיות השר העומד בראשו ממונה על ביצוע חוק רשות השידור, לא קובעים מדדים. לשרי התקשורת בעבר ובהווה, כמו לשרי החינוך והתרבות, אין ולא היתה נגיעה לעניין. השר היחיד בהווה שהיתה לו נגיעה לעניין הוא שר האוצר דהיום, מר אברהם שוחט, אשר בהיותו יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת עודד את רשות השידור לפתח נוכחות בפריפריה.

שיקולי ההקמה הינם שילוב של צרכי רשות השידור, רדיו וטלוויזיה, בהווה ובעתיד עם תרומה להתפתחות האזורים הנזכרים.

תלונה כנגד מנהל מוסך רשות הדואר בתל-אביב

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שרת התקשורת ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בעקבות שאילתא שהגשתי לשרת התקשורת ב-13 ביולי 1993 בנושא מנהל מוסך רשות הדואר בתל-אביב, נעניתי כי תוקם ועדה לבדיקת התלונה ויוגשו המלצותיה לממלא-מקום המנהל הכללי.

ברצוני לשאול:

מדוע קבעה הוועדה בהמלצותיה נהלים לעתיד, אולם לא בדקה את המעשים המיוחסים למנהל המוסך ולא הסיקה מסקנות?

תשובת שרת התקשורת ש' אלוני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מטרת ועדת הבדיקה הנזכרת בשאילתא, על אודות הנעשה במוסך רשות הדואר בתל-אביב, היתה לאבחן נקודות חולשה במערכת יחסי העבודה של המחלקה הנדונה וכן ליקויים אחרים במבנה התפקודי ובמערכת הניהולית שלה, ולהמליץ על האופן שבו יש לטפל בשיפור נקודות חולשה אלה.

ממצאי הוועדה כוללים גם מסקנות לגבי תפקודם של חלק מהעובדים, והם מתייחסים לכל ההיבטים הרלבנטיים של ניהול המחלקה, ובכלל זה לאופן תפקודו של המנהל.

המלצות הוועדה, אשר התייחסו לכל מטלותיה, אומצו כמקשה אחת בידי המנהל הכללי של הרשות.

חלק מן ההמלצות כבר בוצע במלואו, וחלקן האחר נמצא כעת בשלבי יישום.

אני מציעה שלא לפרט מעל בימת הכנסת את מסקנות הוועדה.

הצעה לסדר-היום

קיצוץ שעות שידור בטלוויזיה הלימודית

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום, הצעות לסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית להעלות את הצעתו לסדר-היום מס' 2643, בנושא: קיצוץ שעות שידור בטלוויזיה הלימודית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, כנסת נכבדה, בעצם – חבר הכנסת גדעון שגיא, ידידי שנשאר לדיון; לאחרונה נודע על הכוונה לקצץ שעות שידור בטלוויזיה החינוכית. מדובר בשעות אחר-הצהריים, שהיום הן שעות שמיועדות לשידורים על-ידי הטלוויזיה החינוכית, בין השעות 14:00 ל-17:30. מדובר על קיצוץ חלק משעות אלה.

כמובן, הקיצוץ הזה עורר מייד תרעומת קשה מאוד בקרב עובדי הטלוויזיה הלימודית ומנהליה, שמרגישים שהנה מונפת החרב על צווארם והנה זה צעד ראשון במגמה לחסל את הטלוויזיה החינוכית. לכן נזעקו כל עובדי הטלוויזיה החינוכית בשבוע שעבר לבניין הכנסת, שוחחו עם חברי כנסת והגישו את השגותיהם על הקיצוץ הזה, בטענה שלא יעלה על הדעת ששעות הפריים-טיים של הטלוויזיה החינוכית יקוצצו ויעברו לטלוויזיה הכללית, שאצלה יהיו אלה שעות שידור נחותות בהשוואה לשעות השידור האחרות של הטלוויזיה הכללית, הערוץ הראשון, שהן שעות הלילה, שבהן משדרים את התוכניות העיקריות.

אני מוכרח לומר, שמאז עלה העניין הזה, קיבלתי פניות בחומר כתוב משני הכיוונים, גם מטעם רשות השידור שאחראית לערוץ הראשון וגם מטעם הטלוויזיה הלימודית. קראתי את כל החומר שהוגש. המסמכים משני הצדדים סובלים מחוסר דיוקים, ומובן שכל צד מנסה להצדיק את העמדה שלו. הטלוויזיה הכללית מצדיקה את העובדה שהיא רוצה את שעות השידור ומנמקת מדוע, והטלוויזיה החינוכית מסבירה מדוע לא. חלק מהעובדות שהם מביאים, לא לחלוטין מדויק.

אבל נדמה לי שהמאבק הזה, גברתי השרה, הוא רק סימפטום של המצב בתקשורת הישראלית, שבה בעצם הגיעה השעה, ברוך השם, שיש לנו ערוץ ראשון, ערוץ שני ואפילו ערוץ שלישי בטלוויזיה בכבלים, וטלוויזיה חינוכית, שהיא תולדה של מערכת שקמה עוד לפני הטלוויזיה הכללית. יש לי

הרושם שבמצב הקיים, כאשר יש חלוקה של הערוצים האלה בין שרים שונים בממשלה, כאשר את גברתי השרה, אחראית לערוץ הראשון בטלוויזיה הכללית, ושר הכלכלה והתכנון אחראי לערוץ השני, ושר החינוך אחראי לטלוויזיה החינוכית, נוצר באמת ניגוד של אינטרסים בין המשרדים השונים, חוסר סדר במערכת, ודומני שהגיעה השעה לעשות סדר, כדי שכל אחד יעבוד במסגרת המתאימה לו ובמשבצת המתאימה לו.

אני חושב שצריך ליזום פעולה שתביא לסדר במערכת הזאת, שמדי פעם אנחנו נתקלים בסימפטומים שלה, וזה אחד מהם. כנ"ל הוויכוחים שמתעוררים באותן רשתות לגבי זכויות פרסום בכבלים לעומת הערוץ השני, לעומת הערוץ הראשון, ועוד כהנה וכהנה רבות וגדולות.

גברתי השרה, עליתי כדי להגיד שקודם כול צריך לנסות למנוע ככל הניתן את קיצוץ השעות בטלוויזיה החינוכית, כיוון שהטלוויזיה החינוכית נותנת שירות יוצא מהכלל לנערים ולילדים בשעות הבוקר וגם בשעות אחר-הצהריים. חבל יהיה אם תוכניות מאוד פופולריות, שעוד לא עברו לערוץ השני על-ידי הטלוויזיה החינוכית, ירדו מהמסך, והשטח הזה יתפנה לתוכניות שלא תהיינה מכוונות לילדים ולנוער.

בסקר שעשה מכון המחקר "דחף", לפי בקשת הטלוויזיה החינוכית, בקרב אוכלוסייה מייצגת של 505 אנשים שבבתיהם גם כבלים וגם טלוויזיה, ערוץ ראשון ושני, ענו 27% מהאנשים שהשתתפו במחקר, שזה צעד נכון לקצץ את שעות השידור של הטלוויזיה החינוכית. כאשר נאמר להם שבשעות האלה יועברו שידורי ספורט, שידורים לעולים בשפתם, והשאלה היתה האם צעד זה נכון או לא נכון, 27% אמרו שהצעד הוא נכון, 70% השיבו שהצעד לא נכון ו-3% לא השיבו. על השאלה השנייה: האם לדעתך ילדים ובני נוער יצאו ניזוקים או לא יצאו ניזוקים, 61% ענו שיצאו ניזוקים ו-36% ענו שלא יצאו ניזוקים.

אני חושב שזה מבטא את הפופולריות של הטלוויזיה החינוכית בקרב צופיה. עברתי על סקרי הצפייה של הטלוויזיה החינוכית בהשוואה לסקירת צפייה בכבלים, ואני מבקש לציין מספרים מעניינים אחדים: לעומת כבלים, גילאי 2-3 – צופים בטלוויזיה בקביעות 45%; גילאי 4-6 – צופים 48%; גילאי 7-8 – צופים 38%; גילאי 9-11 – צופים 33%. כלומר, יש אחוזי צפייה די גבוהים בקרב הילדים שבבתיהם נמצאות טלוויזיות, לרבות כבלים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אין להם אופציה אחרת.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש להם כבלים. אני מדבר על סקר בקרב צופים שיש להם כבלים. התוצאות מראות שיש אחוזי צפייה מאוד גבוהים. במערכת החינוך עצמה, בשעות הבוקר, וזה באמת היה ייעודה של הטלוויזיה החינוכית, אחוזי צפייה מאוד גבוהים. בתי-ספר יסודיים – 97%, בחטיבות הביניים – 91%. בבתי-הספר היסודיים פלוס חטיבות הביניים – 63%; כאן מדובר בבתי-הספר הערביים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

הערביים?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן. אני מדבר על בתי-הספר הערביים. בבתי-הספר היהודיים השיעור הוא 97%-91%. אצל הערבים, בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות הביניים זה 63%. אלה ממצאים שיש בידי, ואני מוכן, כמובן, להעבירם לרשות השרה.

אני מניח שיש, כמובן, גם ביקורת כלפי הטלוויזיה החינוכית. יש ביקורת גם שלי, ואני מוכן להשמיע אותה פה. קיימת העובדה שלטלוויזיה החינוכית יש ערוץ בכבלים, בכל תחנות הכבלים. אני אישית דאגתי לכך שיהיה להם ערוץ כזה. דאגתי לכך בזמני, כשחוקקתי את חוק הטלוויזיה בכבלים. לצערי הרב, מזמן שהטלוויזיה בכבלים פועלת טרם שידרה הטלוויזיה החינוכית בערוץ הזה אפילו אות אחת. זאת, אף שיש בידי כתב התחייבות חתום בידי מנכ"ל הטלוויזיה החינוכית, שבו הוא מתחייב למלא את הערוץ הזה תוכן. עוד לפני שחוקקנו את החוק נתנו ערוץ כבלים אחד לטלוויזיה החינוכית בכל הארץ.

ודאי שיש היום חשש גדול בקרב עובדי הטלוויזיה החינוכית לגבי מקום עבודתם, כי האיום עליהם, כך הם אומרים, הוא, שאם יורידו את השעות האלה יצטרכו לפטר מקרבם כ-120 עובדים. הם טוענים שפרנסתם באה מאותם שידורי חסות לשעות האלה, שהן TIME אצלם. אני מעלה בכוונה את הטענות, כדי שתשמעי במה דברים אמורים.

גברתי השרה, אני חושב שאולי הגיעה השעה להכניס גם את הטלוויזיה החינוכית למסגרת של חוק, או למסגרת של רשות, שיהיה עליה פיקוח ציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

ולמסגרת האגרה גם-כן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי. כמו שיש ערוץ ראשון וערוץ שני, שלשניהם יש מועצות ציבוריות, וכמו שיש לכבלים מועצה ציבורית, צריך להכניס למסגרת גם את הטלוויזיה החינוכית, שיהיה עליה פיקוח ציבורי. היא צריכה לעבוד או במסגרת חוק או במסגרת רשות, ויהיה ברור מהו תפקידה, מהם יעדיה, מה מותר לה לעשות ומה אסור לה לעשות.

רענן כהן (העבודה):

ומה יקרה אז?

מאיר שטרית (הליכוד):

כשיהיה חוק, יהיה כתוב בו מה תשדר הטלוויזיה החינוכית, מה הן שעות השידור שלה, ולא יוכלו לפגוע בה. היום היא מעין מחלקה במשרד החינוך, ושר החינוך הוא בעל הבית שלה. זה מצב לא נורמלי בכלל לגבי תקשורת. לכן צריך ליצור מצב שפעולתה תעוגן בחוק או במסגרת של רשות מסודרת וממוסדת.

אני חושב שאולי האמת היא בין שני הדברים.

רענן כהן (העבודה):

האם אני יכול לשאול אותך שאלה?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, מבחינתי כן.

שרת התקשורת ש' אלוני:

תן לי אחר כך את הסטיסטיקה הזאת.

מאיר שטרית (הליכוד):

בוודאי. גברתי השרה, אני חושב שאולי האמת היא באיזה מקום באמצע. אולי הם לא צודקים. אולי לא צודקת כל התביעה של הטלוויזיה הכללית, הערוץ הראשון, שהיא בוודאי רוצה עוד נתחים בשביל להתחרות בערוץ השני. אולי גם לא צודקת כל התביעה של הטלוויזיה החינוכית. הרי יש לה הערוץ השני ויש לה שעות שידור נוספות שם. היא יכולה לשדר שם, וכן הלאה.

אבל אני חושב שזו דווקא הזדמנות יוצאת מן הכלל לפתוח את הדיון, באמת להיכנס בעובי הקורה ולנסות לעשות סדר בתוך המערכת הזאת, בין הטלוויזיה החינוכית ובין הטלוויזיה הכללית. צריך לחשוב קדימה על ארגון המערכת בתוך מסגרת של רשות.

אני מקווה ומבקש שהנושא הזה באמת יועבר לוועדת החינוך והתרבות, כדי שנוכל לרדת לעומקה של הסוגיה ולנסות ללבן את הנושא לאשורו, מתוך מטרה שלא לגרום נזק לאיש אלא רק להביא תועלת לכלל עם ישראל.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לשאול את ידידי, האם אין מקום לבטל את כל הטלוויזיה החינוכית? האם לא הגיע הזמן לבטלה וליצור באמת ערוץ בשפה הערבית, דווקא בעידן של שלום, כתהליך מחויב המציאות?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אתה רוצה לשאול אותו?

רענן כהן (העבודה):

אני דווקא רוצה לשאול אותו. אני חושב שהגיע עידן חדש, וגם הטלוויזיה צריכה להתחבר אל אותו עידן.

מאיר שטרית (הליכוד):

הרי הבעיה בישראל היא בעיה של ערוצי שידור. אתה לא יכול לסגור את הטלוויזיה החינוכית ולתת את הערוץ לטלוויזיה בערבית. אין לך ערוץ נוסף שאתה יכול לתיתו לטלוויזיה החינוכית. הטלוויזיה החינוכית גם היא חשובה.

רענן כהן (העבודה):

מה עם הערוץ הראשון?

מאיר שטרית (הליכוד):

על זה מדובר. זה אותו ערוץ. בערוץ הראשון משדרים חינוכית, ערבית וכללית. היום, כשיש ערוץ שלישי, המשדר פה את שידורי הכנסת, המגמה לעתיד היא שבמסגרת הערוץ השלישי הזה ישדרו גם את שידורי הטלוויזיה הערבית. אבל זה רק מוכיח את הבלגן שיש במדינה בתחום השידורים, וזה מוכיח פעם נוספת את תביעתי לעשות סדר במערכת הזאת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שטרית, אני מודה לך. גברתי השרה עומדת כבר כחמש דקות ומחכה לומר את דבריה. בבקשה, גברתי השרה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפני שאדבר ברצינות על הדברים, אני חייבת להעיר הערה. אומנם המנהל הכללי של הטלוויזיה הלימודית הצהיר שכולנו בכיס שלו ואיש לא ייגע בו; אבל אני מקווה שבכל אופן ההצהרה השחצנית שלו איננה סותמת לחברי הכנסת את שיקול הדעת.

נכון שהטלוויזיה הלימודית התחילה לפני שהיתה הטלוויזיה הכללית. היא היתה בזמנה היחידה, והיא היתה צריכה לתת שירותים לבתי-הספר. אינני יודעת מנין לקח ידידי, חבר הכנסת מאיר שטרית, את המספרים לגבי שיעורי הצפייה. אנחנו עוברים מבית-ספר לבית-ספר, והימים כבר אינם ימים שבהם בבתי-הספר אין וידאו וכל המערכת עוצרת את הנשימה ומסתכלת על אותו שיעור שהוקלט בשחור-לבן לפני 20 שנה. זה כבר מזמן איננו. השיעור של 97% הוא קצת מוזר. אבל לא זאת השאלה.

רבותי, אנחנו פתחנו את הערוצים עכשיו – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

זה סקר מ-1993.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מטילה ספק בכך. אתה יודע מדוע? – היה לי ויכוח, כי ביקשתי שיעשו יותר תוכניות וידאו לצורך מסירה לבתי-ספר, ואמרו לי, כלשרת חינוך, שרואים את התוכניות בבתי-ספר. עברנו מבית-ספר לבית-ספר ומסתבר שלא, מפני שזה לא אפשרי היום. בכל בית-ספר יש מכשיר וידאו, ומורה מעדיף ללמד בשעה שהיא נוחה יותר. אבל אם המספרים הם נכונים, אם בבוקר צופים 97% ואחר-הצהריים צופים 36%, הדעת מחייבת לוותר על שעות אחר-הצהריים. אבל הטלוויזיה הלימודית, שמתקצבת על-ידי משרד החינוך ולא צריכה להיות מסחרית, רוצה כסף ורוצה להיות מסחרית. לכן היא באה

והציעה להעביר לרשות השידור את שעות הבוקר. אם שם יש לה 97% צפייה – למה היא רוצה להעביר שעות בוקר?

השאלה היא לגמרי אחרת. אנחנו הכנסנו טלוויזיה מסחרית והכנסנו כבלים. מדינה צריכה שתהיה לה רשות שידור ציבורית, והיא צריכה לשמור עליה ולטפח אותה. איש לא יגיד לי שזה מצב נורמלי, שלרשות המרכזית, הלאומית, שצריכה לתת חדשות, ספורט, תרבות, שידורים לנוער ולילדים, ובשפות, יהיו 8 שעות שידור ביממה, ולטלוויזיה הלימודית יהיו 9.5 שעות שידור בערוץ הראשון, עוד שביעית בערוץ השני, ועוד כבלים במשך 24 שעות ביממה, לכל המדינה. אם היא אומנם שוקדת כל-כך על החינוך ועל ההעשרה, מן הדין שהיא תיקח את התוכניות שלה, תיתן שידורים חוזרים בשעות השונות בטלוויזיה בכבלים, והכול יראו את הקולות וישמעו אותם.

על כן, הקוזאק הנגזל הזה טועה. אני הייתי בין אלה שלחמו, והגעתי אפילו לקונפליקט קשה עם מי שהיה שר התקשורת, כדי להעניק את השביעית הזאת לטלוויזיה הלימודית במערכת של הערוץ השני, כדי שנוכל לבסס את הערוץ הראשון. הדבר היה ברור והיה ידוע.

הטלוויזיה הלימודית נוהגת באופן בלתי ציבורי. הדבר הראשון שהיא עשתה כאשר היא קיבלה את השביעית הנוספת שם היה, שאת התוכניות הכי מוצלחות היא העבירה לערוץ השני; שתעביר לשם גם את "ערב חדש" ותפנה זמן. היא תקבל בשביל זה כסף. היא רוצה כסף. היא תקבל כסף ותפנה את המקום. שנית, שתנצל את המערכת האחרת. גם הפרסומת שהיא עשתה היתה בלתי חינוכית. לא שמעתי – אולי אנחנו באמת בכיס של מר לורברבוים – שאיש מעובדי החינוך במערכת הזאת דיבר על מודעות הענק של ילד קשור בכבלים לטלוויזיה. וזו היתה פרסומת של רשות לימודית.

אנחנו צריכים לדאוג שהרשות הציבורית האחת שיש לנו, לא יקרה לה מה שקרה בצרפת, ולא יקרה לה מה שקרה במדינות אחרות, שנכנסו תחרויות מסחריות, שהיא תהיה מובילה, ותוכל לתת את מלוא המגוון לכול. ואיש לא יאמר לי ולא ישכנע אותי, שמגיע לטלוויזיה הלימודית, שהיא בסך הכול אגף במשרד החינוך, ללא ביקורת, 30 שנה ללא כל ביקורת, 9.5 שעות בערוץ המרכזי ועוד שביעית ועוד ערוץ נוסף, כאשר לערוץ המרכזי היחיד של המדינה, שממונה עליו מערכת ציבורית, יש 8 שעות בלבד, והוא צריך לתת תשובה לכול. על פניו, זה מחייב שינוי.

מסרו אינפורמציה שקרית. האינפורמציה השקרית, שלדאבוני הטעתה אותך – הם לא צריכים לפטר איש, מפני שאם אנחנו רוצים לקצץ שם שעתיים, והם קיבלו כמספר השעות הזה לערוץ השני, ולא הוסיפו עובדים, משמע שאין להוסיף ואין לגרוע, והעובדים נמצאים במקומם. לכן, האיום הזה, שצריך לפטר עובדים, הוא איום שאיננו נכון.

זאת ועוד, מבחינת היצירה הגדולה שלהם, ראו את כל העיתונות שבאמת רואה, ולא עוסקת בסנטימנטים – אין עיתון ואין מערכת שלא חוזרים ואומרים, שאנחנו רואים שם שידורים חוזרים. אנשים שכבר יש להם קרחת מופיעים שם צעירים עם בלורית, בשיעורים האלה, מפני שהשידור החוזר חוזר וחוזר וחוזר.

על כן, לי אין טענות. אני בהחלט מוכנה – מה שלא הייתי מוכנה לומר על הרשות השנייה ולא על הערוץ הראשון, כי להם יש גופים ציבוריים – שוועדת החינוך, אחרי 30 שנה של פעילות לא מבוקרת, תיתן את הדעת על מה שקורה שם ותלמד את זה. זה לא שייך לשעות.

אתה העלית נקודה שאני מאוד מכבדת אותה. אמרת – והיתה הצעה כזאת – שלמעשה כל הערוצים צריכים להיות מרוכזים בגוף אחד, כדי לדון בו. מה קרה? אצלנו בארץ עדיין קיימת המנטליות הבולשביקית והפחד ממנה, ויש שרים שחושבים, שאם אתה ממונה על ערוץ, אתה מכתוב לו מה לעשות. ונמצאו כאן אנשים, שאף שהיתה הצעה לרכז את הכול יחד, אמרו: אסור לתת את זה ביד אחת, שמא השר יכתוב את הדברים. מדוע אמרו את זה? מפני שהם רוצים להתערב; וזו אינולת, כי יש גופים ציבוריים.

קיצורו של דבר, אני רוצה שהכנסת תדע, שמדובר על שעתיים. אני חושבת שאיש לא יכול לטעון שהתוכנית "ערב חדש", שאהובה ומקובלת על כולם, זו תוכנית לימודית. זה הוכנס בסך הכול במלחמת לבנון.

מאיר שטרית (הליכוד):

והיה זמני.

שרת התקשורת ש' אלוני:

וזה היה זמני. אבל אם העבירו את "זהו זה" לערוץ השני, כי זה נתן להם כסף, שיעבירו גם את זה לערוץ השני ויקבלו עוד כסף ויפנו את הזמן הזה.

הטלוויזיה הממלכתית, או הציבורית – ואינני אוהבת את המלה "ממלכתית", כי יש לה קונוטציה; אני מדברת על הטלוויזיה הציבורית והמפוקחת – חייבת לתת גוונים שונים של תוכניות. איש לא יכול לומר, שתוכניות הנוער והילדים של הטלוויזיה הכללית נופלות כהוא-זה – לא "מסיבת גן" ולא הנוער שמופיע שם – מאחרות. והיומרה וההתנשאות וגסות הרוח ששמענו, שאם יפגעו בטלוויזיה הלימודית, זה סוף החינוך בארץ ופגיעה בעניים בארץ – מעבר לגסות רוח, אני לא יכולה לומר שום דבר בעניין הזה, מפני שאם החינוך כל כך חשוב להם, ייקחו את התוכניות החינוכיות האלה ואת הצעירים עם הבלוריות האלה, שעדיין יש להם, ונעים להם להיזכר, ויריצו את זה בכבלים שיש להם, כדי להגיע לכל מקום בשעות אחר-הצהריים, ויפנו מקום לתוכניות ולעידוד הטלוויזיה הממלכתית, שיש בה צורך.

אינני רוצה להאריך בדברים. לגבי המספרים שלך, חזרתי ואמרתי: אם אומנם 97% צופים בבוקר, אז יש לי חשדות רציניים מאוד מדוע הם מציעים להעביר דווקא את שעות הבוקר לערוץ הראשון ורוצים את שעות אחר-הצהריים. גם זה שיקול גרוע.

לכן, אני מציעה שוועדת החינוך אומנם תברר מה קורה, אחרי 30 שנה, לערוץ שאין עליו שום פיקוח ציבורי, והוא יחידת סמך; מה קורה שם. זה לא משנה את העובדה שיש סמכות לשרים ויש צורך להבטיח היום, מהר, לא כאשר יהיו חוקים נוספים, אלא בתקופה הקשה הזאת של העימותים השונים – ואלה אינם רק עימותים של תחרות, אלא עימותים בעניין של כסף; אתה יודע שהרבה מאוד אנשים עברו מהערוץ הראשון לערוץ השני מפני ששם מקבלים הרבה יותר כסף. משמעו, שאנחנו צריכים

לעזור לערוץ הראשון להתבסס, לעשות את מלאכתו, להביא יצירות, להיות נוכח, אם איננו רוצים במפלה גדולה.

ואני חוזרת ואומרת לך, חבר הכנסת מאיר שטרית: תחשוב על מספר השעות, ותחשוב האומנם יש הצדקה במדינת ישראל, שטלוויזיה לימודית כמות שהיא, או אחרת, תהיה המכשיר הגדול ביותר במדינת ישראל, שישלוט על כל הערוצים, ייהנה מכל העולמות ויחזיק במקסימום השעות, כפליים מהערוץ הראשון.

אני מציעה להעביר את ההצעה לוועדת החינוך.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שטרית. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי השרה, כנסת נכבדה, אני רוצה להביא לתשומת לבך כמה דברים וגם הצעה. הרבה אנשים עוסקים בעניין הזה, מעט מאוד מבינים. כנראה כל הצדדים צודקים, לפחות בחלק מן הטיעונים.

שיעורי הצפייה הגדולים ביותר הם בערוץ הראשון. לכן כולם רוצים להיות בו, גם הכנסת רוצה להיות בו, אבל זה בלתי אפשרי. לערוץ השני יש שיעורי צפייה גדולים יחסית, אבל פחותים מאלה של הערוץ הראשון. בעניין שידורי הכבלים, יש צורך לשלם אגרה חודשית גבוהה כדי להיות מנוי, ושיעור החדירה גדול מאוד, אבל עדיין קטן מאוד במונחים של פיזור בכל הארץ, והיישובים הקטנים כנראה ימתינו הרבה זמן, לטעמי. הערוץ השלישי, הערוץ החדש, עולה לשמים ויורד דרך הלווין באמצעות הכבלים, וגם הוא סובל מצפייה נמוכה יחסית, בהשוואה לערוץ הראשון ולערוץ השני.

ואני רוצה להסב את תשומת לבך: אני התרשמתי ביומיים האחרונים מן המנכ"ל שלך, כאיש בעל מעוף, שמבין באלקטרוניקה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקש ממך, תצטמצם.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מגיע. אני מציע כאן רעיון חדש.

הבחור מבין בכל מה שנקרא האוטוסטרדות והתדרים החדשים.

היו"ר ס' טריף:

תואיל בטובך להעביר בעניין זה הצעה מסודרת לשרת התקשורת, ואתה תואיל – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, תמתין, אדוני. תמתין בסבלנות, זה ייקח עוד 30 שניות.

היו"ר ס' טריף:

30 שניות זה חצי דקה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך, כפי שיש ברדיו AM ו-FM, יש בטלוויזיה VHF ו-ומעט מאוד אנשים מבינים.

אני מציע לך שאנחנו, חברי הכנסת, ועדת הטלוויזיה, נבוא לפגישה אתכם ונבדוק את האפשרות ליצור עוד ערוצים שיגיעו לכל הבתים במדינת ישראל, ללא יוצא מן הכלל. זה לא עולה הרבה כסף – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

– – –

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע, אבל אז יהיה לך מבחר גדול הרבה יותר, עם אפשרויות להציע הצעות טובות יותר לפתרון הבעיה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. יכולת להציע הצעה לסדר-היום, וזה היה מסתדר.

חבר הכנסת שטרית?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, גברתי השרה, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אבקש להוסיף את קולי בעד.

היו"ר ס' טריף:

נוסיף את קולך, חבר הכנסת חגי מירום.

מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

הנה התוצאות: תשעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני מצרף את קולו של חבר הכנסת חגי מירום – עשרה בעד. אני קובע שהנושא עובר לוועדת החינוך והתרבות להמשך הדיון.

הצעה לסדר-היום

פגישה בין שר התיירות הישראלי לעמיתו הירדני

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים – הצעה לסדר-היום מס' 2647, של חבר הכנסת רענן כהן, בנושא: פגישה בין שר התיירות הישראלי לעמיתו הירדני. ישיב שר התיירות. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר התיירות, לפני שבועות מספר נערך בלונדון יריד התיירות העולמי. במסגרת יריד זה נפגש שר התיירות עוזי ברעם עם שר התיירות הירדני, ושניהם חתמו על הסכם שיתוף פעולה תיירותי בין שתי המדינות. כך, על כל פנים, הידיעות שהתפרסמו.

אנו רחוקים מטקס פומבי ומיחסי שלום רשמיים בין שתי המדינות. לדעת מומחים, אדוני השר, רק אחרי שיושג הסכם בין ישראל לסוריה ורק לאחר שהסדר עם הפלשתינים יצא אל הפועל, יסכימו גם שליטי ירדן להעניק גושפנקה להסדרים מעשיים בין שתי המדינות.

אדוני השר, הסכם אוסלו אמור היה להביא להתקרבות בינינו לבין כמה מדינות ערביות ולביטול החרם הערבי, ואנחנו עדיין ממתנים. יש המאמינים כי מה שחלמנו עליו אתמול יתגשם מחר, ואם לא מחר – אז מחרתיים. בענף התיירות, שלא כמו בענפים אחרים, אין הרבה ספקות: יש קשר ישיר ומיידי בין המצב הפוליטי ובין מספר התיירים. ברור שהשלום יגדיל את מספר התיירים לישראל.

השנה, אדוני השר – אני שמח על הפרסום שהיה בכלי התקשורת – ישראל עומדת במקום הראשון בגידול במספר התיירים לישראל, באגן הים התיכון. אין לי ספק ששלום יביא לכך שנעמוד במקום הראשון בעולם כולו, משום שלמדינת ישראל יש פוטנציאל אדיר, שעד היום לא מוצה בשלמותו.

בפתח עומדת שנת 1996, שבועדאי תציין 3,000 שנה לדוד המלך, ולא רחוק משם שנת 2000, שבה יחגוג העולם הנוצרי 2,000 שנה להולדת ישו. צפוי כי מיליון מאמינים נוצרים ובראשם האפיפיור, כך אני והכנסת כולה מקווים, יבואו לכאן עם כינון יחסים עם הוויטיקן ויעלו לרגל למקומות הקדושים. כמו גם מיליוני יהודים שיגיעו לכותל, וכן תיירים חילונים לגמרי שיבואו לצפות במדינה הקטנה הזאת, שמעסיקה כל כך הרבה שנים את התקשורת העולמית.

אני רוצה להזכיר שוב את הפוטנציאל התיירותי, גם וכאשר יפרוץ השלום, אבל לפני שנקטוף את פירות השלום, אדוני השר, כדאי לאמץ את גשרי המעשיות ולפתור בדחיפות כמה מהבעיות העומדות היום על הפרק. בינואר האחרון הכריז שר האוצר בייגה שוחט – שהיום נמצא בפאריס, ואני מקווה שהוא יביא לנו בשורה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה עם חוק חיילים משוחררים? עזוב אותנו עם בייגה שוחט.

רענן כהן (העבודה):

חוק חיילים משוחררים – אני מאמין שנביא יחד לכנסת. בלי חוק חיילים משוחררים, אומר במשפט אחר: אין חוק – אין בייגה, עם כל המשמעות.

לימור לבנת (הליכוד):

יש ישיבה ביום רביעי או לא?

רענן כהן (העבודה):

יש ישיבה ביום רביעי.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה לבוא ולהצביע בעד.

רענן כהן (העבודה):

יושב-ראש הוועדה, ובאותה הזדמנות אני גם רוצה להגיד לחבר הכנסת עמיר פרץ, שבכוחות משותפים נעשה את הדבר הגדול ביותר למדינת ישראל ונביא בשורה לדור הצעיר ולחיילים המשוחררים.

לימור לבנת (הליכוד):

רק בשביל זה היתה שווה כל ההצעה שלך לסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

תודה. אני אקצר אותה בגלל הדברים שאמרתי.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחבר הכנסת דן תיכון, שדחף אותי לנושא החשוב הזה, שבהחלט כולם מצפים – – –

עמיר פרץ (העבודה):

בייגה ביקש ממני למסור לך ד"ש.

רענן כהן (העבודה):

הוא ימסור ביום רביעי. אני מקווה שהוא יבוא עם בשורה אחרת, שאנחנו יחד ככנסת ישראל נביא – אפילו יחליט בייגה שלא – את הבשורה הזאת. נדמה לי שלכנסת יש מעמד חשוב יותר מאשר לבייגה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת רענן כהן, אצלנו במשכן נהוג לומר: שר האוצר, חבר הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

אני מתנצל. שר האוצר, חברי לתנועה, חברי למפלגה.

דן תיכון (הליכוד):

שים לב שזה מאותה מפלגה. מילא שאני אומר זאת, אבל כאשר הוא אומר זאת.

רענן כהן (העבודה):

אמרתי: חברי לתנועה. למפלגת העבודה יש מחויבות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע איזו תנועה הוא היה עושה לך?

רענן כהן (העבודה):

חברי, חבר הכנסת דן תיכון, תנועה כזאת או תנועה אחרת – אותי מעניינת התוצאה. אם בסופו של דבר יהיה חוק – אני חושב שנגיע לתוצאה חשובה ביותר.

אני רוצה לחזור לנושא. בנאום האחרון, כפי שאמרתי, הכריז שר האוצר בייגה שוחט – במסגרת הוועידה הארצית של המלונאים – כי מוקדם צוות משותף, מקצועי וציבורי, שיתחיל לעבוד בהקדם על כל האספקטים. השבוע, כמעט שנה מאוחר יותר, אדוני השר, לא קמה ועדה כזאת, וחבל.

דברי שר האוצר נאמרו באותו כנס שבו הכריז ראש הממשלה כי אין שום סיבה שלא נעבור ונגיע, בתוך שנים מספר, ל-3 עד 4 מיליוני תיירים בשנה. הדברים נכונים, אדוני השר, אך היכן ילוננו התיירים האלה, ובאיזו צורה נקלוט אותם? לפניך המלאכה הגדולה, שכולנו נסייע לך כדי להשלים אותה, כי אנחנו רואים בהליך הזה דבר חיובי מאוד.

דרוש צוות בין-משרדי, שתפקידו העיקרי יהיה לזרז תהליכים שכבר מופיעים בתוכניות מגירה שונות, אשר חלקם אושרו והם נמצאים בתהליכי ביצוע כבר זמן רב מדי. בראש ובראשונה, יש לשים קץ למאבקים הנמשכים בנושא מדיניות התעופה, אדוני השר, כדי שחברות תיירות בחוץ-לארץ וגם חברות תעופה, לרבות "אל על", תוכלנה להיערך בעוד מועד למצב של ביקוש גדל לטיסות לארץ ולחבילות תיור באזור.

האוצר והתיירות מנסים וצריכים להמשיך ולנסות להגמיש את המדיניות הנוכחית בכל הקשור לטיסות צ'ארטר. צריך לסייע לחברות תעופה זרות בקביעת תעריפי טיסה גמישים. באחרונה התבטאו, נדמה לי שבעיקר שר התיירות עוזי ברעם, כי המדיניות הלאומית של "אל על" איננה המדיניות הלאומית של ישראל.

כל גורמי התיירות בארץ דוחפים לכיוון פתיחות מבוקרת של ענף התיירות, אשר תתיר תנאים ומגבלות המקשים היום על חברות התיירות בעולם להציע חבילות תיור זולות לישראל.

אני רוצה לסיים, ואני מקצר משום שהופרעתי או שניסיתי להגיע למשהו אחר. לסיים, אדוני השר, אם וכאשר יקום השלום, וכל האזור כולו יוכל ליהנות ממטר מבורך של תיירים – אבל תיירים לא ימשיכו לבוא לכאן, אם לא נקים במהירות שירותים מתאימים שיוכלו לקלוט המונים אלה.

שר התיירות, שאני מאמין בו וביכולתו לעשות את השינוי, נפגש עם שר התיירות הירדני, ואני מאוד מקווה שבשיחה זו – אולי הפעם נדע מה היה בשיחה הזאת – סוכמו דברים שיקדימו את מבול התיירים הצפוי כאשר יהיה שלום, כדי שלא נופתע ונעמוד בלתי מוכנים לקראת העידן הזה של השלום, ועמו מיליוני תיירים שיבואו למדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. שר התיירות, בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת קיימתי שיחה עם שר התיירות הירדני, אבל לא פורסם ולא אמור היה להיות מפורסם שחתמתי אתו על הסכם. יותר מזה, אני אסביר כאן את תנאי המפגש, שהם בוודאי לא היו כאלה שאפשרו חתימה.

אני רוצה למסור לכנסת דברים כהווייתם. בלונדון היה עכשיו יריד בין-לאומי של WTM, ה-WORLD TRAVEL MARKET. במסגרת ה-WTM, האירוע המרכזי היה הקמת גוף משותף לשיווק תיירותי של מזרח הים התיכון, ששלוש המדינות המייסדות אותו: טורקיה, מצרים וישראל. אנחנו רוצים להגיע לשיווק משותף של תיירות לארצות שלישיות, שלאחת מהשלוש האלה יש יתרון יחסי. דוגמה, לטורקיה יש יתרון גדול בתיירות מגרמניה. מגיעים כמעט 2 מיליוני תיירים גרמנים לטורקיה. אם ישראל תהיה נתיב של התיירות הזאת, וכל יתיר יבוא אפילו לשלושה-ארבעה ימים, נגדיל בהרבה את ימי השהייה של התיירים בארץ.

המטרה של הגוף הזה היתה לצרף אליו גם את קפריסין, גם את יוון וגם את ירדן. נציג ירדן, שהביתן שלה היה במרחק 20 מטר מהביתן שלנו – והפעם שמו אותנו סוף-סוף בתוך המזרח התיכון, ולא עם דרום-אפריקה, כמדינה מוחרמת – לא כל כך התלהב לבוא ולא כל כך התלהב למפגש בלתי אמצעי, אבל לאחר מכן, דרך גורם שלישי, סודרה פגישה בין שנינו. אמרנו אז, שאת תוכנה של הפגישה לא נגלה, אבל כאשר באו אנשי עסקים מירדן להיפגש עם המנכ"ל שלי, הם התחילו את השיחה ואמרו: הבוקר התפרסם ברדיו ירדן שהיתה פגישה בין שר התיירות הישראלי לבין שר התיירות הירדני.

אני אומר כאן, שהפגישה הזאת היתה פגישה שבוודאי חבקה הרבה נושאים מדיניים, אבל היא היתה פגישה בלתי רשמית, שהדבר התיירותי היחיד שהיה בה היה החלפת עמדות. למשל, האם יהיה אפשרי אי-פעם שאזור צפון ים-המלח, אזור קלי"ה, יהפוך לאיזה אזור תיירות בין-לאומי, לבנייה בין-לאומית באספקט רחב? מה יהיו האפליקציות של פתיחת השערים בין עקבה לבין אילת? הרי לאילת יש הרבה יותר מה להציע, אבל עקבה יותר זולה. עקבה ענייה בבתי-מלון, ואילת עשירה בבתי-מלון. החשש שלו, שאם ייפתחו השערים, התיירים שנמצאים שם יבואו להתגורר ולישון באילת, והחשש

שלנו – שאם הם יבנו במהירות בתי-מלון, ובתי-המלון יהיו זולים, הם יתחרו על נקלה באילת הישראלית – – –

היו"ר ע' עלי:

והם בונים.

שר התיירות ע' ברעם:

לא, בינתיים יש להם מעט מאוד. הוא אמר לי שלאורך ים-המלח יש להם בסך-הכול 100 חדרי מלון, והפוטנציאל שם הוא ל-2,000 רק בשלב ראשון – – –

היו"ר ע' עלי:

בעקבה אין פיתוח תשתית בצורה אינטנסיבית?

שר התיירות ע' ברעם:

לא מספיק. בעקבה אין מספר כזה של חדרי מלון. אם באילת יש היום 4,500 חדרי מלון, ויש עוד 4,000 חדרי מלון שנמצאים במצב כזה או אחר בבנייה, אחר המצב שם.

אני רוצה לומר שמצב התיירות לישראל, אמת אמרת, מושפע מאווירת השלום, אבל הוא בעצם נע כמטוטלת בין השלום לבין הפיגועים. ברגע שידם של הפיגועים, לפחות בפרסומת הבין-לאומית, על העליונה, אין שום ספק שזה משפיע על נושא התיירות. הרי אתה לא יכול לומר שטורקיה נמצאת במצב מלחמה עם איזו מדינה. היא לא נמצאת במצב מלחמה, אבל העובדה שיש לה בעיות ביטחון פנים כל כך קשות מקשה על תיירים לבוא לשם באותו היקף שיכלו לבוא. פירוש הדבר, שהשלום הוא לא הדבר היחיד שמבטיח את התיירות, אלא השלום עם הוויה אחרת בשטח.

נכון שבתיירות יש לנו ברגע זה מצב אידיאלי, כי ההרגשה של המשקיע היא הרגשה שכדאי להשקיע בישראל. ואני אומר כך, אם השנה הזאת נגיע לשיא תיירות אי-פעם אי-שם, של קרוב ל-2 מיליוני תיירים, וזה מספר גדול בהשוואה לכל שנה קודמת – בשנה הבאה אתה יכול להתכונן לקפיצה – אבל אם יבואו לארץ יותר מ-2.2, 2.3 מיליונים, אין לנו אמצעי אכסון מספיקים. פירוש הדבר שיש פיגור גדול, מתמשך, של המון שנים, בתשתית, ואני בהחלט מתכוון להביא לכנסת הצעה, אחרי שהיא תאושר בממשלה, לתכנון מואץ ומהיר של בתי-מלון בתנאים של היום. זה מוסכם גם על-ידי ראש הממשלה וגם על-ידי שר האוצר, ואני מקווה שגם מינהל מקרקעי ישראל ייתן יד לעניין.

רענן כהן (העבודה):

אתה תבטיח את שר האוצר, ואני אבטיח לך את מינהל מקרקעי ישראל.

שר התיירות ע' ברעם:

שר התיירות הירדני לא הביע שום דעה בעניין חוק חיילים משוחררים; אז אם רצית לקשור בין הנושאים – זה לא קשור.

רענן כהן (העבודה):

אתה חתום.

שר התיירות ע' ברעם:

חתום, אבל הוא לפחות לא חתום. מה אתה רוצה?

שלושה אירועים מרכזיים עומדים עכשיו ביסודה של המדיניות לטווח ארוך: א. האירוע של 1996, 3,000 שנה לירושלים. זו לא חגיגה יהודית בלבד, זו חגיגה בין-לאומית, שלקראתה אנחנו מקווים, קודם כול, שבירושלים יוקמו חדרי מלון נוספים, כי בירושלים חסרים 10,000 חדרי מלון כדי לענות על הביקוש. בתל-אביב, אני מעריך – 5,000, וכבר דיברתי בעניין עם ראש העיר של תל-אביב.

ב. שנת 1998 – 50 שנה למדינה, שבה רוצים להפוך את ישראל למקור של תיירות נוער יהודית, עלייה לרגל 50 שנה למדינה. הייתי אומר: מסדר הצדעה למדינה.

ג. שנת 2000 היא שנת 2000 לספירה. אני לא יודע אם האפיפיור יבוא, יכול להיות שאם הוא יבוא – הוא יבוא הרבה יותר מוקדם, כי מדובר על אפשרות ליחסים דיפלומטיים בין ישראל לבין הוויטיקן, אבל יחסים דיפלומטיים בין ישראל ובין הוויטיקן באופן ישיר מעודדים תיירות קתולית לארץ.

אני מסתכל על המציאות בעיניים מאוד אופטימיות, ואני מקווה מאוד שהפגישה עם שר התיירות הירדני – זו לא היתה פריצת דרך, וגם לא כל כך הצגתי אותה, אבל היא היתה חלק מהלגיטימציה המחודשת שאנחנו מקבלים בקרב ארצות הים התיכון.

אני מבקש מהמציע להסתפק בתשובתי, כי זה נושא שאני לא רוצה לפרט בו יותר מכפי שפירטתי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התיירות.

האם חבר הכנסת רענן כהן מסתפק בתשובת השר?

רענן כהן (העבודה):

כן. אני מסתפק בתשובת השר.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לימור לבנת, היות שחבר הכנסת רענן כהן הסתפק בתשובת השר, אין הצעה אחרת. אבל אם תרצי לומר כמה מלים, תגידי בבקשה.

שר התיירות ע' ברעם:

אין אפשרות כזאת בתקנון.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לימור לבנת, השר אומר, בצדק, שבתקנון אין אפשרות כזאת, אבל תאמרי בכל זאת כמה מלים.

לימור לבנת (הליכוד):

שמעתי את הדיון כאן, שמעתי על השלום, שמעתי את השר אומר שהוא מסתכל על המציאות באופטימיות, שמעתי את הדיון על מספר חדרי בתי-המלון, ואני פשוט רוצה להעיר שלפני שעה היה בגבעת-החרסינה פיגוע ירי. שני אנשים נפצעו פציעות אנושות, שלושה אחרים נפצעו קל. מחבלים ירו בישראלים שהיו במכונית שנסעה בגבעת-החרסינה, ירי מ"קלצ'ניקוב". ואני מתפלאה ותממה ורוצה לשאול כאן, ואני מודה ליושב-ראש שאפשר לי, אף שהוא לא ידע מה אני עומדת לומר: אני חושבת שכאשר מדברים על פעמי השלום ועל פגישות בין שר התיירות הישראלי לשר התיירות הירדני ועל מספר חדרי בתי-המלון שיהיו עם פרוץ השלום, כדאי שהכנסת הזאת תדון וכדאי שהממשלה הזאת תיקח לתשומת לבה, שכששר בממשלה קורא להיכנס בכל הכוח במתנחלים, היה כנראה מי ששמע אותו בין הערבים, וזה מה שהם עשו הערב הזה: נכנסו בכל הכוח ופצעו אנושות שניים.

אני מאחלת החלמה מהירה לפצועים – אני בטוחה, בשם כל הכנסת – אבל אני מציעה שנפסיק להתעסק באופוריה הזאת, באילוזיה הזאת של חדרי בתי-המלון. תודה.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לימור לבנת, היות שנהגתי כאן שלא בהתאם לתקנון כשאפשרתי לך, אני אאפשר, שלא בהתאם לתקנון, גם לשר, שהואשם כאן בהאשמה חמורה, להשיב.

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא אישי.

שר התיירות ע' ברעם:

אני אקצר.

היו"ר ע' עלי:

היות שכאן הואשם השר אישית בדבר חמור – –

לימור לבנת (הליכוד):

לא אישית.

היו"ר ע' עלי:

– – אני חושב שהצדק מחייב – – –

רענן כהן (העבודה):

היא לא התייחסה לשר התיירות.

היו"ר ע' עלי:

אה, התכוונת לשר אחר?

לימור לבנת (הליכוד):

התכוונתי לשר אחר.

שר התיירות ע' ברעם:

חברת הכנסת לבנת, אילו הקשבת לדברי, היית רואה שדווקא אני לא הייתי בים של אופוריה. אני אמרתי שאנחנו הולכים על חבל עדין, בין הפיגועים, שיש להם השפעה גם על הנושא שלי, לבין השלום. אבל תרשי לי להגיד לך, שאני שייך לממשלה שמאמינה שגם הפיגועים האלה, שהם פיגועים מאוד חמורים ומאוד כואבים – ואני משתתף בצערן של המשפחות, ואני לא בטוח במה נגמר האסון הזה, משום ששמעתי עליו רק לפני שעליתי, וגם כן לא באופן רשמי; אני לא יודע דבר, אבל כבר הודיעו על זה ברדיו, זו לא ידיעה שאני משתמש בה כאן – הם לא נושא שצריך להסיר אותנו מדרך השלום. להיפך, אנחנו מאמינים שדרך השלום היא התשובה היחידה האמיתית לנושא הזה, ועל זה בעצם הוויכוח הפוליטי. לכן אני מתפלא על הטון שנקטת עכשיו, כי אין שום קשר בין דיון על תיירות לבין העובדה שקורים דברים כאלה. אנחנו מוכרחים לקיים את חיינו במדינת ישראל, גם בתנאים קשים.

לימור לבנת (הליכוד):

יש קשר בין חלוקת נשק למחבלים לבין הפיגועים.

שר התיירות ע' ברעם:

תעלי את זה כנושא לסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר התיירות.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת לימור לבנת, המידע שכאן אמרת, גם אני שומע אותו לראשונה, הוא מזעזע, אבל עם זאת, ביום רביעי יתקיים דיון במליאת הכנסת סביב הנושאים האלה והקשר בין התהליך לבין מה שקורה בתחום הזה של הטרור. לבוא ולומר שאנחנו לא צריכים לעסוק בשום נושא בגלל האירועים הקשים האלה – אני לא חושב שזה יהיה נכון שהכנסת לא תעסוק גם בנושאים

אחרים. מכל מקום, הכנסת תדון עוד השבוע בסוגיה הזאת, כך שמי שיהיה לו מה לומר בוודאי ישמיע את דבריו. נשלח מכאן איחולי החלמה לפצועים, ואנחנו מקווים שזה באמת האירוע הטרגי האחרון.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים).

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה. יציג את החוק שר הבריאות, חבר הכנסת חיים רמון. בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

השר חיים רמון.

היו"ר ע' עלי:

הוא גם חבר הכנסת. שר הבריאות, חבר הכנסת. השר רובינשטיין, מה לא נכון לומר – חבר הכנסת השר חיים רמון?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

האמת היא שכך אומרים בפרלמנט הבריטי. אצלנו משמיטים משום-מה את "חבר הכנסת", אני לא יודע למה.

היו"ר ע' עלי:

זה התואר המלא. אבל אם נפגעת – – –

שר הבריאות ח' רמון:

לא, להיפך.

אדוני היושב-ראש, השר רוני ברנשטיין, אם היו עוד נוכחים הייתי מונה אותם בשמותיהם, אבל הם אינם.

ראשית, אני רוצה לשלוח איחולי החלמה לכל מי שנפגע בפיגוע. הפיגוע הזה הוא המשך הניסיונות לפגוע ברצון שלנו להגיע להסדר שלום, ונגד הטרוריסטים האלה, שפוגעים ביהודים ורוצים לרצוח את תהליך השלום, נילחם בכל כוחנו, בכל עוצמתנו ובכל מקום.

הצעת החוק הזאת נובעת מהצעת החוק המקורית, שנקראת חוק לפיצוי נפגעי עירי דם (נגיף האידס), התשנ"ג-1992, שנכנס לתוקפו בדצמבר 1992. מטרת החוק היתה והינה להקל את סבלם של אנשים חולים או נגועים בנגיף האידס עקב קבלת מוצרי דם נגועים ממוסד ציבורי. חולים אלה נדבקו בנגיף בתקופה שבה הנגיף והשלכותיו לא היו ידועים, ולכן אין לייחס למדינה רשלנות, אך עם זאת נמצאה הדרך להקל עליהם, ולאחר מותם – על שאיריהם הקרובים, שסבלו גם הם מבחינה נפשית וכלכלית.

החוק קבע כי המדינה תשלם לחולה פיצוי חד-פעמי בסך 250,000 שקל, צמוד למדד דצמבר 1992. אם החולה נפטר ולא הספיק לזכות בפיצוי בתוקף החוק, מתחלקים בפיצוי החד-פעמי בן זוגו, ילדיו והוריו. התנאי בחוק היה: מי שהיה בן זוגו של החולה שנה אחת לפחות. כמו כן, קיימת זכות בחוק העיקרי לקצבה חודשית לחולה, ולאחר מותו – לשאיריו.

מאז פרסום החוק ביצע משרד הבריאות את חובת המדינה ושילם פיצוי חד-פעמי לכ-100 חולים או שאיריהם. ועדת מומחים המורכבת משני רופאים מומחים ושופט בדימוס קבעה הזכאות על-פי הקשר הסיבתי שהוכח בין קיום הנגיף וקבלת מוצר דם. סך הכול שולמו עד היום 22 מיליון ו-500,000 שקל. כמו כן, משתלמת קצבה חודשית לחולים ולשאירים בסך 106,102 שקל לכל חודש, על-פי תקנות לפיצוי נפגעי עירי דם (נגיף האידס) (קצבה חודשית), התשנ"ד-1993, שפורסמו בחודש יולי 1993.

משרד הבריאות התחיל לבצע את התשלומים, אך הוא אינו ערוך ומסוגל להמשיך בכך מעבר לתקופה מוגבלת. נמצא כי הגוף המתאים לביצוע יעיל של הסעיף הינו המוסד לביטוח לאומי. כדי לאפשר למוסד לביטוח לאומי לפעול באמצעים העומדים לרשותו, הוכנסו בחוק המוצע שינויים טכניים בעיקרם, והם נעשו בתיאום עם המוסד לביטוח לאומי, האמור להיערך לביצוע התשלומים. הפיצוי והקצבה מוגנים בפני מיסוי ועיקולים, לבד משני יוצאים מהכלל: פסק-דין על תשלום מזונות ותשלום פיצויים על-פי פסק-דין סופי נגד חולה שהדביק את התובע ברשלנותו. נוסף על כך הוכנסו שינויים בחוק בהתאם לניסיון המעשי שנרכש עד כה ובעיות שעלו במהלך ביצוע החוק.

אני רוצה לומר לכנסת, שזה אחד החוקים המתקדמים ביותר בעולם. יש מעט מאוד מדינות אשר כך התייחסו לנפגעי אידס כתוצאה מעירי דם, כשלמעשה לא היתה שום רשלנות בעת שהדבר הזה נעשה, כי הדברים לא היו ידועים. הדבר החל ביוזמה של חברי כנסת עוד בכנסת הקודמת. חברת הכנסת גז'נסקי היא אחת מיוזמות הצעת החוק הזאת, וכמה חברי כנסת נוספים, ואני שמח שהצעת החוק הזו עברה כחוק, וכעת אנחנו משפרים אותו על מנת להקל את ביצוע התשלומים.

אני רוצה לציין זאת, כי פה ושם נשמעות טענות על חוסר התייחסות לחולי אידס בישראל ועל נושאים דומים. אני חוזר וקובע, למרות כל מה שנאמר, כי נושא האידס מטופל בישראל בצורה אשר זכתה

וזוכה לשבחים רבים מטעם ארגון הבריאות העולמי. עם כל הכבוד, המומחים של ארגון הבריאות העולמי נאמנים עלי הרבה יותר מכל מיני אנשים שהפכו את מחלת האיידס לפרויקט יח"צני.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק בקריאה ראשונה לדיון בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הבריאות.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. רשימת הנואמים חתומה, סגורה. כל נואם יצטרך להסתפק בשלוש דקות, ואבקש לעמוד בלוח הזמנים. חבר כנסת שלא ימצא בשעה ששמו ייקרא, יפסיד את תורו.

ראשון הדוברים, חבר הכנסת רפאל אלול – איננו; חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו; חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו; חבר הכנסת אליעזר זנדברג – ישנו; שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חגי מירום, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים אורון.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

חבר הכנסת חיים אורון לא יוכל לדבר. הוא נמצא בישיבה.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לברך על היוזמה, על התוספת שהצעת החוק הזאת מביאה בפנינו. אני חושב שזאת חקיקה מתקדמת וראויה, ומדינת ישראל אכן צריכה להתברך בה.

אני אתמוך בהצעה, ואני מקווה שהיא תהיה סנונית לגישה מתקדמת של משרד הבריאות גם בבעיות נוספות שהוא מטפל בהן, וכפועל יוצא מכך, גם במדיניות שהוא מפעיל ובחקיקה שהוא מביא בפני הכנסת הזאת.

הבנתי שיש הגבלה מבחינת סף המינימום של הזמן. מוצע לקבוע את שנת 1981 כסף תחתון לתקופת הזכאות. אני שואל, מדוע לא לקבוע את שנת 1981 וליתן פתח או אפשרות במקרה שתהיה תביעה שמתייחסת לזמן קודם, בלי שנצטרך לבוא עוד הפעם ולתקן את החוק?

לכן, אני סבור שאולי ראוי יותר שייקבע סף הזמן הרחוק ביותר ממועד קבלת החוק, ועם זאת יהיה שיקול דעת מסוים, אולי בנסיבות מאוד מיוחדות, ולאפשר גם לאחרים, שנפגעו לפני כן, לקבל אותן תמיכות על-פי החוק הזה; או, נאמר אפילו להסמיך את שר הבריאות להחליט בעניין הזה, או במשותף עם שר אחר. נראה לי שזה דבר ראוי. אם כבר התקדמנו, למה לא לנסות לחזות סיטואציה כזאת בעתיד.

שאלה אחרת שעניינה אותי, ייתכן שהיא לא רלבנטית למסגרת הזאת: מכיוון שאנחנו עוסקים בתקופה שבה לא היה אפשר לזהות או לאתר, או לדעת בכלל על קיומו של האיידס – מה לגבי פיצויים במקרים שלאחר התקופה הזאת, שבהם מנוע הנפגע מלתבוע את הגורם הרשלן? כיצד אנחנו מטפלים בהם, אם אנחנו מטפלים בהם בכלל?

שר הבריאות ח' רמון:

מנוע, למה הכוונה?

אליעזר זנדברג (צומת):

מנוע, כמו למשל במקרה שבו הגורם הרשלן ספק דם מחוץ-לארץ. יש כאן בעיה.

שר הבריאות ח' רמון:

יש אחריות למי שהביא את התרופה. מרגע שזה נודע, יש אחריות – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אתה מדבר על אחריות של מי שהביא את התרופה לכאן, אחריות מוחלטת.

שר הבריאות ח' רמון:

מרגע שזה נודע, האחריות היא על מי שהביא את – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

הבנתי.

אני רוצה לסיים את הדברים ולברך על היוזמה הזאת. כפי שאמרתי, אני אתמוך בה.

הי"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת זנדברג. אני מודה לו על כך שהוא עמד בלוח הזמנים. אני מקווה שגם הדוברים האחרים ילכו בעקבותיו.

חבר הכנסת רון נחמן – איננו; חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת חיים אורון – איננו; חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו; חברת הכנסת ענת מאור – איננה; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו; חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו; חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הבריאות, אני חושבת שההתקדמות שכלולה בהצעה שהבאת לפנינו היא חשובה בהרחבה שלה ובדיוק שבה.

הצעת החוק שהתקבלה בזמנה לפי הצעתם של כמה חברי כנסת, חבר הכנסת וירשובסקי ואני, היתה בעצם פריצת דרך ברעיון של אחריות המדינה לדבר שהיא כאילו לא אחראית לו, ועל כך היה ויכוח, הייתי אומרת, כמעט פילוסופי.

אני חושבת שמה שקורה עכשיו מוכיח עד כמה הנושא הזה היה חיוני, ועד כמה, כפי שציין השר, גם בהשוואה למדינות אחרות, מדינת ישראל מצאה פתרון נכון שבא להבטיח לחולי האידס שנפגעו מעירוי דם ולבני משפחותיהם תנאי קיום סבירים עד כמה שניתן.

לכן אני אתמוך בהצעת החוק הזאת, ועל פרטיה נוכל לדון בוועדה.

אני רוצה לנצל את הדקה שנשארה לי ולומר לך בהקשר זה של האידס רק הערה אחת, אדוני השר. היה יום האידס והיו הרבה מאוד דיונים. מכל הפגישות והשיחות שהיו לי, ההרגשה שלי היא שעדיין יש עוד הרבה מה לעשות בתחום ההסברה, בעיקר בקרב בני נוער. אני חושבת שגיוס מנהלי בתי-ספר או מוסדות וגורמים נוספים הוא דבר חיוני בנושא הזה, משום שנדמה לי לפי מה שאתה אומר, שאצלנו המחלה הזאת איננה בממדים כל כך גדולים, זה יוצר תחושת אדישות ושאלנות, וזה מסוכן מאוד. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת שאול יהלום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך על המשך הטיפול בחוק המתקדם הזה. מבחינה זו אנחנו באמת מהמדינות המתקדמות בעולם, שהכירו באחריות המדינה לגבי דם ופלסמה שסופקו לחולים בזמנם, והתגלה בדיעבד שהם היו נגועים. זו היתה אולי אחת הבעיות הקשות ביותר והאנושיות ביותר שהחברה התמודדה אתן.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולהדגיש שהיום, דווקא נוכח העובדה שבזמנו הדם היה לא-נקי, היה דם נגוע, ואילו היום, נדמה לי מאז 1983, אנחנו יודעים שהדם נבדק וכל מי שמקבל היום עירוי דם יודע שהדם הוא נקי, בכל אופן נקי מהנגיף הנורא הזה, נגיף האיידס, אין סיבה שאדם נוסף בישראל יידבק במחלת האיידס. אין שום סיבה. כאמור, הדם הוא נקי, ואם ינהגו בזהירות, אם במגע מיני ישתמשו בקונדומים, וכולנו צריכים לנהוג כך, אין שום סיבה להידבקות.

אני פונה שוב גם למשרד הבריאות, לעשות יותר הסברה בנדון, אין שום סיבה שאדם נוסף בישראל יידבק בנגיף האיידס.

אני מברכת על המשך הטיפול בחוק. אני משערת שבעניין הזה יסתיים לפחות החלק הזה של החוק, לגבי אחריותה של המדינה להדבקות שכבר היו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יורם לס.

אפשר לומר דברים, דברי טעם, גם בשתיים-שלוש דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רק כשהחוק הוא טוב.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול, בראש ובראשונה, אני חושב שבשעה זו רוב אזרחי ישראל מזדעזעים ממה שקרה הערב בחברון. אני חושב שחובת כולנו, חובתנו של כל אחד מאתנו להביע כאן, מעל דוכן הנואמים, את זעזועה של הכנסת מההיתקלות שהיתה, מרציחתם של שני מתיישבים בחברון ומפציעתם של שלושת הבנים שנסעו במכוניתם.

הזעזוע הוא קשה. הזעזוע הוא עמוק. אנחנו גם סוברים שצה"ל, לאחר האיומים של הערבים שנשמעו בימים האחרונים, שהם הודיעו במפורש שהם יעסקו בפעולות טרור כנקמה ביהודים הגרים באזור, צריך היה לתגבר את כוחותיו בצורה יותר מסיבית ממה שעשה. מי שחושב שהתרופה למה שקרה היא נתינת נשק למשטרה פלשתינית, הרי הוא מפקיר ומתיר את דמם של המתיישבים.

אני עובר לעצם הדיון היותר פרגמטי בנושא האיידס. עצם החוק כולו, על כל סעיפיו, מקובל עלי ואני אתמוך בו. אני רוצה להקדיש את הדקות הספורות שנשארו לי להערה בנושא המלחמה באיידס.

היו"ר ע' עלי:

נשארה לך דקה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

העובדה שמשרד הבריאות ממקד את ההסברה בנושא האיידס רק בנושא האחד והיחיד, שנקרא שימוש בקונדום, והופך את יחסי המין בין צעירים – על-ידי הסברה שכל כולה מתירנות, בכל תשדירי השירות, שמושמעים השכם והערב ברדיו ובטלוויזיה – ליחסי מין ללא שום הגבלה, כאילו אוכלים ארוחת בוקר, והבעיה היחידה היא השימוש בקונדום. הדבר הזה אינו ראוי ואינו נכון לא מבחינה ערכית, לא מבחינה תרבותית ולא מבחינה חינוכית.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת בלומנטל, שקדמה לי, שכל המחקרים הוכיחו שאותו אמצעי מניעה מקודש, שנקרא קונדום, אינו יעיל במאה אחוז, ובגילים 18 עד 24 – המחקרים האחרונים הוכיחו – הוא יעיל רק ב-70% עד 80% או 90%. יש שלושה מחקרים, ורק אחד מהם הוכיח שהוא יעיל ב-70%.

העובדה שמסבירים בלי סוף שאתה יכול לקיים יחסי מין ככל העולה על רוחך, כאילו אתה אוכל ארוחת בוקר, וכל מה שאתה צריך לעשות הוא להשתמש בקונדום – מחקרים מסוימים הראו שזה יכול להגדיל אפילו את שיעור הנדבקים באיידס, בשל המתירנות הנפוצה.

לא היה מזיק למשרד החינוך ולמשרד הבריאות לחנך קודם ככל האפשר גם – – –

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש שתסיים. זה גם לא נוגע בדיוק לחוק.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסיים.

לא היה מזיק לכל ממשלת ישראל להסביר שאפשר להתמודד גם עם בעיה של מתירנות, ולא היה מזיק להסביר מה הם חיי משפחה וכי יש להתאפק בנושא של יחסי מין עד הנישואין ועד גיל מבוגר. ואם קורה שאתה לא יכול לעמוד ביצרך, תשתמש בקונדום. אני חושב שההסברה הזאת היתה הרבה יותר יעילה, הרבה יותר נכונה, וגם היתה מביאה לתוצאות יותר טובות.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום.

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כמו חברי חברי הכנסת, גם אני מביע צער ושברון-לב על אובדן חיים גם בחברון וגם בצומת חולון, ואפילו בנוגע למה שקרה אתמול, כשחייל של האו"ם, כנראה שיכור, הרג הורים על ילדיהם בתאונת דרכים נוראה. על כל אלה אני מביע – – –

גונן שגב (צומת):

איך הדברים מסתדרים אלה עם אלה?

יורם לס (העבודה):

בכל אלה אני מביע, ידידי חבר הכנסת גונן שגב, צער עמוק על אובדן חיים – –

גונו שגב (צומת):

יורם לס (העבודה):

-- אבל בניגוד לכם, אני לא משתמש בנושא האנושי הזה כדי להסיק מסקנות שצריך להרחיק את חיילי האו"ם מהמזרח התיכון, או לשיטתכם, שצריך להפסיק את תהליך השלום.

אנחנו צריכים לראות נכוחה את הדברים ובתוך שנה שנינו נדע את האמת, לא בתוך יום.

ולנושא שעומד לפנינו יש לי רק הערה אחת. אני מברך עליו ואצביע בעדו. נושא האיידס הוא נושא ומקרה פרטי של מה שנקרא תאונה רפואית. אני מקווה שמשרד הבריאות יצטרף ליוזמת החקיקה שאני אגיש בימים הקרובים בפני הכנסת – הצעת חוק תאונות רפואיות, חוק שיטפל בנושא הזה בדיוק כמו בתאונות דרכים, באופן שאזרח לא יצטרך להוכיח רשלנות רפואית, אלא עצם הפגיעה בו, מעבר, כמובן, למחלתו הבסיסית, תזכה אותו בפיצוי מתאים, כפי שמי שנפגע היום בתאונת דרכים, עצם הפגיעה בו מזכה אותו בפיצוי, אפילו אם הוא אשם באותה תאונה, בוודאי גם אם איננו אשם, ובוודאי גם אם לא ניתן להוכיח אשמה.

החוק הכללי הזה יסדיר את הנושא של תאונות רפואיות, שאותו אני מקווה להביא בפני הכנסת, ואני פונה לשר הבריאות ולמשרד הבריאות לתמוך ביוזמה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

חבר הכנסת אלי דיין, איננו באולם. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

עד שהוא יגיע לדוכן, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

מסקנות ועדת העבודה והרווחה, בנושאים אלה: התעללות מינית קשה ואחרת בילדים מצד בני משפחותיהם; תעסוקה לעולים מובטלים; התגברות האבטלה; אבטלה בערי פיתוח; מדיניות לצמצום האבטלה ואבטלת נשים בפרט; עלייה במספר דורשי העבודה; התגברות האבטלה. תודה.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים),

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב הממשלה לא נוכחת.

היו"ר ע' עלי:

שר הבריאות, השר חיים רמון, נאלץ לצאת לדקות אחדות. הוא ביקש אישור וקיבל אותו, ואני מקווה שגם אתה תתייחס לכך בהבנה.

רענן כהן (העבודה):

בהחלט.

היו"ר ע' עלי:

מכל מקום, הוא ביקש ונעניתי לבקשתו.

רענו כהן (העבודה):

אני מודה ליושב-ראש על דבריו, ואני בוודאי שותף להם.

ראשית, גם אני מזועזע מהמקרה שקרה היום. אני חושב שהכנסת לא יכולה לעבור עליו לסדר-היום, והיא חייבת להעביר מסר לעולם הערבי, שדם יהודי או כל דם אחר שיישפך – אנחנו לא נישאר בלי תגובה, והתגובה חייבת להיות בכל דרך, על-מנת שנבטיח שהאזור שלנו, שבו אנחנו רוצים שלום, יהיה אזור שקט ובטוח.

אני שולח מכאן למשפחות השכולות את הצער והכאב על אובדן חיי אדם.

אדוני היושב-ראש, נגיף האידס לא היה ידוע בתחילת שנות ה-80, והוא הוכנס לרשימת המחלות המידבקות בפקודת בריאות העם רק ב-1983.

המחלה הקטלנית הנוראית, שלא היתה קודם לכן, היא המחלה שהזכרתי. בעוד שלחולים המבוגרים, הומוסקסואלים או אחרים, היו דרכים להתגונן בפני המחלה הזו, מרגע היוודע דרכי הפצתה, הרי שיש קבוצת חולים שחלו בה שלא באשמתם ובלא שתהיה להם כל דרך להתגונן מפניה. כוונתי לכל אותם חולים, אדוני היושב-ראש, שקיבלו דרך עירוי דם את נגיף האידס וחלו במחלה כתוצאה מכך. קבוצה זו חלתה באשמת הרשויות.

בואו נראה מה קרה בגרמניה ובצרפת. שם יש היום שערוריות גדולות בנושא זה, מאחר שבמשך השנים הסתירו את העובדה שתרומות הדם אינן נבדקות כראוי. גם בארץ חלו כמה אנשים במחלה נוראית זו, מפני שהמעבדות לא בדקו בתחילה כראוי את מנות הדם.

כיום השתפר המצב, אך אלה שחלו במחלה בראשית שנות ה-80 הפכו חולים, ומאחר שמדובר באשמה של הרשויות, לדעתי יש לדאוג להם לפיצוי הולם. אני רוצה להודות לשר הבריאות על שהוא ביוזמתו מציע כאן הצעת חוק כדי להביא לתיקון המצב. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענו כהן.

חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להצטרף להודעת הגינוי של חברי הבית על הפיגוע. אני בטוח שכוחות הביטחון יעשו כל מה שנדרש מהם על-מנת ללכוד את המרצחים ולהביא אותם על עונשם.

אנו דנים היום בחוק שהוא אולי אחד המעשים החריגים שעשתה הכנסת, אבל הוא תעודת כבוד לכנסת הזאת. בפעם הראשונה במדינת ישראל – פיצוי לאזרח לא עומד נגד תשלום קבוע, נגד דמי ביטוח קבועים. זה פיצוי שעומד נגד הפגיעה בלבד.

גונן שגב (צומת):

משרד הביטחון גם מפצה. זו לא פעם ראשונה.

עמיר פרץ (העבודה):

אתה מדבר על פיצויים לנפגעי צה"ל. זה נכון. אתה צודק מבחינת מהות ההקבלה, מהות החוק, אבל לגבי מחלה, מעולם לא היה מצב שבלי ביטוח כולל אוניברסלי של כל המדינה הנפגעים קיבלו פיצוי.

אני מוכרח לומר, שאני שמח שגם משרד הבריאות וגם משרד האוצר מביאים בפנינו הצעות תיקון, שהן למעשה אותן מסקנות של ועדת העבודה והרווחה, וההצעה להתקין תקנות, כפי שקבענו בוועדה. אני שמח שאכן הפעם המשרד עמד בלוח הזמנים שנקבע לו, והוא מביא את זה לכנסת, ולא מעמיד אותנו בפני מצב שאנחנו צריכים לבוא, להתריע ולדרוש שיביאו את התקנות, יביאו את השלמת פרטי החוק, כדי שהנפגעים יוכלו לקבל את הקצבה.

אני מוכרח לומר לחברים שיושבים כאן, אנחנו ביצענו הליך חקיקה מהיר מאוד, כיוון שבכל פעם שישבה הוועדה, הודיעו לנו, נציגי הנפגעים, שהנה הלך לעולמו עוד אחד מאלה שהיו צריכים ליהנות מאותו פיצוי. בפתיל השהיה כזה, פתיל חיים כל כך קצר, ראוי הכנסת להוקרה ולכבוד על כך שכולם עשו הכול כדי שהחוק הזה אכן יבוא לידי חקיקה, אבל גם יביא לידי ביטוי את התמורה לאנשים בעודם בחיים – קבלת פיצוי על הסבל הרב שהם עוברים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו; חבר הכנסת סילבן שלום – איננו; חברת הכנסת נעמי חזן – איננה; חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צר לי מאוד על האירוע בגבעת-החרסינה, וזה פירוש לא נכון של הכוונות שלנו לשלום. אני מציע לממשלה להיכנס בפוגעים, ולהיכנס בהם ככה שלא יהיה להם שום חשק לפגוע עוד.

הצעת החוק לפיצוי נפגעי עירוי דם מנגיף האיידס (תשלומים לזכאים) הינה צעד חברתי חשוב, הבא לפצות את האנשים שנדבקו בנגיף האיידס שלא באשמתם ולא בידיעתם.

הצעת החוק מצביעה על שיטת הפיצוי בצורה מאוד כוללנית שאומרת, שהשר, שר הבריאות, יקבע בתקנות, לאחר היוועצות בשר האוצר ובשר העבודה והרווחה ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. הממשלה משאירה לעצמה פתח רחב מאוד לפיצוי, ונראה לי שהחוק הופך להיות יותר מס חברתי מאשר פיצוי של ממש.

בדברי ההסבר אבקש משר הבריאות לפרט ולהסביר לאיזה פיצוי מתכוונת הממשלה בשם המפוצץ "פיצוי לנפגעי עירוי דם". מהו הכיסוי האמיתי שעומד מאחורי זה? מוצע במפורש שהזכאות לפי החוק הינה לתושבי ישראל בלבד, ובשל מוצר שסופק וניתן על-ידי שירות רפואי ציבורי בארץ. זה נימוק בהחלט הגיוני. אבל הייתי מבקש להוסיף גם את שירות הרפואה הפרטי, כדי לכסות גם את המוסדות הפרטיים שנותנים שירותים רפואיים.

הוגשו תביעות על עירויים משנות ה-70, כשהחוק מציע לקבוע את סוף שנת 1981 כסוף תקופת הזכאות. הצעתי, להשאיר את תקופת הזכאות ללא שום הגבלה.

אני מברך על הצעת החוק וקורא לחברי הכנסת להצביע בעדה, עם ההסתייגויות שציינתי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה, ואחריה – חבר הכנסת גונן שגב.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להצטרף למברכים על הצעת החוק. אני רוצה גם לציין את העובדה שיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת עמיר פרץ, והוועדה כולה, למעשה הקדימו את הצעת החוק בכך שהתקינו תקנות לפני חודשים מספר. לשמחתי, בנסיבות העצובות של המשפחות שיקיריהן חולים במחלה, או שכבר נפטרו ממנה בגין תאונה רפואית חמורה של עירוי דם לקוי, הצליחו כבר עשרות מהן לזכות באותן הקצבות שוועדת העבודה והרווחה הועידה בתקנות כעת. אני רואה לברכה את העובדה שהממשלה ביוזמתה מציעה פיצוי זה במסגרת חוק ולא בתקנות בלבד.

הנושא המרכזי שחייב להיות נר לרגלינו הוא העובדה שמי שיצא נפגע על-ידי רשויות ממלכתיות חייב לקבל פיצוי בדין ולא בחסד, בזכות ולא בכורח לפנות, להתרפס ולהתחנן, ובסכום שאכן יהווה פיצוי, ולו חלקי, על הסבל והעוול שנגרם לו.

שמחתי לשמוע מחבר הכנסת יורם לס, שהוא רוצה להרחיב זאת לגבי תאונות בכלל. הגשתי לכנסת הצעת חוק שתונח בשבוע הבא, שעוסקת בתחום אחר, אבל העיקרון הוא אותו עיקרון: מי שנעצר לשווא או מי שישב בכלא תקופה ממושכת ויצא בסופו של דבר זכאי, לא די להתנצל בפניו אלא צריך לפצות אותו באופן מלא גם על אובדן ימי העבודה וגם על עוגמת הנפש.

אי-אפשר כנראה להימנע מתקלות עד אפס. צריך לעשות את כל המאמצים, אבל כשקורות תקלות או כשקורה עיוות דין, העיקרון הוא שהמדינה כרשות מבצעת בכל תחום שהוא חייבת פיצוי, ובפיצוי מלא; ודאי כך הדבר כשמדובר בתחום בריאותי.

והערה אחרונה, אני שמחה למצוא בהגדרה של קרוב משפחה תלוי גם ילד שהוא ילד חורג או ילד מאומץ. זו הרחבה שצריכה להיות נר לרגלינו לגבי כל הזכויות, לגבי כל החוקים. אחוז הילדים המאומצים והחורגים הולך וגדל, וכאשר הכנסת אכן תאמץ את חוק אימוץ חוץ-לארץ, בעקבות האמנה הבין-לאומית שכבר נכתבה, ואני מקווה שנעשה זאת בשנה הקרובה, הרי נעשה פה פריצת דרך שתהיה אור לאלפי משפחות ולנשים חד-הוריות. לפיכך חשוב עוד יותר לעגן ילד מאומץ כבן תלוי לכל דבר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת גונן שגב, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נראה לי מאוד משונה שאנחנו יושבים פה ודנים בנושא חשוב, חשוב עד מאוד; אבל חיים בתוך השגרה כשקורים דברים כה מזעזעים של רצח יהודים ושפיכת דם יהודי כמו שקרה היום בחברון. אני לא אומר שלא צריך לדון, אבל אולי הצופים בבית יחשבו כמה הכנסת הזאת מנותקת מהעם. אינני יודע מה להציע. אני פשוט רציתי להביע את רגשותי בנושא זה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דב שילנסקי, אתה צודק, יש לי הרגשה דומה לשלך. קשה להתרכז. זה מזעזע, מחריד, זה נורא. אבל אתה היית יושב-ראש הכנסת, ואתה מבין שגם בתנאים הקשים האלה, כשכולנו מזעזעים, ולא רק מוקיעים ומגנים, אני חושב שמכאן צריך לומר דבר אחד, שנקמת דמו של ילד קטן עוד לא ברא השטן.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם תרשה לי, אדוני היושב-ראש, אני צריך הייתי לנהל את הישיבה, ועשינו סידור, התחלפנו. עם כל החברות, אני כל כך שבע רצון שהתחלפנו ואני לא צריך לנהל את הישיבה. אני מבין כמה קשה לך עכשיו לנהל את הישיבה, ואני מעריך מאוד שאתה, למרות הכול, ממלא את התפקיד. באמת צריך כוחות נפשיים גדולים מאוד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת גון שגב.

גון שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק הוא חוק טוב, אצביע בעדו.

אני רוצה להתרכז במה שהעלה פה חבר הכנסת דב שילנסקי. אני חושב שזאת שערורייה שאיש מחברי הממשלה, ראש הממשלה או שר בכיר, לא נכנסו למליאה, לא הפסיקו את הדיון, אולי אפילו יושב-ראש הכנסת, ולא הודיעו על הרצח המחריד שהיה הערב בחברון. לא ייתכן שדם המתיישבים, שהם היום תושבי יישובי ספר המגינים על מדינת ישראל, ייהפך הפקר, ואנחנו בבית הזה אפילו לא נזכיר את זה.

חבר הכנסת הנכבד יורם לס, שאיננו כאן, משווה את הרצח הנורא הזה לתאונת דרכים שקרתה בגלל חייל או"ם שיכור.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גון שגב, אני רוצה לעשות צדק עם הממשלה ועם שרי הממשלה. אתם לא הייתם באולם. נכנסה חברת הכנסת לימור לבנת, סיפרה לנו על המעשה הברברי שהיה בקריית-ארבע. בעקבות זאת דיבר שר הבריאות ודיבר שר התיירות, שנכחו כאן, וכמובן, הם הביעו זעזוע עמוק והבטיחו מה שהבטיחו. לבוא ולומר ששרי הממשלה לא התייחסו, זה פשוט לא מדויק.

גון שגב (צומת):

לא אמרתי שלא התייחסו. אמרתי שהייתי מצפה מראש הממשלה או מאחד השרים הבכירים ביותר להיכנס באופן מיוחד למליאה, להפסיק את הדיון ולדון בנושא הזה, כמו שחבר הכנסת שילנסקי אמר, ובצדק.

היו"ר ע' עלי:

אני שותף להרגשתך, אבל עם זה אנחנו כאן מצווים להמשיך בסדר-היום שלנו. הערנו מה שהערנו. כל אחד מהנואמים כאן מביע את דעתו ואת עמדתו. נדמה לי שכל הדוברים, אולי פרט לדובר אחד או שניים, פתחו את הדיון בהבעת זעזוע עמוק ובגינוי מלא של מה שקרה. אני לא מבין למה אתה מצפה, שאנחנו נפסיק את הדיונים בכנסת?

גון שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, מה שמחריד אותי יותר מכול הוא שנכנסנו לאיזו שגרה, שברגע שאני עולה לדוכן ומגנה את הרצח, בזה בעצם נגמר תפקיד הבית הזה בכל השערורייה או במערב הפרוע שמתחולל היום ביהודה ובשומרון. יש כאן בפירוש הפקרת אזרחים שהמדינה חייבת בביטחונם יום אחר יום, ואפילו בלי רוח של יום או יומיים לנשום בהם.

תוך כדי תהליך של פסבדו-שלום, ובעוד שבעה ימים אמורים גם להעביר כלי נשק לאותם מרצחים. אני חושב שמן הראוי היה לעצור את כל הדיונים ולדון בכך שיש איבוד מוחלט של שליטה בשטח. אני חושב שדבר כזה לא היה מעולם, בשום שלטון ובשום מצב. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת גון שגב.

חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו; חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה; חבר הכנסת דן תיכון – איננו; חבר הכנסת עובדיה עלי ידבר אחרי חבר הכנסת חיים דיין, אם ימצא לו מחליף. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מוכן עכשיו להחליף אותך.

היו"ר ע' עלי:

אני מעריך את זה מאוד. תודה רבה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו נדונה בוועדת העבודה והרווחה כדי לגבש תקנות לנושא נפגעי עירוי דם שחלו במחלת האיידס, שנפגעו מעירוי שלא נבדק בבית-חולים, כי מערכת הבריאות עדיין לא היתה מוכנה, בשנות ה-80, למחלה הזאת.

כל המחלות, לצערי הרב, מופיעות בספר הספרים. בספר תולדות האדם מופיעה מחלת האיידס. כתוב: "זה ספר תולדת אדם, ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו, זכר ונקבה בראם". והנה אנחנו, נוכח הסטיות המיניות ומשכב זכר, לקינו במחלת האיידס, מחלה שמשחיתה כל אדם שמגיע למשכב זכר, ויתירה מכך – גם אלה שהם לא אשמים נדבקו מעירוי דם.

אומנם חוק זה בא לפצות את המשפחה או את האדם שנפגע, אף שהוא לא יצא ממחלה זו, אך יש לתת את הדעת להשלכות מקיפות וישירות אם נפגע גם בן משפחה מרשלנות זו.

שר הבריאות לא נמצא כאן. ביום האיידס עלה נושא הסודיות הרפואית. העלו את הנושא מתוך דאגה שמשרד הבריאות אכן שומר על סודיות רפואית. אם בן משפחה נפגע ממחלת האיידס, משרד הבריאות לא מעביר לבן זוגו או לבת זוגו את ההודעה שאכן הוא לקה באיידס, ואז ההשלכה היא שגם בן הזוג נפגע ובני משפחה קרובים, והסודיות נשמרת. גם על זה צריך לתת את הדעת, כי משרד הבריאות הוא האחראי הישיר להידבקות זו.

אחוז גדול של הנפגעים במחלה במדינה הוא בקרב הצעירים, שהם בסיכון הגבוה ביותר בגלל מתירנות יתר או שימוש בסמים מסוכנים, שבו מעורבים 27,000 בני נוער, לפי הנתונים האחרונים שהתפרסמו בשבוע שעבר.

בשאלתא שהפניתי לשר הבריאות לפני חמישה חודשים העליתי את עניין היצאנית שמסתובבת באזור תל-אביב; הודיעו לה שהיא חולה במחלת האיידס. שר הבריאות עמד על הדוכן הזה ואמר: לא מדובר באחת, מדובר עוד בשישה מקרים. הנושא הזה עדיין לא הגיע לפתרונו, הן ממשיכות להסתובב.

אני הצעתי הצעה, נוכח הפרסום על בחור שעמד בחדר מיון באחד מבתי-החולים, עם מזרק, ואמר שהוא ידקור כל אדם אם לא ידאגו לו לדיור. הצעתי לדאוג לאותם אנשים שנשארה להם שארית חייהם, ימים מספר, שבועות מספר, חודשים מספר. הצעתי להקים כפר גמילה, שבו החולה יוכל לקבל טיפול מסור ואוהב מתוך רצון, ולא שאנחנו נהיה מעורבים, כחברה, במצב שנדחה את האדם בחוסר התחשבות משום שהוא לקה במחלה הזאת.

בשנים האחרונות נפטרו 236 נגועים באיידס במדינת ישראל, והשבוע, אם אינני טועה, ביום ראשון התפרסם בעיתון שצה"ל שחרר עוד 67 חיילים משירותם הצבאי משום שהתגלו אצלם נגיפי איידס. החמור מכול הוא, שאני לא רואה שום פתרון. כרגע אני לא מדבר על הפיצוי עצמו. אני מדבר על מה שיהיה בעוד חודשים מספר, בעוד שנה, בעוד שנתיים, כשכבר היום הנתונים אומרים שמעל 1,000 אזרחים במדינת ישראל – זה נתון בדוק, ומה עדיין לא בדוק? – מסתובבים עם נגיף האיידס, ועדיין אין פתרון.

השאלה שלי היא פשוטה: האם העם הזה יתעורר בעוד כמה שנים, כאשר לא יהיה ניתן להשתלט על המחלה הנוראה הזו, ואז יחליטו להקים עוד כפר גמילה או בית-חולים אך ורק לחולי איידס? על זה צריך לתת את הדעת, נוסף על מתן הפיצוי ההולם.

אני אישית אתמוך בחוק הזה, אבל נצטרך, אדוני היושב-ראש, להכניס סעיף בנושא הסודיות הרפואית, שאם אדם נפגע מעירוי דם בבית-החולים, תותר הסודיות הרפואית בפני בן זוגו, כדי שגם הוא לא ייפגע, וכדי שלא נצטרך לתת גם לו את הפיצויים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי ליטול את רשות הדיבור כדי להביע זעזוע עמוק מהרצח המתועב שהיה היום בחברון. קשה להשלים וקשה לשבת כאן במליאת הכנסת ולדבר על נושאים של חולין, נושאים של יום יום, כאשר ברקע אנחנו יודעים שהיום פגעו מרצחים מתועבים בבני המשפחה היהודית, החלוצית, השאור שבעיסה, ואנחנו כמעט מחרישים. זה הופך להיות דבר שבשגרה, כמעט דבר של יום יום.

השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו היא, האם כך אפשר להמשיך, האם כך אפשר להמשיך? אני חושב שהממשלה צריכה להתעשת, לקום ולעשות מעשה. אי-אפשר להחריש עוד.

אמרתי זאת ביושבי על כס היושב-ראש: נקמת דמו של ילד קטן עוד לא ברא השטן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שחברת הכנסת לימור לבנת מבקשת את רשות הדיבור. את מבקשת לצרף אותך לנושא. אני מוכן להוסיף אותך. את יכולה לעלות על הבמה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה להצטרף לדבריו של חבר הכנסת עובדיה עלי. אני מוכרחה להודות שאני קצת מתקשה אפילו לדבר או לחזור לעניינים השוטפים של יום יום. כיוון שהדיון הבא יהיה דיון על קיצור שירות

החיילות בצבא, דיון שיהיה כאן, בין היתר, גם ביוזמתי, לא אוכל להישאר, למרות חשיבותו, כי אני רוצה עכשיו לנסוע, עם חברים נוספים, לחברון.

ביקשתי שיחליפו אותי, ואני רוצה להתנצל על כך מראש. המאורעות לא מאפשרים לנו, כך אני מרגישה, לחזור לשגרה, בלי להיות שם קודם לכן.

אני מודה ליושב-ראש הישיבה היוצא, חבר הכנסת שילנסקי, שנתן לי אפשרות לומר את הדברים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חברת הכנסת לימור לבנת.

אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האיידס) (תיקון) (תשלומים לזכאים), התשנ"ד–1993, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה והחוק יועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

קיצור שירות החיילות בצה"ל

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: קיצור שירות החיילות בצה"ל. תפתח את הדין חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. לאחר מכן יש רשימת דוברים די ארוכה.

חיים דיין (צומת):

אין דוברים.

היו"ר ע' עלי:

אין דוברים, אז נסיים את הדין. אם הדוברים לא יהיו נוכחים, נוכל לסכם ולסיים את הדין. אני מבין שחברת הכנסת נעמי חזן מסכמת את הדין.

אני מבקש להסתפק בשלוש דקות לכל דובר. דובר שייקרא שמו ולא ימצא במליאה באותה עת, מאבד את תורו, כפי שאנחנו רגילים ונוהגים לעשות. אני מבקש להקפיד על כך, גם על לוח הזמנים וגם על נוכחות במליאה בשעה שהתור מגיע.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, לפני שאגש לעניין, אינני יכולה שלא להביע את הזדעזעוטי העמוקה מהרצח הנתעב בחברון הערב. אני רוצה לשלוח תנחומים למשפחה, למרים לפיד, העוזרת הפרלמנטרית של חבר הכנסת שאול גוטמן, שאיבדה – –

היו"ר ע' עלי:

לא צריך להגיד את זה. אני לא בטוח שהמשפחה יודעת מזה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

– – גם את בעלה וגם את בנה.

וכעת לענייננו. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צבא-הגנה לישראל הינו צבא העם, העם על בניו ובנותיו כאחד. מטבע הדברים, עיקר עיסוקו של הצבא הוא בתפקידי לחימה, ומשום כך הוא נושא אופי גברי. הנשים השתלבו בצבא באופן יעיל, ועל תרומתן אין עוררין. מתוך הכרה בפוטנציאל האדיר הטמון בחיילות, נפתחו בפניהן תחומי עיסוק רבים ומגוונים, גם כאלה אשר היו בעבר נחלת החיילים הגברים בלבד. תפקודן בתחומים אלה לא נפל מרמת תפקוד הגברים, ואולי אף עלה עליו. תחומי עיסוקיהן האיכותיים דורשים הכשרה ממושכת, אשר רק במסגרת שירות סביר באורכו ניתן להעניקו לחיילות, מתוך שיקולי כדאיות בהתחשב ביתרת שירותן.

אין לי ספק, כי קיצור שירות נוסף יגרור בעקבותיו הפסקת הכשרת חיילות למקצועות איכותיים שונים ומגוונים, ומכאן אף הפסקת העסקתן במקצועות אלו. הדבר יחזיר אותנו אל העבר מבחינת התייחסותנו לשירות הבנות בצה"ל, וכל הישגי השנים האחרונות ירדו לטמיון. נחזור ונראה את החיילות בתפקידים המסורתיים של "מש"קיות תה וקפה".

אינני מתעלמת מהעובדה ששנתוני הגיוס גדלו, וייתכן כי קטנו אף צורכי דרישות הצבא לכוח אדם. אך, חשוב להמשיך ולשמור על עקרון השוויוניות עד כמה שניתן גם במערכת הצבאית.

אם יקוצר שירות החיילים גם-כן או שירות חיילים בתפקידי מינהלה, המקבילים לתפקידי חיילות, תהיינה לכך השפעות שונות מההיבט החברתי. אני מציעה שלא לקצר את שירות החיילות כלל, ואת הפוטנציאל העצום הזה להפנות לאפיקי השירות החברתי-החינוכי במדינה; אפיקים שאליהם, גם בעבר וגם בהווה, הפנה הצבא ומפנה כוח אדם לא מבוטל – ביעור הבערות, הוראה בבתי-ספר, מדריכי חבורות רחוב, כוח עזר בבתי-חולים וכו'.

נוכח גלי העלייה קיים צורך בהרחבת פעילות הצבא במישורים החברתיים והחינוכיים, ולכן את עודפי כוח האדם בצה"ל יש להפנות לעיסוקים מקודשים אלה.

אדוני היושב-ראש, ברור לי לחלוטין, כי ביכולתו של צה"ל, כצבא העם, לטפל באופן הטוב ביותר, מתוך מסירות נפש, בקליטת עלייה, בהמשך הסיוע למערכת החינוך ובתחומים נוספים, כגון סיוע למשפחות חד-הוריות, טיפול בקשישים ובכל אותם נושאים חברתיים קשים, שאין עליהם מענה הולם במסגרת המערכות הקיימות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ.

רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, כמובן, אני מצטרפת לתנחומים ולצער הכבד שמלווה את כולנו בכל אירוע חבלני ובכל מעשה טרור ורצח. אני מבינה את הקושי להמשיך בשגרה. אבל אני מרגישה, כמי שגדלה בבית שעמד בקרבות ובמלחמות, כמו אוכלוסיות רבות, שהעוצמה הפנימית והחוסן שלנו הם השילוב בין היכולת להיצמד ליעדים הציוניים שלנו, למטרות שלנו, עם מאבק נחרץ בטרור. אני מקווה שתהיה לנו הנחישות הראויה להמשיך בתהליך השלום החשוב והרציני שהתחלנו בו, תוך מרדף ותוך פגיעה בכל מי שעושה מעשה טרור ופוגע בכל אזרח ואזרחית ישראלים שחיים אתנו.

לכאורה הנושא שאנחנו דנים בו היום צריך להשתלב עם תהליך השלום, והיינו צריכים לברך על קיצור השירות בצבא. ואכן, ככל שהמדינה תעלה על דרך השלום וככל שנוכל לצמצם את משך השירות של בנים ובנות בצה"ל ולהעביר את האנרגיה, ההשכלה והיצירה – ללימודים, לפיתוח כלכלי ולעשייה אחרת, כן ייטב. אולם הזעקה שלנו נובעת מאבחנה בין קיצור משך השירות לבנות לבין קיצורו לבנים.

בצבא מודרני צריך לצמצם ככל שניתן את ההפרדה לפי מין וללכת להבחנה לפי המקצוע. זה היעד העיקרי שאנחנו מתריעות ותובעות. הצבא הוא מקום שבו ככל שהתפקיד הוא רציני ומקצועי יותר, כן נדרשת תקופת הכשרה ממושכת יותר. יש פה סיפור הביצה והתרנגולת, בכיוון של בומרנג נגד שירות הבנות. מאחר שתקופת השירות קצרה, הצבא עושה חשבון מעוות שלא כדאי להשקיע בהכשרת הבנות, ואז עוד ועוד מקצועות, שמשיקולים מקצועיים של איכות ויעילות בצבא נפתחו בפני הנשים, הולכים ונסגרים. במקום להתקדם בעולם שהולך ומתקדם בנושא שוויון בין המינים, הצבא, שהיו לו הישגים בתחום זה – הולך ומצמצם את המקצועות הפתוחים לבנות ולחיילות. נגד זה אנחנו מתריעים.

יתר על כן, בצבא יש תקופת הכשרה שהיא חלק מן המרכיב אצל כל בחור ובחורה עם יציאתם לחיים האזרחיים. חיילות שלא מקבלות את הקורסים האלה יוצאות מופסדות.

לסיכום: מאחר שזמני תם, אני רוצה להדגיש שהמאבק שלנו הוא לא על כך שבני ישראל ישרתו יותר, אלא על ביטול האבחנה בין חייל לחיילת.

צריך להשאיר את הצבא כצבא העם ולא לעבור לשירות אליטיסטי בלבד, אלא שכל הבנים והבנות יוכלו לתת את חלקם למדינה דרך השירות הצבאי ולהיבנות. ככל שהמחקרים מעידים, טיב השירות הוא START לחיים האזרחיים. הרבה מהקיפוחים של נשים מתחילים בגלל נקודת זינוק פחותת ערך בצבא. את זה אסור לנו לאשר בשום אופן. צריך לעשות את זה לפי היכולת והמקצוע שבו הבנים והבנות משרתים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת יצחק לוי – איננו; חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו; חבר הכנסת זבולון המר – איננו; חבר הכנסת שאול יהלום – איננו; חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה, אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל; אם היא לא תהיה – חבר הכנסת מיכאל איתן.

אלכס גולדפרב (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מביע השתתפות בצער המשפחות ואני קורא לשר הביטחון להורות לצבא להיכנס בפוגעים, כדי להרתיע את האחרים.

קיצור השירות לבנים ולבנות הינו בהחלט צעד חיובי ורצוי, וניתן לקצר עוד בשירותם. בזמנם שירתו הבנים שנתיים-וחצי ושנתיים-וחודשיים. החיילים של אז עשו עבודה טובה לא פחות מהחיילים של היום, והבנות שירתו תמיד תקופה קצרה יותר מהבנים.

צורכי הצבא לבנות בקורסים מיוחדים לא קטן אלא גדל בשנים האחרונות. הצעתי היא, כי ניתן לקצר עוד את שירותם של הבנות וגם של הבנים. אך עם זאת, בנות אשר תרצינה לשרת ואף תירשמנה לקורסים מיוחדים שנדרשת בהם תקופת הכשרה ארוכה, תוכלנה לשרת בצה"ל תקופה ארוכה יותר, אם בהתנדבות ואם במסגרת שירות קבע.

יש בנות רבות בעלות מוטיבציה, שמוכנות להתנדב להמשך השירות. קיצור השירות הינו צעד חיובי, שיאפשר קליטתן של מספר גדול יותר של בנות בצה"ל.

היום, לשמחתנו, זו נורמה חברתית חשובה, וכל נער ונערה רוצים לשרת בצה"ל. עם זאת, מתן האפשרות של התנדבות או שירות בקבע בקורסים שדורשים שירות ארוך יותר ימלא את החלל של קיצור שירות לבנות בכלל.

אם הצבא לא יציע את ההצעות הללו לבנות, אנחנו נמצא יותר ויותר אפליה, פחות בנות תשרתנה בתפקידים מיוחדים ויותר בנים יתפסו את מקומותיהן. הבנות, שבעשור האחרון הטילו עליהן אחריות ושיתפו אותן בתחומים רבים בצה"ל, תמצאנה את עצמן שוב בתפקידים זוטרים. הבנות בשירות הצבאי הוכיחו את עצמן ביכולתן הרבה, ולא אחת זה התבטא בהישגים טובים יותר משל הבנים. ואין שום סיבה שלא לשתף את הבנות שירצו בכך בתפקידים נוספים. חשוב לשמור על ההישגים של הנשים בצבא, וקיצור השירות ללא תוספת על-פי רצון עשוי לפגוע בנשים המשרתות בצה"ל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה; חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו; חבר הכנסת רענן כהן – איננו; חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת יורם לס – איננו; חבר הכנסת סילבן שלום – איננו; חבר הכנסת אברהם פורז – איננו; חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחריו, חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו; חבר הכנסת הכנסת מאיר שטרית – איננו; חבר הכנסת גדעון שגיא – איננו; אחריו – חבר הכנסת גונן שגב, אם יגיע.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, במעמד זה אני רוצה להצטרף לניחומים נוכח הפיגוע המתועב שהיה היום. אני אומר שזו רק תחילת הדרך. אם ראש הממשלה לא ידאג לביטחונם של התושבים, התושבים ידאגו לביטחונם האישי. הדברים האלה מצערים, מכיוון שלא יהיה להם סוף.

רבותי, לנושא שלנו. הגענו לתקופת הגאולה, אם מדברים על קיצור שירות החיילות; אך לא הגענו לנחלה מבחינת הסיכון הביטחוני שמדינת ישראל נמצאת בו מדי יום, נוכח התעצמות הצבאות שסובבים אותנו. צורכי הצבא מעידים כי צה"ל מוכן לקצר את השירות לחיילי סדיר, חיילים וחיילות.

אך אני מציע שבמקום שיקצרו את השירות לחיילים, לסדירים, יקצרו את שירות המילואים לאותם חיילים שמגיעים לשירות וצריכים להתעסק בעבודות זמניות מלבד הנושאים המבצעיים השוטפים של מדינת ישראל.

אינני מתייחס לנשים ולגברים. אני אומר שהשוויוניות במדינת ישראל צריכה לקשור אותנו גם בהיבטים האלה. אם אנחנו מסתכלים על מלחמות ישראל מתקופת קום המדינה, אחוזים נכבדים מקרב הנשים לקחו חלק באותן מלחמות, וחלקן אף זכו לעיטורים. הן השתלבו גם במקצועות, גם בסיכונים וגם בעבודות. אני חושב שחלק נכבד מהנשים היום, כולן ללא יוצא מן הכלל, ובהתאם לכל הכישורים של כל אחת ואחת, מסוגלות לתרום את חלקן כמו חייל שנמצא בשירות סדיר.

אני מציע הצעה לסיכום הנושא. אם באמת הגיעו ימים כל כך טובים, אולי צריך להפוך את הצבא שלנו, גם בקרב הנשים וגם בקרב הגברים, אם יש כוח אדם, לנושא התנדבותי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת גונן שגב – אינו נוכח; חבר הכנסת עמנואל זיסמן – אינו נוכח; חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה. חבר הכנסת עמיר פרץ – אינו נוכח; חבר הכנסת בנימין טמקין – אינו נוכח; חבר הכנסת אבי יחזקאל – אינו נוכח; חבר הכנסת אברהם בורג – אינו נוכח; חבר הכנסת חיים אורון – אינו נוכח; חבר הכנסת טלב אלסאנע – אינו נוכח; חבר הכנסת יגאל ביבי – אינו נוכח; חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חברת הכנסת דליה איציק.

בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, היום אירעו מעשי רצח נוספים, ועוד הפעם מדובר בקורבנות, שממשלת ישראל מגדירה אותם כקורבנות של שלום. ואני רוצה להזכיר לכולנו, שאנחנו הלכנו אל התהליך הזה, שאנחנו תמיד אמרנו שהוא מסוכן, אבל הלכנו אליו, כי הסבירו לנו: בואו נעשה את הצעד – והטרור ייפסק, בואו נעשה את הצעד – ותיפסק האלימות כלפי היהודים וייפסק רצח יהודים; והדבר הזה לא מתרחש. ופעם אחרי פעם הטרור נמשך, למרות הצעד, למרות הווייתורים.

אני חושב שהדרך שבה הממשלה מנהלת את מדיניותה בעניין הזה מוכיחה שיש לנו ממשלה שהיא אטומה, ממשלה מנותקת, ממשלה שעוסקת בשלום תיאורטי ולא שמה לב, או מתכחשת, או מתעלמת מהמציאות בשטח, מהעובדות כפי שהן קורות, מהפגיעה האלימה והרצח של יהודים מדי יום ביומו. אני חושב שממשלה כזאת היא תלושה מעולם המציאות, והגיע הזמן שהיא תתעורר ותתפכח.

אני מודה שקצת קשה לדבר כרגע על קיצור שירות צבאי. אני חושב שזה אפילו קצת אירוני לחשוב, שאחד הנימוקים לקיצור השירות הזה הוא מצב ביטחוני טוב יותר, כי אני חושב שהמציאות היא הפוכה.

לישראל יתבסס על מין החייל בכל צורה שהיא. אבל כן הייתי רוצה, רוצה מאוד, שקיצור כהונתה של הממשלה יבוא בימינו, והממשלה הזאת תעבור מן העולם הזה, כי זו ממשלה רעה וגרועה, ממשלה שמסכנת ומסוכנת לביטחון עם ישראל. ולכך אני מקווה ברגעים האלה היום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, אחריו, חברת הכנסת דליה איציק – אינה נוכחת; חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו נוכח; חבר הכנסת רפאל אלול – אינו נוכח. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה, תסכם את הדיון חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, תודה רבה לך, גברתי, שהתחשבת בנימוק שלי. אני, כמו כולם, מזועזע מהאסון שקרה בקריית-ארבע. אומנם אסור להגיד את השם ברבים, וביקשו שלא נאמר אותו כאן מעל דוכן הכנסת, אבל מאחר שמדובר במי שעובדת בכנסת, ואנחנו מכירים אותה היטב, את האם, אם ל-14 ילדים – בעלה ובנה נהרגו ועוד שלושה נפצעו. אין מלים להביע את הזעזוע ואת הכאב. וכאשר אתה מכיר, הכאב הוא כפל-כפליים. ומוכרחים לקרוא לממשלה להשתלט בכל דרך ובכל מחיר. מעגל הדמים חייב להיפסק. השם יקום דמם.

ועכשיו לנושא קיצור השירות. אתם יודעים את דעתנו, שמלכתחילה אנחנו נגד גיוס בנות. ואנחנו נגד גיוס בנות לא משום שאנחנו לא חשים את צורכי צה"ל. אנחנו צעקנו כל הזמן. דבר ראשון – חז"ל אומרים: כבודה בת מלך פנימה. אשה יש לה תפקידים, ואשה, שבמקום להתגייס תתחתן בגיל מוקדם יותר ותקים משפחה ותלד ילדים – אין לה שירות טוב מזה לעם ישראל. זה השירות הטוב ביותר שאשה יכולה לתת. זו דעתנו, ואנחנו לא חוזרים ממנה.

גם מבחינה פרקטית, כאשר אתה מגייס גבר, הוא משרת אחר כך עשרות שנים במילואים. מה שאתה משקיע, ההשקעה חוזרת. כאשר אתה מגייס בת, אנחנו מקווים שבתוך זמן קצר היא תתחתן, וזו הסטטיסטיקה, ברוך השם, ואז כל ההשקעה שצה"ל השקיע לא משתלמת.

אם אינני טועה, ברוב צבאות העולם קיים נוהל, שאין גיוס בנות, רק מתנדבות. מי שרוצה להתנדב, בבקשה. להתנדב, אפילו בתשלום, זה הרבה יותר זול מאשר להשקיע בבת, ואחר כך היא לא תשרת במילואים, וההשקעה הולכת לאיבוד.

לכן אנחנו מקדמים בברכה את קיצור השירות. ובהזדמנות זו אנחנו פונים לשלטונות הביטחון לבדוק אולי ניתן בכלל לבטל גיוס בנות. אנחנו בעד שירות לאומי, לא שירות לאומי כפי שזה נעשה היום, אלא בתחום הבית, שהבת תוכל לחזור לישון בבית. אפשר להשיג שירות לאומי פורה בתנאי ההלכה המתאימים. אבל אני פונה בהזדמנות זו בבקשה לבטל לגמרי את שירות הבנות בצה"ל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חברת הכנסת נעמי חזן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הדיון על הצבא, על השירות בצבא, מתקיים ביום קשה נוסף, שנפלו בו קורבנות, והכאב הוא משותף לכולנו, אבל המסקנות הן שונות. ובאווירה מאוד שקטה עכשיו בבית אני רוצה לומר, שאחרי 27 שנים של עימותים קשים מאוד בין שני העמים – שלא לדבר על ההיסטוריה שקדמה לכך – אחרי 27 שנים של מלחמות שחוזרות תדיר, של פיגועים, של התקפות והתקפות-נגד ומעשי רצח ומעשי טרור, אחרי כל השנים האלה, לבוא לכאן היום ומעל בימת הכנסת לומר, שמהלך השלום הוא מהלך כושל, זאת מידה רבה של הולכת שולל, של ניסיון לזרות חול בעיני הציבור ושל ניסיון לנצל את הכאב כדי לגייס תומכים לאותו קו מדיני, שבגללו אנחנו משלמים היום את הקורבנות.

אני חושבת שאין דבר שקרי יותר מאשר לומר, שהשלום הוא שמביא את הקורבנות. השלום עדיין לא נחתם, השלום נמצא רק בצעדיו הראשונים, בצד הפלשתיני עדיין אין ישות, אין שלטון, אין משטרה, אין אל מי לבוא בטענות. עדיין נמשך מצב הכיבוש, עדיין יש התנחלויות, עדיין יש התפרעויות הולכות ומחריפות בחברון ובמקומות אחרים, עדיין יש ירי כדי להרוג. וכל הדברים הנוראים האלה הם תוצאה של הכיבוש שנמשך 27 שנים, ולא של תהליך השלום. לכן, מי שבא היום לכנסת ובהקשר של הכאב על קורבנות שנפלו, על אזרחים שנהרגו, אומר שתהליך השלום הוא שאשם, רוצה להשיג רווח פוליטי מכאב, רווח פוליטי מזעזע, ולהוביל למעשה לאותה דרך חסרת מוצא, שאנחנו חיינו בה כל השנים עד לתחילתו של התהליך הזה.

אני לא חושבת שהתהליך הוא בטוח עד הסוף. אני חושבת שיש לו סיכוי. אני לא אומרת שאין קשיים, אבל אני חושבת שיש הרבה תקווה בתוכו. ואת התקווה הזאת אסור להרוג. כאשר הקיצונים מתנגדי השלום בשני הצדדים פוגעים, יורים והורגים, הם רוצים להרוג את תהליך השלום. הם רוצים להרוג את הסיכוי לשלום, ואסור שהכנסת תיתן לכך יד.

אשר לדיון בנושא החיילות – – –

היו"ר ע' מאור:

רק תצטרכי לקצר, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסיימת.

מסיבות הפוכות לגמרי מהסיבות שאמרן פה חבר הכנסת בא-גד, אשמח מאוד אם נגיע למצב שבו לא יהיה שירות חובה לחיילות. עם זאת, אני חושבת שהמצב היום, שהופכים חיילות למגישות תה בהרבה מאוד מקרים, המצב היום של פגיעות רבה מאוד של חיילות בתחום האישי והמיני, הוא בלתי נסבל. לכן אני חושבת שהוועדה למעמד האשה צריכה להמשיך ולדון עם הגורמים הנוגעים בדבר במעמדן ובמצבן של החיילות, כדי שלא תהיה אפליה בצבא, כל עוד חיילות משרתות בו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן תביא את דבריה ונסכם את הדיון.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות הכנסת, גם אני מצטרפת לקודמי בהבעת צער עמוק על חללי הפיגוע היום; עוד חללים חפים מפשע, בהיסטוריה ארוכה ביותר של חללים אזרחים בקונפליקט מתמשך. אין ספק שכולנו שותפים לצער ולכאב, ויש בינינו המאמינים אמונה שלמה ועמוקה שהדרך היחידה למנוע קורבנות מהסוג הזה בעתיד היא על-ידי השגת שלום והבנה הדדית בינינו לבין שכנינו.

אני רוצה גם להביע מעל דוכן הכנסת את תנחומי לגברת מרים לפיד, אשה שהיתה שותפה לדרך בנושאים רבים, וביני לבינה יש גם מחלוקות מדיניות. אבל ברגעים מהסוג הזה אני חושבת שכולנו מרגישים צער וכאב וגם תקווה שלא יהיו קורבנות בהמשך אף לאחד מהצדדים.

לכן, גברתי היושבת-ראש, קשה מאוד לעסוק בנושא שעומד לפנינו, ועם זאת חיוני לטפל דווקא בנושא הזה, ואולי גם בעיתוי הזה. אין ספק שהיום אין שוויון בין המינים בצה"ל. קיימות שלוש נקודות מרכזיות של אי-שוויון בין נשים לבין גברים בצבא: הנקודה הראשונה, לעניות דעתי החשובה ביותר, קיים אי-שוויון בשיבוץ לתפקידים בצבא בין גברים לנשים. הדבר משפיע גם על קידום נשים בצבא וגם על קידום נשים בחיים האזרחיים. נקודת אי-שוויון שנייה – תנאי שירות, גם מבחינת אורך שירות, גם מבחינת חובות במילואים. נקודה שלישית של אי-שוויון – קידום בתוך הצבא עצמו. בשבוע שעבר היה ויכוח ציבורי רציני ביותר בכל הנוגע לשיתוף קצינת ח"ן ראשית, תת-אלוף יהודית בן-נתן, בדיונים של המטה הכללי. אבל אין גם קידום של נשים בצמרת הצה"לית באופן כללי, שלא באמצעות חיל הנשים. שלוש נקודות האי-שוויון האלה הן חמורות ומחריפות בתקופה האחרונה.

גברתי היושבת-ראש, חברות הכנסת, כמעט על-פי הגדרה הצבא איננו גוף שוויוני, אבל כל עוד קיים חוק גיוס חובה של נשים לצבא-הגנה לישראל, חייבים לשאוף להגיע למצב של שוויון ככל האפשר. לפי דעתי, השלב הראשון הוא לא רק בהשוואת תנאי שירות אלא בהשוואת תפקידי שירות.

ברשותכם, אני רוצה לקרוא חלק ממכתב שהתקבל היום, המדבר בעד עצמו: "אני סטודנטית מצטיינת בפקולטה להנדסת אווירונאוטיקה וחלל שבטכניון, במסגרת העתודה האקדמאית. מאז היותי ילדה קטנה תמיד רציתי לעוף. היכולת המדהימה של האדם להונות את כוח הכובד ולא ליפול מהשמים, ריתקה אותי. בזכות ירושה שהושארה לי עשיתי רשיון על מטוס קל, אני צונחת במצנחי רחיפה וגם צוללת. חברי אומרים שכאשר יש לי שתי רגליים על הקרקע, אני מרגישה לא יציבה. יש לי בחיי

אהבה גדולה נוספת. אני אוהבת את המדינה בכל לבי. אני אוהבת את האנשים החיים בה, את נופיה, את ההיסטוריה שלה ואת כל הקשור בישראל שלנו. הייתי בטוחה שבסיום לימודי בתיכון אוכל לשלב שתי אהבות אלה ולהגשים את חלום חיי כטייסת בצבא-הגנה לישראל. אך לא כך חשב צה"ל – – –".

אני יכולה להמשיך ולקרוא את המכתב, אבל אני גם רוצה לבשר לכותבת המכתב הזו ולאחרות שמעוניינות להשתבץ בתפקידים שכביכול היו חסומים בפני נשים בצבא, שאין מניעה חוקית היום לשבץ אשה בכל תפקיד צבאי. אני רוצה להוסיף ולומר, שקיימת מדיניות של הצבא, כאילו נמנע מנשים לתפקד בתפקידים מבצעיים, אבל המדיניות הזאת איננה על-פי החוק. התקנות משנת 1952, אשר מנעו שיבוץ נשים בתפקידים קרביים, בטלות ומבוטלות מאז 1987. אבל עצם ביטול התקנות האלה התגלה רק בשבועות האחרונים, כתוצאה מעבודה מאומצת שלי ושל עורך-הדין ירון קידר, יועץ סיעת מרצ בכנסת.

על כן, אנחנו הנחנו היום הצעת חוק – תיקון לחוק שירות ביטחון, אשר זו לשונה: המשרת בשירות סדיר יוצב לתפקיד על-פי כישוריו ולא על-פי מינו. הווי אומר, כל אשה בישראל אשר רוצה למצות את יכולתה במסגרת הצבאית, רשאית על-פי החוק לעשות זאת.

הצבא היום עובר תהפוכות, גברתי היושבת-ראש. יש תוכניות רציניות לשינוי ההיערכות הצה"לית לקראת שנת 2000. ייתכן מאוד שבעידן שלום ובעידן החדש, גם של צבא יותר מקצועי, ייערכו שינויים מרחיקים לכת בתוך הצבא עצמו. דרישתנו החד-משמעית היא, שכל שינוי בתוך הצבא ובשיבוץ חיילים וחיילות בצבא ייעשה על בסיס הצרכים של צה"ל וגם על בסיס קריטריונים רלבנטיים, ולא על בסיס של מין.

לכן, אני מתכבדת להציג הצעת סיכום על דעת סיעות הליכוד, מרצ, צומת ומפלגת העבודה, בזו הלשון: הכנסת קוראת לשר הביטחון לדחות את ההחלטה על קיצור שירות החיילות עד לאחר שתתקבלנה החלטות והמלצות ועדת-שפיר כמכלול.

הכנסת דורשת ששירות החיילים והחיילות בצה"ל, לרבות גיוסם, תפקידיהם ומשך שירותם, לא יהיה על-פי מינם, אלא על-פי כישוריהם וצורכי הצבא.

הכנסת מעבירה את הנושא להמשך הטיפול בוועדה לקידום מעמד האשה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, ניגש להצבעה. אני אאפשר לחברת הכנסת חזן להגיע למקומה. נצביע, מי לאישור הסיכום כפי שהוצג על-ידי חברת הכנסת חזן ומי נגדו. אני מפעילה את ההצבעה. בבקשה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת נ' חזן – 3

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת נ' חזן נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שלושה, נמנע אחד, ללא מתנגדים, אושרה הצעת הסיכום בנושא קיצור שירות החיילות בצה"ל, כפי שנקראה, על דעת חמש הסיעות.

בזה הישיבה – – –

אלכס גולדפרב (צומת):

אני מבקש לצרף את קולי.

היו"ר ע' מאור:

כן. אם כן, אני מבקשת לצרף. ברוב של ארבעה, נמנע אחד, ללא מתנגדים. תודה לחבר הכנסת גולדפרב.

בזה תמה הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 20:52.